NAGHIB MAHFUZ

Akhenaton, cel ce sălăşluieşte în adevăr

Traducere din arabă (Egipt) de MIHAI PATRU
HUMANITAS

NAGUIB MAHFOUZ
AL-'A 'ISH FI-L-HAQIQA

1. începutul poveştii

A fost de ajuns o simplă privire care s-a transformat în dorinţă în vreme ce barca îşi croia drum contra curentului liniştit, dar puternic, aşa cum se întâmplă la sfârşitul sezonului de inundaţii. Călătoria mea a început din oraşul nostru, Sais, înaintând spre sud, către Panopolis, pentru a-mi vizita sora care se stabilise acolo după căsătorie.

Spre seară, am trecut pe lângă un oraş ciudat din ale cărui clădiri se ivea un trecut glorios şi a cărui ruină avansa lacom. Un oraş mărginit de Nil, în partea de vest, şi de munţi falnici, în partea de est, fără copaci, cu drumuri pustii, cu uşile şi ferestrele închise precum nişte pleoape căzute. Fără viaţă. Mort. Un oraş asupra căruia s-a aşternut liniştea, în care domneşte tristeţea şi în ungherele căruia se ivesc semnele morţii.

Priveliştea m-a întristat şi am fugit la bătrânul meu tată care se odihnea pe o bancă pe punte.

— Tată, ce s-a întâmplat cu acest oraş ?

— Meriamun, acesta este oraşul Ereticului. Oraşul necredincios şi blestemat, mi-a spus calm.

Din ce în ce mai curios şi năpădit de amintiri, m-am uitat din nou către oraş şi am întrebat:

— Nu mai locuieşte nimeni aici ?

— Soția Ereticului încă trăieşte în palatul ei sau, mai bine spus, închisoarea ei. Fără îndoială, mai sunt şi câteva gărzi.

— Nefertiti, am murmurat amintindu-mi. Cum a făcut față singurătății şi amintirilor ?!

De îndată, crâmpeie din copilăria petrecută în palatul tatălui meu din Sais mi-au revenit în minte: discuția aprinsă a înțelepților despre furtuna care a pustiit Egiptul şi întregul imperiu şi pe care au numit-o Războiul Zeilor. Mi-am amintit povestea faraonului copil care a distrus tradițiile, a înfruntat preoții şi destinul şi a lăsat trecutul în voia uitării. Mi-am amintit ce se spunea despre noua religie, orbecăiala oamenilor între vechea lege şi credința pentru noul faraon, sfada privind adevărurile ascunse, înfrângerile crunte şi biruința urmată de tristețe. Acesta este oraşul minunilor, căzut pradă morții. Stăpâna lui este acum o prizonieră care îşi trăieşte agonia în singurătate. Inima mea tânără bate cu putere tânjind să afle întreaga poveste.

— Tată, de acum înainte nu mă vei mai învinui de slăbiciune. O dorință arzătoare, precum vântul din nord, a pus stăpânire pe mine. Vreau să aflu adevărul şi să-1 dezvălui oamenilor aşa cum ai făcut tu în tinerețe.

Tata s-a uitat la mine cu ochii obosiți şi m-a întrebat:

— Meriamun, ce vrei să faci ?

— Vreau să cunosc totul despre acest oraş, despre conducătorul lui şi despre nenorocirea care a distrus țara şi a pustiit imperiul.

— Dar ai auzit totul la templu, mi-a spus cu seriozitate.

— înțeleptul Qaqimna a spus „nu judeca până nu ai ascultat ambele părți"! am zis cu însuflețire.

— Adevărul e limpede, în această împrejurare. De altminteri, o parte dintre personajele principale precum şi Ereticul au murit...

— Tată, mulți dintre cei care au viețuit atunci încă trăiesc, am spus cu şi mai multă însuflețire. Toți îți sunt rude şi prieteni. Orice cuvânt din partea ta este menit să-mi deschidă lacătele uşilor şi să-mi dezvăluie secretele.-Astfel pot vedea toate fațetele adevărului înainte ca timpul să-1 distrugă, aşa cum a făcut cu oraşul.

Am stăruit până când mi-a împlinit dorința. Poate şi el a încuviințat-o în sinea lui, având o pasiune pentru aflarea şi adâncirea adevărului. Astfel palatul nostru a devenit un loc de întâlnire atât pentru preoți, cât şi pentru laici. Tata era cunoscut de prietenii lui drept „cel care deține pământul mănos şi înțelepciunea rară". Palatul nostru era vestit pentru adunările la care se spuneau poveşti, se recitau poezii şi pentru mesele încărcate de rațe delicioase şi vin parfumat.

Mi-a scris scrisorile pentru înțelepți care au trăit acele împrejurări, cei care au luat parte la ele în persoană sau mijlocit. Nu i-am uitat nici pe cei care au gustat întâi din dulceața acelor vremuri, iar apoi le-au înfruntat amărăciunea, sau

pe cei care au gustat din această amărăciune, bucurându-se de dulceața lor la sfârşit.

— Meriamun, ți-ai ales singur calea! Zeii fie cu tine! Strămoşii tăi au luptat, au făcut politică sau comerț, în timp ce tu vrei să afli adevărul. Fiecare are destinul său. Insă ai grijă să nu-1 provoci pe Cel Puternic sau să te bucuri de nenorocirea celui căzut în uitare. Fii ca istoria care este atentă la tot ce se spune şi nu ține partea nimănui, pentru ca apoi să scoată la iveală adevărul pentru cei care îl caută cu luare-aminte.

M-am bucurat foarte mult că am scăpat de toropeala în care mă aflam şi am luat calea istoriei fără început şi fără sfârşit şi care primeşte în curgerea ei pe oricine iubeşte adevărul cel veşnic.

2. Preotul lui Amun

Teba a redevenit înfloritoare după ce a gustat din amărăciunea exilului din vremea Ereticului. A redevenit capitală, condusă de faraonul copil Tutankhamon. Oamenii paşnici şi războinicii s-au întors, iar preoții s-au stabilit în templele lor. Palate au fost construite, grădinile au înflorit şi Templul lui Amun, cu coloanele sale uriaşe şi grădinile pline de flori, şi-a recăştigat fala. Piețele erau pline de cumpărători, vânzători şi mărfuri. Totul răspândea glorie şi statornicie şi bunăstare neîntreruptă.

Vizitam pentru prima dată Teba. M-a uimit prin construcții şi mulțimea de oameni, eram copleşit de zgomotele oraşului, de agitația mulțimii de care. Sais, oraşul de unde veneam eu, îmi părea un sat amărât, fără viață, în comparație cu Teba.

Am ajuns la Templul lui Amun la ora stabilită. Condus de un servitor, am traversat sala coloanelor, apoi un coridor dintr-o latură ce m-a dus într-o sală în care mă aştepta Marele Preot. în mijlocul ei, pe un jilț din abanos cu mânere de aur, trona un bătrân ras în cap, îmbrăcat într-o cămaşă lungă şi largă, cu o pelerină albă înfăşurată în jurul umerilor.

Mi-am dat seama că, în ciuda vârstei, era în putere. După ce a dat glas cinstirii pentru tatăl meu şi mi-a lăudat planurile, a spus:

— Vremurile de restrişte ne-au făcut să-i prețuim pe oamenii de bună-credință aşa cum este tatăl tău. Am distrus zidurile cu minciunile la care au fost martori, însă adevărul trebuie cunoscut. Astăzi, Amun a urcat pe tron şi stă în barca sfântă din sanctuar. Acum, stăpânul zeilor păzeşte Egiptul şi înfruntă duşmanii. Preoții săi şi-au redobândit puterea. El e zeul care ne-a eliberat valea din mâinile lui Ahmose şi ne-a ajutat să ne lărgim granițele în cele patru zări, alungându-1 pe Tuthmes al III-lea. Amun aduce victoria şi îi umileşte pe cei care l-au trădat.

Am îngenuncheat cu respect până când mi-a făcut semn şi m-am aşezat pe un scaun de lângă el. I-am ascultat cu luare-aminte fiecare cuvânt.

— Meriamun, aceasta este o poveste tristă care la început a fost ca o şoaptă nevinovată. Totul a pornit de la Marea Regină Tiye, mama Ereticului Akhenaton şi soţia marelui faraon Amenhotep al III-lea. Aceasta se trăgea din-tr-un neam nubian care nu făcea parte din nobilime. Era o femeie ageră la minte şi puternică

4

de parcă ar fi avut patru ochi cu care vedea deodată în toate cele patru zări. Voia să ne vadă mulţumiţi şi se arăta prietenoasă cu noi. Nu voi uita ce mi-a spus la sărbătoarea Nilului: „Voi, preoţii lui Amun, sunteţi binecuvântarea Egiptului!"

Obişnuia să se uite ţintă, cu ochii ei mari, la bărbaţii puternici până când aceştia îşi plecau capetele, ruşinaţi. Nu am ascultat cu luare-aminte spusele ei, cunoscând dragostea pe care faraonii din acest neam glorios o au pentru preoţii lui Amun, până când am înţeles că regina dorea lărgirea studiilor religioase pentru a înţelege şi lumile altor zei, în special a zeului Aten.

Pe de o parte, părea dorinţa de a cunoaşte cât mai multe despre alte religii pe care le respectam şi le consideram sacre cu toţii, şi nu ne-am arătat potrivnici, însă nu ne-a plăcut ca alte zeităţi să se bucure de binefaceri în Teba, casa lui Amun. Tiye ne-a încredinţat că Amun va fi şi de aici înainte stăpânul zeilor, aşa cum preoţii lui vor conduce mereu toţi preoţii din Egipt, însă cuvintele ei nu ne-au liniştit. Preotul cântăreţ, Toto, mi-a spus:

— în spatele acestei hotărâri eu desluşesc o politică nouă care nu are nici o legătură cu re-ligiaînsine. itiv^^jt^ i , , <i

I-am cerut să fie mai clar.

— Marea Regină caută prietenia preoţilor din provincii pentru a cumpăni balanţa dintre ei şi

4

noi, îngrădind puterea preoţilor lui Amun şi întărind puterea coroanei.

— Noi suntem slujitorii lui Amun şi ai poporului, i-am spus. Suntem învăţătorii şi doctorii, călăuzele în lumea pământeană şi în lumea cealaltă. Marea Regină este înţeleaptă şi, fără îndoială, ne va recunoaşte meritele.

— Este un război pentru putere! a strigat Toto cu furie. Regina este ambiţioasă şi cred că e mai puternică decât însuşi regele.

— Suntem fiii celui mai mare Zeu şi ne bizuim pe o moştenire care a înfruntat trecerea timpului, am spus în ciuda îngrijorărilor pe care le aveam.

Poate ar fi bine acum să-ţi vorbesc despre regele Amenhotep al III-lea. Bunicul lui, Tuthmes al III-lea, i-a ridicat un imperiu fără egal prin mărime şi numărul locuitorilor. Amenhotep al III-lea a fost un rege puternic, care a sărit în ajutorul regatului său la cel mai mic pericol, ieşind victorios în multe lupte, astfel încât imperiul i-a arătat supunere deplină. Pacea şi bogăţia au domnit cât s-a aflat

la putere, culegând roadele lăsate de strămoşii săi. Bogății, minerale, țesături, totul se găsea din belşug. A construit palate, temple şi a înălțat statui. S-a bucurat pe deplin de bucate, băutură şi farmecele femeilor. Tiye, o femeie ageră la minte, a cunoscut părțile bune ale soțului ei, dar şi slăbiciunile de

5

pe urma cărora a avut numai de câştigat. L-a încurajat în vremuri de război şi i-a trecut cu vederea pasiunea pentru femei, sacrificându-se pentru a lua parte alături de el la conducerea imperiului, şi şi-a urmat ambițiile fără opreliști. Nu-i vorbă, a cunoscut în amănunt fiecare problemă a Egiptului şi nu pun la îndoială statornicia sa, puterea de a prevedea sau dorința sa de a aduce glorie țării sale, însă lăcomia de putere a pus stăpânire pe ea şi a făcut-o să tragă folos cu iscusință şi agerime de pe urma religiei pentru a lua puterea, dându-i la o parte pe preoți. Mai târziu, am înțeles că avea alte planuri. Odată, a vizitat templul pentru a aduce ofrande zeilor. După terminarea ritualurilor, m-a invitat hotărâtă în sala de odihnă şi, când ne-am aşezat, m-a întrebat:

— Ce te întristează ? . - ■ "

Cât m-am gândit la un răspuns potrivit, a continuat grăbită:

— Am puterea de a citi secretele sufletului aşa cum o fac şi preoții. Tu crezi că iau din puterea preoților zeului Amun pentru a o da celorlalți, nu-i aşa? ^ ,oufli/-i.mia^-:-i*«.iBii>ir!

— Preoții zeului Amun sunt slujitorii neamului Domniei Voastre, am spus zâmbind.

— Mare Preot, a zis cu privirea fierbinte, să-ți spun ce cred. Amun este stăpânul zeilor în Egipt, iar în imperiu este considerat atotputernic. Insă

5

Aten este Zeul Soare care răsare în orice loc şi căruia orice făptură i se închină.

Mă întrebam dacă spune adevărul sau este un nou şiretlic sub care îşi ascunde adevărata dorință de a ne reduce la tăcere. Spusele ei nu m-au convins.

— înălțimea Voastră, sălbaticii trebuie conduşi folosind forța, şi nu prin prietenie.

— Şi prin prietenie, a zâmbit. Ceea ce este potrivit pentru bestii nu este mereu potrivit pentru animalele domesticite...

Am crezut că este vorba de uşurătatea cu care femeile văd lucrurile, uşurătate care ar fi putut avea urmări cumplite. Şi evenimentele dureroase care s-au întâmplat mai apoi au dovedit acest lucru.

Marele Preot a tăcut gânditor, apoi a continuat : ■

— încă de la începutul căsătoriei, Tiye a avut parte de multe necazuri, O bucată lungă de timp nu a avut copii şi s-a temut să nu fie stearpă. Originea sa simplă i-a sporit teama, însă mulțumită Zeului Amun, preoților, rugăciunilor şi

farmecelor puternice, regina a rămas grea, dar a născut o fetiță! Ori de câte ori ne întâlneam în palat sau la templu mă privea îngrijorată şi bănuitoare, ca şi cum eu eram vinovat pentru ghinionul ei. Nici prin cap nu ne-ar fi

v

'9:

im

trecut să tulburăm liniştea tronului, dar slăbiciunea ei o făcea aşa neîncrezătoare.

A tăcut iar ca şi cum nu ar fi vrut să mai continue, apoi a spus :

— Pe urmă, într-un chip de neînțeles, a născut doi băieți.

A şovăit o clipă, făcându-mă şi mai curios :

— Cel mai mare şi mai bun dintre băieți a murit, a urmat Marele Preot. Celălalt însă a trăit să-şi vadă puse-n fapt ideile deşănțate, distrugând Egiptul. Noi ştim cum să scoatem la lumină adevărul chiar dacă se ascunde de cei mai mulți. Cunoaştem vrăji puternice şi vedem tot ce se întâmplă. Nimeni nu ştia însă cine îi este tată. Akhenaton era asemenea muierilor şi hidos. Luând pilda tatălui său, s-a căsătorit cu o fată obişnuită, ce-i semăna bine mamei lui. Ca şi aceasta, Nefertiti era din popor şi era stăpânită de o ambiție nebună şi depravare. Era o femeia frumoasă, încăpățânată şi ațâțătoare, ca-re-i sprijinea politica distrugătoare. A avut şase fete cu alți bărbați. în ciuda dragostei pe care i-o purta soției, în fapt. Ereticul nu şi-a iubit decât mama care i-a dat viață şi cuget. Fiind foarte legat de ea, Akhenaton a simțit singurătatea şi durerea mamei lui, ajungând să-şi urască tatăl. După moartea acestuia, s-a răzbunat ştergându-i numele de pe toate monumentele, chipurile din pricina legăturii care exista între

numele lui Amenhotep al III-lea şi numele lui Amun. Adevărul este că, nefiind în stare să-1 ucidă, s-a răzbunat după ce a murit.

Tiye îl învățase despre religia lui Aten, pentru a o folosi ca unealtă politică. însă, Akhenaton credea cu adevărat în Aten. Politica nu se potrivea firii lui femeieşti, iar ceea ce i s-a întâmplat nici măcar mama lui nu a presimțit: a devenit un eretic. Din păcate, nici până acum nu am putut să-i uit chipul ce făcea scârbă. Nu era nici bărbat, nici femeie. Fiind plăpând, a ajuns să-i urască pe cei mai puternici: bărbați, preoți şi zei. Născocise chiar un zeu aidoma lui ca slăbiciune şi feminitate şi pe care şi-1 închipuia şi tată, şi mamă, menindu-i o singură sarcină: iubirea! îi plăcea să danseze, să cânte şi să bea. S-a afundat în mlaştina prostiei, uitându-şi datoria de rege, în timp ce oamenii noştri devotați imperiului şi aliații lor credincioşi cădeau, unul câte unul, secerați de loviturile duşmanilor. Cereau ajutor, dar nimeni nu îi băga în seamă. Până când imperiul a dispărut. Egiptul a fost distrus, templele pustiite, iar oamenii înfometați. Acesta era Ereticul care şi-a luat numele de Akhenaton. • • »

împovărat de amintiri. Marele Preot a tăcut. Şi-a împreunat degetele şi a continuat:

— Câțiva dintre oamenii mei de la palat. Io- ' iali lui Amun şi patriei, mi-au vorbit despre

7

copilăria lui. Aşa am aflat că moştenitorul tronului era credincios lui Aten şi îşi uita îndatoririle față de Amun şi că, deşi era abia un copil, se ducea pe malul Nilului unde aştepta singur răsăritul soarelui, cântând. Am înțeles că era un băiat neobişnuit, fapt care prevestea necazuri. M-am grăbit la palat şi mi-am mărturisit temerile regelui şi reginei.

— Fiul meu e încă un copil, a spus zâmbind Amenhotep al III-lea.

— însă un copil creşte şi păstrează în el gândurile copilăriei, i-am spus. ^ /-

ri '*y.,*

— Este un copil nevinovat care caută înțelepciunea peste tot, a adăugat Tiye.

— Mai are puțin şi-şi începe pregătirea militară, a spus faraonul. îşi va descoperi şi adevărata chemare.

— Nu mai avem nevoie de noi teritorii, însă avem nevoie de înțelepciune ca să le păstrăm pe cele vechi, a spus Tiye.

Atunci am adăugat răspicat:

— Nu există altă cale să ne păstrăm teritoriile decât dacă ne încredem în Amun şi în putere.

— Nu am mai văzut un înțelept care să ia în derâdere înțelepciunea aşa cum faci tu. Mare Preot al lui Amun, a spus înțeleaptă femeie.

— Nu iau în derâdere înțelepciunea. O socotesc însă o prostie, dacă nu e întemeiată pe putere, am stăruit.

n

— în acest palat, a spus Amenhotep, nimeni nu se îndoieşte că Amun este Zeul Zeilor.

— Prințul a încetat să mai meargă la templu.

— Răbdare! a spus regele. In curând, îşi va lua asupra sa toate îndatoririle de prinț moştenitor.

Nu m-am întors de la întâlnire mai liniştit, dimpotrivă, temerile noastre, ale preoților, erau mai puternice. Noi veşti despre ce a vorbit prințul cu părinții săi ne-au ajuns la urechi. Am înțeles că această persoană firavă, care dă dovadă de o încăpățânare bolnavă, avea să ne aducă mari nenorociri. ;

într-o zi, unul dintre oamenii mei a cerut să mă vadă:

— Nici chiar soarele nu mai este cinstit ca zeu. Lumea vorbeşte acolo despre un zeu nou despre care nu s-a ştiu înainte şi care i s-a arătat prințului, cerându-i să-1 slujească pentru că este Zeul Unic, fără asemuire între toți ceilalți zei mincinoşi.

Vestea m-a mirat. Moartea celui mai mare dintre frați a fost cu siguranță mai blândă decât nebunia care l-a lovit pe prinț. în fața ochilor a prins chip cea mai mare nenorocire. j ^

— Eşti sigur de ce spui? .««mvi. > , 2 .

— Spun şi eu mai departe ce vorbeşte toată lumea.

— Şi cum i s-a înfățişat acest aşa-zis zeu ?

— I-a auzit vocea...

— Fără soare ? Fără stele sau idoli ?

— Nimic.

— Şi cum poți sluji ceva ce nu ai văzut ?

— El crede că zeul său este singura putere în stare să zămislească viață.

— Şi-a pierdut mințile. Preotul cântăreț Toto a spus:

— A înnebunit, nu mai poate urca pe tron.

— Linişte, Toto, l-am rugat. Necredința lui nu schimbă cu nimic faptul că zeii sunt venerați de milioane de oameni.

— Dar poate un Eretic să ajungă pe tron ? m-a întrebat nervos.

— Să aşteptăm până iese la iveală adevărul, am spus cu tristețe. Apoi vom vorbi despre asta cu regele. Va fi pentru prima oară în lunga noastră istorie.

Prințul s-a căsătorit cu Nefertiti, fata cea mai mare a înțeleptului Ay. Ca şi regina Tiye, Nefertiti era o fată din popor. Am nădăjduit că această căsătorie îl va înțelepți pe prinț. La un moment dat, Ay m-a poftit să ne întâlnim. Din cele spuse mi-am dat seama că este cu băgare de seamă şi că se află într-o situație delicată, aşa că nu am amintit nimic despre prinț. Am căzut la învoială să-mi înlesnească o întâlnire în taină cu fata lui.

Am privit-o cu luare-aminte. Dincolo de frumusețea cu care era înzestrată, am descoperit o putere care mi-a amintit de regina Tiye şi m-am rugat ca această putere să fie cu noi, şi nu împotriva noastră.

— Fii binecuvântată, fata mea, i-am spus. Mi-a mulțumit cu cuvinte frumoase.

— Este sarcina mea să-ți amintesc de datoria ce-o ai ca regină şi să-ți spun că tronul se întemeiază pe trei puteri: Amun, stăpânul zeilor, faraonul şi regina sa.

— Ai dreptate. Sunt norocoasă că am parte de înțelepciunea ta. ' '

. — O regină înțeleaptă veghează alături de rege la liniştea țării şi a imperiului.

— O, sfinte preot, mi-e inima plină de dragoste şi credință, a spus cu hotărâre-n glas.

— Egiptul are tradiții ce nu vor dispărea, iar femeia este păzitoarea lor.

— Această datorie sălăşluieşte în inima mea, a spus încrezătoare.

Nefertiti a rămas bănuitoare. Stătea nemişcată ca o statuie fără inscripții care să-i spună povestea. A vorbit, însă nu a dezvăluit nimic. Iar eu nu puteam să-mi fac cunoscută îngrijorarea mai mult decât o făceam. Nu reuşeam să aflu nimic din ce spunea, chiar dacă, în fapt, vorbea mai mult decât mă aşteptam. Grija fățişă îmi dovedea că ştia mai multe decât spunea. Nu era de partea noastră. Cu puțin noroc, Nefertiti putea ajunge la tron. Nici Amun, nici

3sì

zeii nu o preocupau. Prima ei grijă era să dobândească puterea. împreună cu preoții am spus o rugăciune de jale în templu, apoi le-am povestit discuția cu Nefertiti.

— Curând ziua va lăsa loc nopții, a spus Toto. ' După ce am rămas singuri, m-a întrebat:

' — Nu poți să discuți cu generalul Mae?

— Nu putem să-i înfruntăm pe Amenhotep al III-lea şi pe Marea Regină Tiye, i-am spus ghicind unde vrea să ajungă.

în acest timp, la palat, lucrurile se înrăutățeau din ce în ce mai tare între prințul nebun şi părinții lui. Astfel, regele a dat un decret prin care prințul era obligat să facă o călătorie prin întreg imperiul. Nu mă îndoiam că regele dorea ca fiul său să-şi cunoască supuşii, să vadă cum merg lucrurile şi să-şi dea seama cât a greşit, îi eram recunoscător regelui,- chiar dacă temeri adânci continuau să mă chinuie. . , >

Cât a durat călătoria, la palat s-au întâmplat lucruri de mare însemnătate. Tiye a dat naştere la doi gemeni Smenkhare şi Tutankhamon. După o vreme, sănătatea bătrânului rege s-a şubrezit şi acesta a murit. Solii i-au dus vestea prințului pentru a se întoarce şi a prelua puterea. Am stat la sfat împreună cu preoții despre viitorul țării şi am ajuns la o înțelegere. M-am dus să o întâlnesc pe Regina Tiye, chiar dacă era în doliu şi îşi îmbălsăma soțul. Am găsit-o tristă, dar

puternică şi îngrijorată din pricina a ceea ce se întâmplase. Eram hotărât să-i vorbesc.

— Maiestate, am venit să-i spun ce gândesc mamei acestui imperiu.

S-a uitat la mine cu atenție şi privirea ei dădea a se înțelege că ştia foarte bine ce aveam să spun.

— Maiestate, se ştie că prințul moştenitor nu mai cinsteşte nici un zeu.

— Nu crede tot ce auzi, a răspuns.

— Maiestate, sunt gata să cred ce-mi veți spune.

— Mare Preot, fiul meu este un poet.

Am tăcut, nemulțumit de răspuns. Regina a adăugat cu hotărâre:

— O să-şi îndeplinească datoria de faraon. Mi-am făcut curaj şi am spus:

— Maiestatea Sa cunoaşte nenorocirile pe care necinstirea zeilor le abate asupra tronului!

— Nu te teme! Zeii vor fi cinstiți cum se cuvine ! a răspuns înfuriată.

— La nevoie putem face ceva, am continuat cu mai mult curaj. Unul dintre băieții cei mici poate urca pe tron. Maiestatea Voastră va conduce până ce vor avea vârsta necesară.

— Amenhotep al IV-lea va conduce pentru că el este prințul moştenitor, a strigat.

Spunând acestea, mama plină de dragoste a învins regina înțeleaptă. A nesocotit ocazia de a salva imperiul şi a lăsat soarta să lovească necruțător.

10

Prințul moştenitor s-a întors la fel de moale ca o muiere şi la fel de nebun, iar Regele a fost înmormântat după cuviință. Numaidecât după aceea am cerut să mă înfățişez dinaintea noului rege.

Pentru prima dată îl vedeam de aproape şi l-am privit cu luare-aminte. Era oacheş, înalt, slab, cu ochi visători. Feminitatea sa era evidentă. Avea trăsături urâte care te tulburau. O făptură înfiorătoare, nepotrivită să urce pe tron şi care nu era în stare să țină piept nici unei gâze, cu atât mai puțin lui Amun - Zeul zeilor. Mi-am ascuns scârba chemând în minte cuvintele celor înțelepți şi versurile poeților în timp ce el mă cântărea atent din priviri fără ură şi fără prietenie.

Vederea lui m-a tulburat atât de mult, că nu am mai fost în stare să spun nimic. M-a mirat când a început să vorbească:

— Din cauza ta am avut multe discuții supărătoare cu părinții mei. ' '

M-am adunat: • - '

— Pentru mine nimic nu este mai important decât Amun, tronul. Egiptul şi imperiul.

— Fără îndoială ai să-mi spui ceva, a continuat calm.

— Am auzit nişte veşti îngrijorătoare, am răspuns pregătindu-mă de luptă. Insă nu le cred.

— Ce ai auzit este adevărat, a răspuns fără urmă de nelinişte.

10

Am fost peste măsură de tulburat şi nu am ştiut ce să mai spun. însă el a continuat:

— Sunt singurul credincios într-o țară de păgâni.

— Nu-mi vine să cred una ca asta!

— Ba să crezi! Nu există decât un Zeu, iar acesta este Unic.

M-am supărat atât de tare, încât nu mi-a mai păsat ce se putea întâmpla dacă îi apăram pe Amun şi pe restul zeilor.

— Amun nu îți va ierta hula!

— Doar Zeul Unic poate ierta, a zâmbit el liniştit.

— Acest zeu nu înseamnă nimic, i-am spus tremurând de mânie.

— înseamnă totul. Este creatorul, puterea, dragostea, pacea şi fericirea.

Mi-a aruncat o privire pătrunzătoare care nu se potrivea cu firea lui slabă. . ,

,

— îți poruncesc să crezi în el! , ., ,,

— Fereşte-te de mânia lui Amun, i-am spus furios. El dă viața, dar poate să o şi ridice. Poate să ajute sau să se ascundă când ai nevoie de el. Poate să te apere sau să te piardă. Teme-te pentru pâinea ta, pentru tronul tău şi pentru imperiul tău. fe-î;î(n!;îrT^ r ,!R&.'

— Sunt doar un copil în lăcaşul Zeului Unic, a urmat el cu calm. Sunt ca un mugur care se deschide în grădina lui. Mă aflu sub puterea

11

lui. Sunt un servitor care-1 slujeşte. Mi-a oferit dragostea lui şi mi-a apărut în suflet, umplân-du-mi-1 cu lumină şi pace. Nimic nu mai are însemnătate pentru mine în afară de asta.

— Un prinț moştenitor nu ajunge faraon dacă nu este încoronat în templul lui Amun, am spus mâniat.

— Dar se poate încorona în lumina soarelui, sub protecția Creatorului Unic.

Ne-am despărțit supărați. Ii aveam de partea mea pe Amun şi pe credincioşi, iar el moştenirea măreței sale familii, divinitatea sa recunoscută de supuşi şi nebunia lui care nu ținea seamă de nimic. M-am pregătit de războiul sfânt, fiind gata să mă sacrific pentru Amun şi țara mea. M-am apucat de treabă imediat.

— Faraonul cel nou este eretic, le-am spus preoților. Trebuie să cunoaşteți Jucrul acesta şi să le spuneți şi oamenilor.

In ciuda însuflețirii mele, m-am gândit că este mai bine să folosesc furia lui Toto. I-am propus să se prefacă a împărtăşi ideile Ereticului pentru a fi iscoada noastră lângă el.

In tot acest timp, regele nu a stat degeaba şi s-a încoronat în lăcaşul aşa-zisului zeu şi i-a construit un templu în Teba, oraşul sfânt al lui Amun. A mers să-şi facă cunoscută religia oamenilor pentru a-şi alege ajutoarele. Nobilimea Egiptului şi-a mărturisit credința pentru noul

11

zeu, şi asta din multe pricini, dar mai cu seamă pentru a-şi îndeplini ambițiile. Dacă oamenii nu şi-ar fi arătat pe față supunerea, destinul s-ar fi schimbat, însă ei au cedat ca nişte femei uşoare.

De exemplu, înțeleptul Ay s-a văzut făcând parte din familia regelui şi a fost orbit de falã. La fel şi Haremhab, un soldat curajos, care nu era de fapt un credincios adevărat. Pentru el schimbarea zeului nu avea nici o însemnătate. Cât despre alții, nu au fost decât nişte fățarnici pentru care cele mai de seamă lucruri

erau fala şi banii. Dacă nu ar fi dat uitării viaţa plină de păcat la momentul potrivit, ar fi meritat să moară. Atunci şi-au recâştigat viaţa, însă în ochii mei nu se bucură de nici un fel de preţuire.

încordarea a crescut în Teba, iar oamenii s-au împărţit în slujitorii lui Amun şi slujitorii nebunului, urmaşul celei mai mari familii din măreaţa noastră istorie. Tiye, Regina Mamă, a început să se îngrijoreze văzând cum o ramură din trupul ei se preface într-o plantă otrăvitoare. Fiul ei aluneca tot mai jos şi trăgea după sine familia. Regina Mamă a continuat să vină la Templul lui Amun şi să aducă ofrande, încercând să mai îmblânzească valul puternic de revolte care ameninţa tronul. <tvj\f^ r . .

— Câştigi datorită credinţei şi pierzi din pricina revoltelor, mi-a spus.

12

— Cum ne poţi cere credinţă pentru un eretic ! Dacă Măria Ta m-ar fi ascultat la început!

— Nu trebuie să ne pierdem nădejdea! Devenise slabă în faţa răsfăţatului ei fiu. Tăria

ei bine-cunoscută a cedat în faţa necunoscutei nebunii a lui Akhenaton. Trebuia să luptăm cu orice preţ până la sfârşit. Din această pricină, nebunul nu mai suferea să stea în Teba. De sărbătoarea lui Amun, oamenii i-au strigat cuvinte duşmănoase. A ţinut-o că Zeul lui i-a poruncit să plece departe şi să construiască un oraş mare întru cinstirea lui. Aşa am aflat că a pornit însoţit de optzeci de mii de eretici pentru a-şi clădi o închisoare blestemată. Plecarea lui ne-a dat nouă prilejul să ne pregătim războiul sfânt, iar lui i-a dat răgazul să se bucure de necredinţă până când noua capitală s-a transformat într-un oraş al desfrâului, al beţiei şi al orgiilor. Iubire şi plăcere era sloganul pe care îl proclama zeul său, căruia nu-i dăduse nici un nume.

De fiecare dată când slăbiciunea firii sale îl otrăvea, nebunul începea să-şi arate puterea cu asupra de măsură. A poruncit închiderea templelor, izgonirea preoţilor şi luarea cu japca a idolilor şi a bunurilor. 1;^^;^.: ,,;waDrH.v

— Viaţa nu are nici o valoare dacă templele sunt închise. Aş vrea să mor, le-am spus preoţilor.

12

Ne-am refugiat în casele credincioşilor în ale căror piepturi băteau inimi de soldaţi. Ne-am continuat lupta cu nădejde şi hotărâre. Fiecare zi care trecea ne apropia tot mai mult de întuneric. Ereticul şi-a continuat călătoria prin imperiu, îndemnând poporul să-i îmbrăţişeze erezia. In acea vreme de lacrimi, tulburarea poporului s-a înteţit neştiind dacă să-şi îndrepte credinţa spre zei sau spre regele lor fără vlagă şi frumoasa lui soţie căzută în păcat.

Erau zile negre, dureroase, pline de făţărnicie, căinţă şi lacrimi, în care oamenii trăiau cu teama furiei divine.

Dar vorbele de dragoste şi bucurie au început să se facă auzite. Cei ce ar fi trebuit să slujească poporul îşi uitaseră datoria şi-i asupreau pe bieții oameni în folosul lor. Răzmerițele au cuprins întreg imperiul. Duşmanii începuseră să ne amenințe hotarele. Atunci când mai-ma-rii din provincii au dat strigăt de ajutor, li s-au trimis poeme în loc de soldați, care au murit, blestemându-1 cu ultima suflare pe ereticul trădător. Valurile de bogății ce inundaseră Egiptul, venind de pe întreg cuprinsul lumii, au secat, lăsând în urmă piețe goale, negustori săraci şi o țară înfometată. Le-am strigat oamenilor:

— Blestemul lui Amun s-a abătut asupra noastră. Trebuie să-1 nimicim pe eretic, ori, dacă nu, vom pieri cu toții în război.

13

Cu toate astea, am ales calea păcii, ca să ne ferim țara de nenorocirea luptelor armate. I-am vorbit despre toate astea lui Tiye, Regina Mamă.

— Sunt îngrijorată şi îndurerată. Mare Preot, mi-a spus ea. •

— Nu mai sunt mare preot, i-am zis cuprins de amărăciune. Sunt doar un biet fugar.

— Mă voi ruga zeilor să se milostivească de soarta noastră, a îngăimat ea.

— Trebuie să faci ceva. E fiul tău iubitor. Esti răspunzătoare pentru tot ce s-a întâmplat. Inva-ță-1 de bine, mai-nainte ca războiul civil să prefacă totul în ruină.

S-a simțit înjosită că i-am adus aminte de îndatoririle ce le avea. Mi-a răspuns:

— Am luat hotărârea să merg în noua capitală, Akhetaten.

Regina Tiye a făcut, pe bună dreptate, tot ce i-a stat în putință, dar nu a putut îndrepta răul. Nu mi-am pierdut nădejdea şi m-am pornit spre Akhetaten, neluând în seamă primejdiile ce mă pândeau. In capitală m-am întâlnit cu oamenii Ereticului.

— Vă vorbesc ca unul care are puterea, le-am spus. Oamenii mei nu aşteaptă decât un semn de la mine, ca să se repeadă asupra voastră Mă aflu aici pentru a face cea din urmă încercare de a salva ce mai poate fi salvat de la o vărsare de sânge. Vă voi lăsa să cugetați la toate acestea.

13

nădăjduind că veți fi înțelepți şi vă veți face datoria.

I-am înduplecat şi în scurtă vreme au făcut ceea ce le cerusem, fiecare pentru folosul său, e drept, însă țara a fost scăpată de jertfă. S-au întâlnit cu ereticul nebun şi i-au cerut două lucruri : să încuviințeze libertatea credinței şi să trimită armata să apere imperiul de vrăjmaşii care ne călcau hotarele. Regele cel nebun nu s-a învoit. I-au spus atunci că, dacă părăseşte tronul îşi va putea propovădui religia neîngrădit. Regele nu s-a învoit nici de data aceasta. Numai că acum l-a ales pe fratele său Smenkhare să domnească dimpreună cu el. Nici unul

dintre noi nu a primit, aşa că l-am numit rege pe Tutankhamon. în această împrejurare, oamenii l-au părăsit pe eretic, au plecat din oraşul pe care-1 ridicase şi au căzut la înțelegere cu noul faraon. în acest răstimp, în țară ordinea s-a înstăpânit din nou, fără război ori distrugeri. Ne-am înfrânat dorința de răzbunare împotriva ereticului, a soaței sale şi a celor ce-i rămăseseră credincioşi.

Ucenicii lui Amun s-au grăbit spre temple după lunga vreme de înfometare religioasă. Coşmarul luase sfârşit şi viața a intrat iar pe făgaşul ei obişnuit. Cât despre eretic, după ce nebunia l-a mistuit, s-a îmbolnăvit şi a murit, înşelat de zeul lui şi fără nici o nădejde în viața

14

de apoi. Şi-a lăsat în urmă şireata soție, să trăiască atât cât îi mai era dat în singurătate, măcinată de căință.

Marele Preot m-a privit lung şi a tăcut o vreme. Apoi mi-a zis:

— încă ne mai lingem rănile. Avem nevoie de timp şi muncă multă să ne vindecăm. Pierderile noastre şi înăuntrul, şi în afara imperiului sunt nemăsurate. Cum de s-or fi întâmplat toate astea ? Cum a fost în stare un nebun să ne arunce pe toți în neagră deznădejde ? S-a oprit o clipă, apoi a urmat: Asta e povestea adevărată. Să ți-o aminteşti întocmai. Să-i duci gândurile mele bune părintelui tău.

ii.,"

3. Ay

înțeleptul Ay, tatăl lui Nefertiti şi al lui Mut-nejmet, era sfetnicul Ereticului. Vârsta înaintată i-a brăzdat urme adânci pe chip. M-a primit în palatul lui de pe malul Nilului, în sudul Tebei. Vorbea calm, încet, iar chipul lui nu trăda nici un sentiment.

— îmi place viața. Cerurile te încearcă în diferite feluri.

După un timp de gândire, copleşit de amintiri, a spus:

— într-una din zilele verii, Amenhotep al III-lea şi Regina Tiye mi-au cerut să ne întâlnim. Ay, eşti un bărbat înțelept, mi-a spus regina. Tu cunoşti ce este mai frumos şi din viața lumească şi din cea religioasă. Am hotărât să-ți încredințăm educația fiilor noştri, Tuthmes şi Amenhotep.

— Sunt fericit să fiu de folos Maiestăților Voastre, i-am răspuns plecându-mi capul pleşuv.

Tuthmes avea şapte ani, iar Amenhotep şase. Primul era un băiat puternic, frumos şi mic de

33

statură, în timp ce fratele său era firav, tuciuriu, foarte înalt şi cu trăsături femeieşti. Avea o privire blândă, dar străpungătoare. Nu a trecut mult timp şi băiatul cel chipeş a murit, lăsân-du-1 în urmă pe cel firav şi ciudat. Moartea lui

Tuthmes l-a zguduit pe fratele său. Acesta a plâns timp îndelungat şi de fiecare dată când îşi amintea de pierderea suferită începea să plângă din nou.

— A fost la Templul lui Amun, mi-a spus într-o zi. A depus ofrande şi talismane şi tot a murit. Tu eşti un învățat, spune-mi de ce a trebuit să ne părăsească ?

— Fiule, i-am răspuns, sufletul este nemuritor. Asta trebuie să te mângâie.

De atunci am vorbit de multe ori despre viață şi moarte. M-a uimit şi mai tare cu inteligența de care dădea dovadă şi care o depăşea pe a unui băiatrde vârsta lui. In sinea mea mă întrebam ce este cu acest copil ? învățase să scrie, să citească şi să socotească cu o viteză uimitoare, încât i-am spus Reginei Tiye:

— Se depăşeşte pe sine şi acest lucru îl înspăimântă pe dascălul lui.

Mă duceam mereu cu pasiune şi bucurie la lecțiile pe care le făceam împreună şi mă gândeam ce minunății avea să mai ivească mintea lui. Eram sigur că atunci când avea să ajungă pe tronul strămoşilor lui îşi va depăşi părinții în măreție.

15

într-adevăr, Amenhotep al IlI-lea era un rege minunat şi foarte puternic. în vreme de pace îşi petrecea timpul în ospețe, băutură şi în tovărăşia femeilor. Se ştie că în timpul domniei sale. Egiptul a cunoscut o perioadă de belşug.

Dar plăcerile l-au măcinat de timpuriu, astfel că s-a îmbolnăvit, irosindu-şi ultimele zile din viață. în schimb, trecerea anilor îi dăduse Reginei Tiye, care provenea dintr-o onorabilă familie nubiană, putere şi înțelepciune, depăşind-o pe Hatshepsut însăşi. Din cauza patimii soțului ei pentru femei şi a morții lui Tuthmes, Tiye îi arăta fiului său mai mic o dragoste ieşită din comun, fiindu-i în acelaşi timp mamă, iubită şi dascăl. îi plăcea puterea mai mult decât orice altceva, ajungând să-şi sacrifice inima pentru ambițiile ei.

Preoții erau îngrijorați, socotind-o singura vinovată pentru îndepărtarea fiului său de la religia lui. Adevărul este că ea a dorit ca fiul ei să unească toate religiile zeilor din țara sa. Visa ca Aten să ia locul zeilor în imperiu, drept soare dătător de viață. Visa să-şi unească supuşii prin religie, nu prin forță. Voia să pună religia în slujba politicii întru unitatea Egiptului, dar fiul ei a crezut în religie fără politică. Era împotriva dorințelor ei. Firea lui l-a împins să socotească religia un mijloc, nu un țel. Regina Mamă a dus o politică chibzuită, dar fiul ei a

15

fost un credincios şi şi-a închinat viața chemării sale, sacrificându-şi patria, imperiul şi tronul.

Ay a tăcut puțin şi şi-a strâns pelerina albastră în jurul umerilor. Fața îi părea mică şi încordată sub perucă.

— încă din copilărie, a continuat el, prefera să stea singur şi părea că se născuse cu mintea unui om matur. Era o minune. Mă pomeneam de multe ori

discutând cu el de la egal la egal, şi nu avea decât vreo zece ani. Patima lui izbucnea dindărătul cuvintelor. în această fiinţă se vedea o voinţă puternică pentru care slăbiciunea trupească nu era o piedică. Acest fapt m-a convins că sufletul omului este mai puternic decât muşchii antrenaţi. Era atras de învăţăturile religioase şi nu-şi petrecea timpul cu pregătirea necesară pentru urcarea pe tron. Nu lua de-a gata nici o idee fără o discuţie aprinsă, iar îndoielile sale nu ocoleau nici adevărurile şi învăţăturile moştenite din strămoşi.

— Teba! a spus într-o zi. Ei zic că oraşul este sfânt, dar nu e decât un centru al comercianţilor calici, al păcatului şi al adulterului. învăţă-torule, cine sunt aceşti mari preoţi, dacă nu cei care înşală oamenii cu superstiţiile lor, iau de la săraci puţinul pe care-1 au şi ademenesc fetele în numele divinităţii. Au făcut din templu un loc al pierzaniei. Blestemată să fii Teba!

16

Spusele lui m-au îngrijorat şi parcă vedeam degetele care mă vor arăta şi mă vor învinovăţi.

— Ei sunt temelia pe care s-a ridicat coroana.

— Nu există milă pentru coroana care se întemeiază pe minciună şi păcat, a spus furios.

— Ei sunt o putere pe care nu o poţi nesocoti, am răspuns cu băgare de seamă. Preoţii sunt precum armata.

— Şi bandiţii sunt o forţă pe care nu o poţi nesocoti, a râs el.

De la bun început nu şi-a deschis sufletul lui Amun, deşi acesta domnea peste panteonul zeilor, îl socotea pe Aten zeul care luminează cele două lumi:

— Amun este zeul preoţilor, dar Aten este zeul cerurilor şi al pământului.

— Dar tu ceri îndepărtarea tuturor zeilor, am spus supărat. : . <

— Oare nu avem inimi să desluşim ce este adevărat de ce este fals, m-a întrebat încruntat.

— Te vei încorona într-o zi sub semnul lui Amun, am spus încercând să-1 înduplec.

Şi-a deschis larg braţele:

— De ce să nu mă încoronez sub lumina soarelui, sub cerul liber? . r . ?r, ¡1-
.

— Amun este cel care l-a ajutat pe bunicul tău să dobândească victorii.

— Nu ştiu cum poate un zeu să privească măcelul creaţiilor sale.

16

— Noi suntem simpli credincioşi şi nu putem înţelege întotdeauna înţelepciunea divină, i-am răspuns îngrijorat.

— Lumina soarelui lui Aten nu deosebeşte o creaţie de alta.

— Viaţa este un câmp de luptă, nu uita.

— învățătorule, a spus cu tristețe, nu-mi vorbi despre luptă. Nu ai văzut cum răsare soarele peste Nil şi câmpii ? Nu ai văzut apusul ? Nu ai auzit ciripitul privighetorilor sau gânguritul porumbeilor? Nu ai simțit niciodată bucuria divină ascunsă în inimile noastre ?

Mi-am dat seama că nu mai am nici o putere. Era ca un arbore care creşte în voia lui, şi nu-1 poți opri. I-am mărturisit temerile Reginei Tiye, dar ea nu mi-a împărtăşit îngrijorarea.

— Ay, el este un copil nevinovat. Are vreme să cunoască lumea. Peste puțin timp vine rândul pregătirii militare.

Micul ^oet a fost chemat într-un corp special al armatei, alături de fiii nobilimii, precum Haremhab. Dar el nu s-a putut obişnui, poate fiindcă nu avea forța trupească a celorlalți. A urât această perioadă. A înțeles că a dat greş şi s-a socotit nedemn de a fi fiu de rege.

— Nu vreau să învăț cum să ucid, a spus cu amărăciune, .H-i • -^v

Tatăl său s-a supărat foarte tare şi mi-a zis:

— Regele care nu poate să ucidă se află la mila comandanților lui.

17

Băiatul mi-a vorbit despre certurile cu tatăl său. Din acel moment, în adâncul lui s-a cuibărit duşmănia față de mărețul lui părinte. Bănuiala preoților că el şi-ar fi ucis tatăl este însoțită şi de faptul că, după moartea acestuia. Ereticul i-a şters numele de pe toate monumentele.

Adevărul este că el nu i-a şters numele decât din cauza asemănării cu cel al lui Amun. Aşa a renunțat şi la numele său, luându-şi unul nou: Akhenaton.

Apoi a urmat noaptea care l-a condamnat la singurătate. Aştepta răsăritul soarelui în întunericul grădinii palatului, pe malul Nilului. Am aflat tot ce se întâmplase când l-am întâlnit dimineața, în grădină. Parcă era primăvară, nu bătea nici o adiere de vânt. S-a uitat la mine cu ochii tulburi de parcă fuseseră vrăjiți. Fața îi era foarte palidă şi mi-a vorbit fără să-mi mai răspundă la salut.

— învățătorule, am aflat adevărul!

M-am mirat şi l-am întrebat ce vrea să spună.

— Am ajuns aici înainte de răsărit. Eram singur în noapte, iar liniştea mi-a fost ca o binecuvântare. Am simțit cum trupu-mi devine tot mai uşor. Apoi întunericul a luat forma unei ființe însuflețite care mi-a vorbit. Am fost copleşit de parfumul dulce al creației. Am văzut toate ființele adunate într-un singur loc pe care puteam să-1 cuprind cu o singură privire. M-am

17

gândit, în cele din urmă, că am învins moartea şi durerea. Am simțit cum mă inundă fericirea, umplându-mi pieptul cu nectar dulce. I-am auzit vocea clară, spunându-mi: „Eu sunt Zeul Unic. Nu mai este altul ca mine. Eu sunt adevărul,

închină-ţi sufletul împărăţiei mele. Vene-rează-mă doar pe mine. Dăruieşte-mi fiinţa ta aşa cum eu ţi-am dăruit iubirea mea".

Ne-am uitat mult timp unul la altul. Tăcerea şi tristeţea au pus stăpânire pe mine.

— învăţătorule, nu mă crezi ?

— Tu nu minţi niciodată, i-am răspuns.

— Atunci trebuie să mă crezi.

— Ce ai văzut ? l-am întrebat tulburat.

— Am auzit doar o voce, la ceasul răsăritului.

— Fiule, am şovăit, dacă nu ai văzut nimic înseamnă că nu a fost nimic.

— Aşa se înfăţişează el.

— Poare era Aten, i-am spus.

— Nu, nu e nici Aten, nici soarele. El este deasupra lui. Este Zeul Unic.

— Unde îi este templul ? - <

— Peste tot şi oricând. El îmi dă putere şi dragoste să-1 slăvesc.

Ay a tăcut. Am vrut să-1 întreb dacă credea în zeul lui Akhenaton, dar mi-am amintit sfatul tatălui meu şi m-am oprit. Ay, ca mulţi alţii, l-a părăsit pe Akhenaton la vreme de restrişte. Poate a fost nevoit să-şi ascundă credinţa în tot acest timp. . . . , ...

'18

A trebuit să-i înştiinţez pe rege şi pe regină. Ceva mai târziu l-am găsit pe prinţ aşteptân-du-mă în grădina în care îi plăcea să-şi petreacă timpul.

— învăţătorule, m-ai pârât, aşa cum îţi este obiceiul, mi-a spus zâmbind.

— Asta îmi este datoria, i-am răspuns liniştit.

— Tata m-a chemat la el să vorbim, a râs el. I-am vorbit despre vedenia din grădină. S-a mâniat grozav. „Bento trebuie să te cerceteze", mi-a spus. I-am răspuns cuviincios că mă simt bine şi că sunt sănătos. „Nu cunosc nici un nebun care să recunoască că e nebun", mi-a răspuns cu asprime. „Egiptul este patria zeilor", a urmat ameninţător. „Cel care are tronul trebuie să-i venereze pe toţi zeii poporului său. Acest zeu despre care-mi vorbeşti nu înseamnă nimic. Nu are nici un drept să se- alăture celorlalţi zei." Este Zeul Unic, i-am spus calm. „Este o blasfemie şi o nebunie." I-am repetat că este Singurul şi Unicul Zeu. M-a învinuit cu asprime că m-am alăturat forţelor răului. „îţi poruncesc să renunţi la ideile tale şi să te întorci la moştenirea strămoşilor tăi." „Tot ce-ţi cerem este să respecţi o îndatorire sfântă", mi-a spus regina cu blândeţe. „Inima ta poate iubi ce doreşte, atâta timp cât te întorci pe calea cea bună."

Am plecat lăsându-1 trist, dar mai îndârjit.

— Prințe, educația faraonului este urmarea vechilor tradiții sfinte. Să nu uiți asta niciodată.

Din acel moment am ştiut că Egiptul va trăi vremuri potrivnice aşa cum nu-i mai fusese dat să vadă. Marea familie a faraonilor care eliberase țara şi ridicase un imperiu era acum pe buza prăpastiei. în acea perioadă, poate puțin mai devreme, am avut o întâlnire cu Marele Preot al lui Amun.

— Noi doi ne ştim de foarte mult timp. Ce înseamnă tot ce am auzit ?

Cum ți-am zis, nu-mi mai amintesc când anume a avut loc această întâlnire, după ce prințul şi-a arătat supunerea față de Aten sau după ce şi-a făcut cunoscută credința în Zeul Unic.

— Prințul trece printr-o perioadă grea din viața lui, dar e un om destoinic. însă la vârsta lui, te sirAți îmboldit să-ți urmezi orbeşte închipuirile. Dar de îndată ce va deveni bărbat, se va întoarce pe calea cea bună.

— Cum a putut să dea deoparte înțelepciunea celui mai de seamă din țară ? a întrebat cu amărăciune.

— Cum poate cineva să controleze apele unui râu în timpul revărsării ? am spus încercând să mă apăr.

— Datoria noastră, ca nobili, este să punem pe primul loc credința, patria şi imperiul.

19

Am avut discuții nesfârşite cu soția mea, Tey, şi cele două fete, Nefertiti şi Mutnejmet. Tey şi Mutnejmet îl acuzau pe prinț de erezie, în timp ce Nefertiti îi lua partea.

— Tată, prințul are dreptate, mi-a şoptit.

Acum este momentul să vorbesc despre Nefertiti. Era cam de aceeaşi vârstă cu Akhenaton şi, la fel ca el, avea o inteligență neobişnuită pentru vârsta ei. Cele două fete au primit o brumă de educație şi învățaseră cum să țină o casă. Mutnejmet era bună la citit, scris, socotit, brodat, gătit, pictură şi dans. La fel şi Nefertiti, dar ea nu se mulțumea cu atât. Era interesată de teologie şi logică. Am băgat de seamă pasiunea ei pentru Aten. Mai târziu, când şi-a declarat credința în Zeul Unic, am fost din cale-afară de tulburat. -

— Acesta este singurul Zeu oare mă poate salva din confuzia care mă chinuie.

Tey şi sora ei, Mutnejmet, s-au înfuriat şi au învinuit-o de erezie.

în acea vreme, regele îşi sărbătorea treizeci de ani de domnie şi m-am dus la palat, însoțit de fetele mele care mergeau pentru prima dată acolo. Soarta a vrut ca Nefertiti să pună stăpânire pe inima prințului apoi să se căsătorească cu el. Am fost foarte mirați de tot ce se întâmpla şi parcă nu ne venea să credem. Marele Preot al lui Amun m-a chemat încă o dată la el.

— Ay, ai devenit membru al familiei regale, mi-a spus cu glas mieros, însă am simțit pe dată că mă priveşte ca pe un duşman.

— Sunt un om care toată viata si-a văzut de treaba lui.

— Timpul ne va arăta de ce sunt oamenii în stare, a spus calm.

Mi-a cerut să-i înlesnesc o întâlnire cu Nefertiti, căreia i-am dat câteva sfaturi înainte să se vadă cu el. Insă adevărul este că ea nu avea nevoie de sfaturile mele. A vorbit cu el fără să dezvăluie vreun secret sau să-şi spună cinstit părerea. Cred că duşmănia preoților față de fata mea a început odată cu acea întâlnire.

— Tată, nu a fost o simplă întâlnire, mi-a spus ea. A fost mai curând o luptă pe ascuns. Marele Preot o ține una şi bună că apără imperiul, când de fapt îşi apără bucatele, straiele, vinurile şi tot câştigul templului.

' Neînțelegerile dintre rege şi prinț s-au întețit, în cele din urmă, regele m-a chemat la el şi mi-a spus:

— Cred că prințul ar trebui să plece într-o călătorie în imperiu pentru a vedea cu ochii lui viața şi oamenii, **ii :**

— Este o idee minunată. Preamărite, am spus cu toată inima.

In acea vreme, regele trăia cele mai frumoase zile din viața sa alături de tânăra lui mireasă

20

Tadukhipa - fiica lui Tushrata, regele din Mi-tani. însă această fericire îi şubrezea sănătatea.

Akhenaton a părăsit Teba însoțit de o suită alcătuită din cei mai de seamă bărbați şi a plecat într-o călătorie de neuitat. S-a aplecat asupra supuşilor lui pe care i-a întâlnit în piețe şi grădini plin de prietenie şi bucurie, fapt ce i-a uimit pe oameni. Fără îndoială, aceştia se aşteptau să vadă o ființă puternică şi măreață care să se uite la ei de sus sau nici măcar să nu îi bage în seamă. I-a chemat pe preoții din diferite regiuni să i se înfățişeze. Le-a criticat religiile şi ritualurile care cer sacrificii umane. Le-a vorbit despre Zeul Unic, despre puterea din miezul lucrurilor, despre puterea creatoare a lumii care nu deosebeşte între supuşii şi nobilii Egiptului. A îndemnat la iubire, pace, fericire, spunându-le că iubirea este legea vieții, pacea scopul, iar fericirea este felul în care îi mulțumim Creatorului.

Peste tot pe unde mergea, lăsa în urmă mirare şi frământare. M-am tulburat şi i-am spus:

— Prințe, smulgi rădăcinile imperiului!

— învățătorule, când vei ajunge să crezi ? mi-a spus râzând. - . ,**sijiiiiM«**

— Ai lovit în religiile pe care strămoşii mei le-au prețuit, am spus cu amărăciune. Egalitatea, dragostea şi pacea nu înseamnă nimic pentru slujitori, doar deschid calea către răzmeriță.

20

S-a gândit îndelung şi a întrebat:

— De ce cred înțelepții în rău cu atâta îndârjire?

— Noi credem în realitate, i-am răspuns.

— învățătorule, eu o să sălăşluiesc mereu în adevăr, a zâmbit.

Un sol a ajuns la noi şi ne-a dat de ştire că Marele Rege Amenhotep a murit...

Ay mi-a povestit cum s-au întors acasă, despre înmormântare şi înscăunarea prințului cu numele de Amenhotep al IV-lea, alături de Nefertiti care devenea Mare Regină. Mi-a povestit, de asemenea, cum noul rege şi-a chemat oamenii şi le-a propovăduit religia sa şi cum aceştia i-au urmat credința. L-a numit pe Mae comandant al armatei, pe Haremhab l-a însărcinat cu paza, iar pe Ay l-a pus sfetnic al tronului.

După tradiție, regele a moştenit haremul tatălui său cu care s-a purtat bine, dar nu s-a bucurat de farmecele lui.

De asemenea, a poruncit micşorarea dărilor şi a anulat toate pedepsele. Deoarece relația dintre el şi preoții slujitori lui Amun a devenit şi mai încordată. Zeul său i-a poruncit să construiască o nouă capitală.

— Vei auzi lucruri care se bat cap în cap despre trecerea noastră la noua religie, însă nimeni nu ştie taina inimilor. în ceea ce mă priveşte,

mi-a spus, simțind că vreau să-i aflu taina, am crezut în noul zeu ca într-un zeu la care te poți ruga alături de ceilalți şi am înțeles că încuviința ca fiecare să-şi aleagă religia.

Referitor la politica iubirii, pe care regele o sprijinea, Ay i-a spus:

— Când slujitorul nu se mai teme de pedepse, o să devină corupt şi îi va chinui pe cei săraci.

— Credința ta este încă slabă. Vei vedea tu însuți ce poate face dragostea. Zeul meu nu te va lăsa de izbelişte niciodată, i-a spus sigur pe el.

— Ne-am mutat în noua capitală care era de o frumusețe cum nu se mai văzuse, şi-a continuat Ay povestea. Am ținut prima rugăciune în templul ridicat în centrul oraşului. Strălucind de tinerețe şi frumusețe, Nefertiti a luat mandolina şi a început să cânte:- , ;

f/, O, *dătătorule de viață.*

Tu umpli tot pământul cu frumusețea ta. Ne-ai învăluit cu dragostea ta.

— Trăiam cel mai frumos vis, plin de fericire şi dragoste. Inimile noastre s-au deschis pentru a primi adevărul noii religii. Cu toate acestea, regele nu şi-a uitat datoria şi, în numele iubirii, al păcii şi al fericirii, a intrat în cel mai necruțător război pe care l-a văzut Egiptul.

Nu a trecut mult timp până să poruncească închiderea templelor, confiscarea idolilor şi ştergerea numelor acestora de pe monumente. Şi-a schimbat chiar şi numele şi a plecat în vestitele sale călătorii prin imperiu propovăduindu-şi religia, credința în Cel Unic, iubirea, pacea şi fericirea. Peste tot, oamenii l-au primit cu dragoste şi bucurie, chipul său şi al lui Nefertiti întipărindu-se în inimile lor aşa cum nu se mai întâmplase cu nici unul dintre faraonii despre care oamenii auziseră, dar pe care nu-i văzuseră niciodată.

însă în cele din urmă, tristețea şi-a ițit capul. La început, sfioasă, apoi cu forța unei cascade. Prima lovitură a fost moartea celei de-a doua fiice, frumoasa Meketaten, cea mai iubită dintre copiii lui. Moartea ei l-a întristat peste poate şi a vărsat mai multe lacrimi decât după fratele său Tuthmes, când era copil.

— De ce Zeul meu, de ce ?

Credeam că-şi va pierde credința. Apoi, s-au răspândit veştile despre înşelăciunile slujitorilor şi comercianților. Strigătele celor săraci se întețeau. Am aflat că în imperiu unele state s-au răzvrătit şi că duşmanii au atacat hotarele, omo-rându-1 pe prietenul nostru Tushrata, regele din Mitani. .r-i- f'f>.; .-irt;. '>)j,

— Trebuie să stârpim necinstea din imperiu şi să trimitem armata la hotare să apere țara, i-am spus deznădăjduit.

22

A rămas neclimit.

— Ay, arma mea este iubirea. Ai răbdare. Aşteaptă.

Cum puteam oare să lămuresc această purtare ciudată ? -

Preoții îl învinuiau de nebunie. în ultimele zile ale crizei, unii dintre sprijinitorii lui au trecut de partea preoților. Eram buimăcit, însă nu am voit cu nici un chip să mă alătur lor. Nu era nebun, dar nici zdravăn la minte, ca restul înțelepților. Se afla undeva la mijloc.

Regina Mamă, Tiye, ne-a făcut o vizită care l-a bucurat foarte pe rege. I-a făcut o primire aşa cum nu mai văzuse oraşul Akhetaten. Regina a locuit într-un palat construit special pentru ea în partea de sud. La scurtă vreme, Tiye m-a chemat la ea. Am fost mirat să văd cât de mult i se înrăutățise sănătatea. Arăta muk mai bătrână decât era de fapt.

— Am venit să am o discuție lungă cu el, dar cred că îmi uşurez munca dacă înainte discut cu apropiații lui.

— Nu mi-am uitat niciodată datoria de sfetnic.

— Te cred, Ay, dar nu este cu putință ca moştenirea noastră să fie distrusă. Vreau să-mi spui sincer dacă îi vei rămâne credincios fiului meu orice s-ar întâmpla ?

— Nu încape nici o îndoială, i-am răspuns cinstit.

— Dar dacă va veni o vreme când vei crede că nu mai ai nici o datorie față de rege ?

— Sunt membru al familiei. Nu-1 voi părăsi niciodată.

— Iți mulțumesc Ay, a răsuflat uşurată. împrejurarea este foarte primejdioasă. Te încrezi cu aceeaşi tărie şi în devotamentul celorlalți ?

Am cumpănit puțin, apoi am răspuns.

— Măcar pentru unii dintre ei mă pun chezaş.

— Vreau mai cu seamă să-ți cunosc părerea despre Haremhab, a spus îngrijorată.

— Este un comandant devotat şi prieten al regelui încă din copilărie, am răspuns fără zăbavă.

— Ay, el este cel care mă îngrijorează.

— Poate pentru că el are puterea, dar este devotat regelui aşa cum este şi Meri-Ra.

în cele'din urmă Tiye s-a întâlnit cu regele, dar, ca şi noi, nici regina nu a avut sorți de izbândă. S-a întors cu sufletul greu la Teba. în scurtă vreme, sănătatea i s-a şubrezit din ce în ce şi a murit, lăsând în urma ei o poveste de viață minunată. •> r • r

Situația în imperiu s-a înrăutățit atât de tare, încât toate regiunile s-au întors împotriva regelui. Am devenit deținuți într-o închisoare care purta numele Akhetaten alături de Zeul nostru Unic.

23

Fiecare dintre noi simțea apropierea nenorocirii. Toți în afară de Akhenaton, care continua să spună cu toată încrederea:

— Zeul meu nu mă va lăsa de izbelişte. Fără ştirea cuiva. Marele Preot al lui Amun a

intrat în oraş. Am fost primul care a ajuns la palat şi am fost mirat foarte să-1 văd ascuns sub straie de negustor.

— De ce te temi ? Nu ştii că regele nu face rău nimănui ?

— înlesneşte-mi o întâlnire cu oamenii regelui, mi-a spus neluându-mi în seamă întrebarea.

S-a întâlnit cu noi în grădina palatului reginei Tiye. Nu s-a ferit să vorbească asemenea unuia care are puterea şi ne-a cerut să fim alături de el pentru a nu se pierde vieți. Ne-a părăsit nu înainte de a ne preveni încă o dată, ceea ce ne-a făcut să ne simțim ca şi-cum un şarpe ne-ar fi trecut printre picioare. Nu ştiam ce să înțeleg din purtarea acestui om pentru că nu m-am încrezut niciodată în el. Bănuiam că de fapt nici el nu avea încredere în armatele trimise din provincii şi se temea de o înfruntare care ar fi putut duce la înfrângerea sa sau la o victorie foarte costisitoare. Eram sigur că primejdia care îl pândea nu era mai neînsemnată decât

cea care ne pândea pe noi şi că Egiptul ar fi avut de pierdut oricum. După ce a plecat, toți am simțit că trebuia să luăm o hotărâre.

24

Atunci l-am întrerupt, întrebându-l :

— Care dintre oamenii regelui au fost la întâlnire ?

S-a gândit cu ochii mijiți şi a spus:

— Nu-mi mai amintesc. Au trecut atâția ani de atunci, însă printre ei se afla şi Haremhab, Nakht şi poate Toto, ministrul mesager. în orice caz, Haremhab a fost primul care a glăsuit: „Eu sunt prietenul regelui şi comandantul gărzilor sale!"

S-a uitat la noi cu ochii lui de culoarea cafelei şi a continuat să vorbească liniştit şi încrezător.

— însă trebuie cu orice preț să ajungem la o înțelegere pentru a salva țara.

Nimeni nu s-a opus.

Am cerut o întâlnire oficială cu regele. Când am ajuns în fața tronului ne-am închinat după tradiție. Akhenaton zâmbea, însă Nefertiti era rece şi fără strălucirea ei obişnuită. Akhenaton nu a mai avut răbdare şi ne-a spus :

— Văd că ceva nu vă dă pace.

— Maiestate, am venit pentru binele Egiptului, a spus Haremhab. • * •

— Eu lucrez pentru binele Egiptului şi al lumii, a spus regele calm. :» ,i

— Țara se află în pragul unui război nimicitor şi trebuie să luăm o hotărâre pentru a salva Egiptul de la ruină.

24

— Ce mă sfătuiți ? a întrebat regele.

— Trebuie să le dați voie oamenilor să aibă orice religie şi să trimiteți armata să apere hotarele imperiului.

Regele a scuturat capul încununat cu coroana celor două Egipturi şi a spus :

— Asta ar însemna ca oamenii să se întoarcă la negura necredinței. Nu am nici un drept să iau o hotărâre de unul singur. Nu pot decât să pun în fapt dorința Creatorului unic.

— Maiestate, a urmat Haremhab, aveți tot dreptul să vă păstrați religia, însă, în această împrejurare, trebuie să lăsați tronul altuia.

— Nici nu poate fi vorba să-1 trădez pe Zeul căruia mă închin şi să renunț la tron.

In timp ce vorbea, ochii îi luceau ca două raze de soare. Akhenaton şi-a îndreptat privirea spre mine şi m-am simțit aruncat în hăul iadului.

— E singura cale să apărăm atât persoana Maiestății Voastre, cât şi religia pe care o aveți, am spus.

— Mergeți în pace ! a spus trist.

— Vă lăsăm timp să vă gândiți, a adăugat Haremhab.

Am părăsit sala tronului simțind cum îngrijorarea îmi împunge sufletul. Si astăzi simt la fel.^

In zilele ce au urmat, mai multe întâmplări nefericite s-au petrecut una după alta. Nefertiti

25

a părăsit palatul faraonului şi s-a mutat în palatul său aflat în nordul oraşului Akhetaten. Am vizitat-o mânat de curiozitate, însă ea nu a vorbit mult.

— Nu-mi voi părăsi castelul decât moartă.

A refuzat să mai spună ceva. In ceea ce-1 priveşte pe Akhenaton, acesta a dat de ştire că fratele său, Smenkhare, va conduce împreună cu el țara, deşi preoții din Teba îl susțineau pe Tutankhamon, cel de-al doilea frate. Astfel, preoții şi-au retras sprijinul pentru Smenkhare şi Akhenaton însuşi. Nu exista altă cale decât să se dea bătuți sau să pornească război.

Haremhab l-a vizitat pe rege care o ținea una şi bună:

— Nu-mi voi trăda Zeul şi nici el nu mă va părăsi. Nu voi da înapoi chiar dacă voi rămâne singur... ^

— Maiestate, vă cerem învoire să plecăm din Akhetaten şi să ne întoarcem în Teba pentru a păstra unitatea țării şi a împiedica căderea ei în ruină. Voi avea grijă să nu vi se întâmple nimic. Doar dorința de a salva țara şi pe Maiestatea voastră ne împinge să plecăm.

— Faceți cum vreți, a spus Akhenaton cu entuziasm, nu vă voi învinui pentru slaba voastră credință. Nu am nevoie de pavăza nimănui. Zeul meu este alături de mine şi nu mă va părăsi.

25

Am luat această hotărâre copleşiți de tristețe. Numaidecât ne-au urmat şi locuitorii oraşului, Akhenaton rămânând singur în palatul lui, iar Nefertiti în palatul ei împreună cu câteva gărzi şi sclavi. Nu a trecut mult timp şi boala i-a luat în stăpânire trupul care nu cunoscuse niciodată liniştea. Akhenaton a murit singur, rugându-se Zeului său până în ultimele clipe :

O, *tu care ai sădit germenele vieții în*

femeie

Şi ai creat sământa în bărbat.

O, tu care ai dat viață copilului în

pântecul mamei. Tu, care îl păzeşti de singurătate pe cel care se gândeşte la tine. Dacă pavăza ta dispare. Pământul se va afunda în întuneric Ca în moarte.

Ay a tăcut pentru a se putea elibera de amintiri. Apoi m-a privit cu duioşie şi mi-a spus:

— Aceasta este povestea lui Akhenaton cunoscut astăzi sub numele de Ereticul. Nu pot tăgădui pierderile pe care le-a suferit țara din cauza lui. Egiptul şi-a pierdut imperiul şi a fost distrus de lupte. însă îți mărturisesc că nu pot să-mi

şterg din suflet dragostea şi preţuirea pe care i le-am purtat. Să lăsăm ca judecata din

26

urmă să-i aparţină lui Osiris, stăpânul lumii fără de moarte.

Am părăsit palatul înţeleptului Ay, crezând, de asemenea, că judecata din urmă nu va fi cunoscută decât când inima lui se va afla pe talerul balanţei lui Osiris.

4. Haremhab

De statură potrivită, solid şi cu o înfăţişare dovedind putere şi încredere, Haremhab se trăgea dintr-o veche familie cunoscută pentru doctorii, preoţii şi comandanţii pe care i-a dat Egiptului. Tatăl său a fost primul din familie care a intrat în clasa conducătoare, fiind numit şeful cavaleriei în timpul lui Amenhotep al IlI-lea. Haremhab era singurul bărbat care a reuşit să-şi păstreze poziţia de comandant al gărzilor după înlăturarea lui Akhenaton. Datoria lui de căpătâi era să stârpească necinstea şi să facă iar să domnească pacea şi liniştea. Haremhab şi-a îndeplinit-o cu cinste.

Marele Preot al lui Amun i-a prezis un viitor strălucit, iar înţeleptul Ay a încuviinţat. Haremhab era privit ca un erou în acest moment de răspântie. M-a primit în sala de recepţii care răspundea în grădina palatului. A început să-mi vorbească despre Eretic: ' ^ ^ ^ /«r; u i

— Akhenaton a fost tovarăşul şi prietenul meu în copilărie, înainte să-mi devină rege. De când l-am cunoscut şi până când a murit, nu s-a gândit la altceva în afară de religie.

26

A făcut o pauză pentru a-şi aduna gândurile, după care a continuat:

— încă de la început i-am arătat preţuirea pe care o merita pentru că am fost crescut să-mi îndeplinesc îndatoririle şi să nu mă las subjugat de simţăminte. El era moştenitorul tronului, iar eu, unul dintre supuşii săi. Trebuia să-1 respect, dar în sufletul meu îl dispreţuiam. îl uram pentru slăbiciunea şi trăsăturile femeieşti ale chipului şi trupului său. Nu mi-am închipuit că o să-i fiu un prieten adevărat.

Fapt este însă că am devenit prietenul lui, în deplinul înţeles al cuvântului. Şi acum mă întreb cum s-a întâmplat acest lucru. Poate pentru că nu m-am putut împotrivi simţămintelor sale duioase şi firii sale blânde. Dădea dovadă de o putere uimitoare de a cuceri inimile oamenilor. Poporul a primit cu bucurie îndemnul lui de a da uitării zeităţile părinţilor şi străbunilor lui. Eram firi potrivnice, dar asta nu ne-a împiedicat să legăm o prietenie sinceră şi trainică ce a rezistat în faţa furtunilor până când a fost strivită de greutăţi. încă îl aud cum îmi vorbea zâmbind: ' ' "

— Haremhab, fiară însetată de sânge, te iubesc.

în van am încercat să caut un lucru pe care să-1 avem în comun. De multe ori l-am chemat la vânătoare care era ocupația mea preferată, dar el îmi spunea să nu întinez inima iubitoare a naturii.

Ura uniforma militară. Odată s-a uitat la pumnalul şi la sabia mea şi m-a întrebat zeflemitor:

— Nu este uimitor că oamenii educați învață să ucidă pentru ca apoi să devină ucigaşi de profesie ?

— Ce crezi că ar fi spus mărețul tău bunic, Tuthmes al III-lea, dacă te-ar fi auzit ?

— Mărețul meu bunic! ? a strigat. El şi-a clădit măreția pe piramida de cadavre ale săracilor. Uită-te la imaginea pe care o are dăltuită pe zidurile templului. Ii aduce lui Amun ofrande din sclavi. Despre care bunic măreț vorbeşti ? Despre care zeu însetat de sânge ?

Mi-am spus că gândurile sale ciudate nu pot sta în calea prieteniei noastre, dar-oare cum o să reziste la conducerea țării cu aceste gânduri ?

Nu am reuşit niciodată să mi-1 închipui ca făcând parte din faraonii Egiptului şi nu mi-am schimbat această părere niciodată, nici măcar în cele mai fericite timpuri. In zilele fericite, îmi părea şi mai departe de fala şi gloria faraonilor. 'p S-a întâmplat să fiu însărcinat cu aducerea sub ascultare a unor răsculați dintr-un colț îndepărtat al imperiului, conducând pentru prima dată o campanie militară din care am ieşit victorios. M-am întors cu pradă şi prizonieri şi am primit

o răsplată generoasă de la Amenhotep al III-lea. Prințul m-a felicitat că m-am întors sănătos şi l-am poftit să vadă prizonierii. S-a uitat cu luare-aminte la aceşti oameni care stăteau în fața lui încătuşați şi aproape goi. I-am privit îndelung în timp ce ei se uitau la el cerşind milă ca şi cum i-ar fi simțit slăbiciunea. Fața i s-a întunecat de tristețe.

— Liniştiți-vă, le-a spus blând, nu veți păți nimic.

M-am tulburat, fiind încredințat că trebuie să fie pedepsiți până se vor îmblânzi.

— Haremhab, m-a întrebat zâmbind în timp ce ne întorceam, eşti mândru de ce ai făcut ?

— Printe, am răspuns, mi se cuvine această fală.

— Ce păcat! a mormăit, Haremhab, nu eşti decât un bandit la drumul mare, a spus glumind. / :f 1,',,; ' . ' ,

' Acesta era Akhenaton, prințul moştenitor, urmaşul la tron. în timp, prietenia şi dragostea pe care i le purtam au devenit mai puternice. Mereu am fost curios să aflu cum gândeşte, însă nu m-am luat după el. Era ca şi cum aş fi ascultat un glas curios, de nerecunoscut. Şi până în această clipă mă întreb cum

am ajuns să fim prieteni şi să-1 iubesc. Mi-am amintit discuția pe teme religioase pe care am avut-o cu el în grădina palatului, în fața camerei unde se odihnea.

28

— Haremhab, de ce te rogi în templul lui Amun?

M-a mirat întrebarea lui pentru că nu aveam un răspuns care să-1 mulțumească nici pe el, dar nici pe mine. Văzând că tac, m-a întrebat :

— Crezi într-adevăr în Amun sau în ce se spune despre el ?

— Nu în acelaşi fel în care oamenii cred în el, i-am răspuns după ce m-am gândit o clipă.

— Crezi sau nu crezi, nu există cale de mijloc, mi-a spus increzător.

— Nu mă interesează religia decât fiindcă e unul dintre obiceiurile vechi ale Egiptului, i-am spus sincer.

— Tu nu te venerezi pe tine însuți, Haremhab.

— Să spunem că venerez Egiptul.

— Nu ai fost niciodată curios să afli secretul vieții ? .v..:..f.- ■ .

— Ştiu cum să alung aceste ispite, i-am răspuns. . ^

— Păcat ! ! Şi atunci ce ai făcut pentru sufletul tău ?

— Mă închin în fața datoriei, i-am spus îngrijorat de stăruința sa. Mi-am construit un mormânt pentru viața de după moarte.

— Trag nădejde că va veni o zi în care vei gusta din bucuria comuniunii. ...

— A comuniunii ? am spus uimit.

— A comuniunii cu singurul creator al lumii.

28

— De ce un singur creator ? l-am întrebat într-o doară.

— Pentru că El este prea puternic ca să aibă egal, mi-a răspuns liniştit.

Akhenaton, un băiat firav care umbla fără țintă prin palat, îndrăgostit de grădină, de flori, de cântece şi de păsări precum o fetişcană. De ce nu s-a născut fată ? Natura avea în plan să aducă pe lume o fată, dar s-a răzgândit în ultimul moment spre ghinionul Egiptului.

Haremhab a tăcut o clipă, apoi şi-a continuat povestea.

Nefertiti a apărut pentru prima dată la palat cu ocazia festivităților prilejuite de sărbătorirea a treizeci de ani de când regele Amenhotep al III-lea urcase pe tron. A uimit pe toată lumea cu frumusețea şi firea ei. A luat parte la dansuri alături de fetele nobilimii si a cântat cu vocea ei caldă:

O, frate al meu, vino la lac Priveşte-mă cum mă spăl. Priveşte-mi frumusețea hainelor fine ■ . Care mi se lipesc de trup.

Vino şi priveşte-mă. ; ■

Nu mă îndoiesc că Ay şi soția sa, Tey, au ştiut foarte bine cum să-şi pregătească fata, ne-tezindu-i drumul până la tron. Nu uita că Ay era învățătorul prințului şi sfătuitorul său. Fără

îndoială a avut prilejuri să-i croiască astfel firea slabă încât să-1 împingă spre capcana pe care i-o pusese în cale. în orice caz, în timpul petrecerii, Nefertiti a reuşit să se facă plăcută prinţului şi mamei lui, Tiye. S-au căsătorit numaidecât. îmi amintesc că la petrecerea de nuntă Marele Preot al lui Amun mi-a spus:

— Poate că această căsătorie îl va aduce pe drumul cel bun şi va vindeca ce a fost distrus de fumurile tinereţii.

— După cum vezi ea se trage din popor şi pesemne că nu a visat vreodată să ajungă la tron. Nu se va încumeta niciodată să-şi supere soţul.

M-am întrebat dacă Nefertiti s-ar fi căsătorit cu prinţul, dacă acesta nu era urmaşul la tron. Nu este cu putinţă ca Akhenaton să fie cavalerul visurilor unei fete, chiar de-ar fi o simplă fată de la ţară. După căsătorie, lupta 4>rinţului împotriva tradiţiilor s-a înteţit. Târziu, am aflat că a spus că zeul său i s-a arătat şi că i-a auzit vocea. Pe măsură ce tulburările se înteţeau, regele Amenhotep al IlI-lea s-a supărat şi a poruncit să fie trimis într-o călătorie prin imperiu.

Fără să mai spună nimic altceva despre înţeleptul Ay, Haremhab mi-a povestit în amănunt discuţiile religioase ale lui Akhenaton, întâlnirile sale cu supuşii cărora le propovăduia egahtatea, dragostea şi noua religie.

29

— Pentru prima dată, în ciuda prieteniei şi a credinţei mele faţă de prinţ, mi-am dorit să-1 omor cu propria-mi sabie înainte să ne distrugă pe toţi. Amenhotep al IlI-lea a murit, iar prinţul a urcat pe tron. Ajuns faraon, şi-a îndemnat pe rând oamenii să-i împărtăşească religia. Când a venit rândul meu mi-a spus :

— Haremhab, toţi cei care vor să fie alături de mine trebuie să-şi declare credinţa în Zeul Unic.

— Maiestate, cunoaşteţi părerea mea faţă de zei. Eu sunt în slujba coroanei. Voi împărtăşi credinţa faţă de Zeul Unic din devotament pentru tron şi patrie.

— Pentru moment este de ajuns, a spus zâmbind. Nu vreau să pleci din palatul meu. O să afli într-o bună zi binecuvântarea credinţei.

Am început o nouă viaţă în slujba noului rege şi a noului zeu cu o credinţă fără margini care venea doar din simţământul datoriei. Trebuie să recunosc că regele dovedea puteri ascunse pe care nu le cunoscusem înainte.

In ciuda corpului său firav şi a trăsăturilor femeieşti, Akhenaton căuta pricină oricui îi ieşea în cale. Lupta împotriva celor mai puternici, şi anume preoţii. A distrus tradiţiile vechi de sute de ani, magia şi amuletele. Nefertiti a arătat că este o adevărată regină ca şi cum s-ar fi născut pentru a atinge măreţia lui Tiye sau

29

Hatshepsut. Ea se ocupa de treburile imperiului, în timp ce regele se îngrijea de religie. Din păcate, Nefertiti părea a urma noua religie. Despre această femeie s-

a spus tot ce se putea spune, încât eu, unul, am ajuns să urăsc să repet aceste lucruri. Trebuie însă să spun că credința ei rămâne o taină care trebuie dezlegată. Uneori o socoteam sinceră, alteori aveam îndoieli. Se prefăcea oare credincioasă doar pentru a-şi păstra tronul ? Oare îşi îmboldea soțul să se îngrijească de religie pentru a putea conduce singură țara şi supuşii ? Sau era o simplă unealtă în mâna tatălui ei ? Preoții au încercat să o înştiințeze, dar ea nu a răspuns rugăminților lor, iar aceştia au ajuns să o urască.

Ei se încredeau în slăbiciunea lui Akhenaton şi nu se gândeau că acesta are puterea să li se împotrivească. Din această prieină, au învinuit-o pe Regina Mamă că este cea care i-a dat aceste idei, aşa cum au învinuit-o pe Nefertiti că hrăneşte încăpățânarea şi stăruința Reginei Mamă. Ceea ce este greşit. Oamenii pot condamna pe oricine, dar fără îndoială că toate ideile prosteşti erau gândite de însuşi Akhenaton. Mutând capitala la Akhetaten, Akhenaton a declarat război preoților. :jo:>02 ia ii^ni ~

S-a transformat într-un misionar, propovăduindu-şi religia în toate colțurile imperiului. Ne-am bucurat de zilele victoriei precum şi de ale

bunăstării, încât m-am gândit că acest tânăr firav era capabil să distrugă rânduiala lumii şi să o aranjeze din nou, după placul său.

L-am urmărit cum cucerea provinciile şi am văzut cu ce însuflețire îl primea mulțimea.

Am simțit că era mânat de o nouă putere pe care o folosea ca nimeni altul. Mereu m-am îndoit că această lume nouă pe care o crease va dura. Oare va rezista trecerii timpului ? Este cu putință ca lucrurile să stea în balanță prin mijlocirea iubirii, a păcii şi a fericirii ?! Unde s-au dus adevărurile vieții pe care am trăit-o ? Odată, ca şi cum mi-ar fi citit gândurile, Nefertiti mi-a spus:

— Este călăuzit. Zeul care i-a dat dragostea divină nu-1 va lăsa de izbelişte. Victoria va fi de partea noastră.

într-o zi, stăteam cu ministrul Nakht şi beam vin. Mereu am crezut în agerimea lui de politician şi l-'am întrebat:

— Crezi cu adevărat în Zeul unic, Zeul dragostei şi al păcii ? ■'■ -

— Da, însă eu nu sprijin alungarea celorlalți zei, mi-a spus calm.

— Răspunsul este la mijloc. L-ai sfătuit şi pe rege?

— Da, însă el socoteşte că este o erezie, ^r&io ■n"— Şi Nefertiti ?-i hi^- MH» i.-.«î

— Ea încuviințează tot ce zice el, a spus cu părere de rău.

Haremhab mi-a povestit în amănunt cum s-au schimbat lucrurile în rău, fără însă a adăuga ceva la spusele Marelui Preot sau ale înțeleptului Ay.

— Trebuie să ne schimbăm politica, l-am sfătuit. ■ ^

însă el refuza orice plan de retragere. Patima îl îmbăta.

— Trebuie să ducem lupta sfântă până la sfârşit, mi-a spus. Singurul sfârşit o să fie victoria!

M-a bătut uşor pe umăr şi a continuat.

— Nu împărtăşi cu cei nefericiți dragostea lor pentru nefericire!

Când situația s-a înrăutățit, mi-am dorit încă o dată să-1 ucid cu sabia şi să scap țara de nebunia lui. De data aceasta, voiam să-1 omor în numele dragostei şi al loialității. Era limpede că ceea ce am crezut a fi o forță uriaşă în corpul său plăpând nu era decât o nebunie primejdioasă care trebuia nimicită.

în clipa în care lucrurile au luat-o razna de-a binelea. Regina Mamă ne-a vizitat şi m-a chemat la palatul său din sudul capitalei Akhetaten.

— O să am o discuție lungă cu regele, mi-a

spus. . .<**Kî?eRai**:l;m ,o'&riîif»5J3"aD ***m^nmmK***

— Poate vei izbândi acolo unde noi nu am avut sorți de izbândă, i-am spus sincer.

S-a uitat drept la mine şi m-a întrebat:

31

— I-ai spus faraonului părerea ta sinceră despre cele ce se întâmplă ?

I-am răspuns repede, ştiind că Tiye răstălmăceşte orice şovăială:

— Maiestate, l-am sfătuit să schimbe politica în întregime.

— Asta aştept de la persoane credincioase ca tine.

— După cum ştii. Maiestate, el este regele şi prietenul meu.

— Haremhab, îmi făgăduieşti că-i vei fi credincios orice s-ar întâmpla ? m-a întrebat uitân-du-se în ochii mei.

— Vor să-1 omoare. însă eu sunt omul care are puterea şi care-1 păzeşte, i-am răspuns repede, fără să mă tem. < ^ < '

I-am repetat făgăduiala de a veghea asupra regelui. Mi-am respectat cuvântul atunci când am fost încredințat că cea mai bună cale de a-1 apăra era să-1 părăsesc. Nici Tiye nu a izbândit în încercarea ei de a-1 îndupleca să renunțe, în ciuda puterii care se ştia că o are asupra lui. Regina Mamă a părăsit oraşul pentru a muri înconjurată de tristețe. Lupta s-a întețit în oraşul noului zeu şi am fost încredințat că acesta nu este în stare să se apere pe sine însuşi, ca să nu mai amintesc de alesul său, Akhenaton. ■ ^

Am gustat din amărăciunea însingurării. Eram amenințați cu moartea atât din nord, cât şi din sud. Nici unul din aceste lucruri nu l-a făcut să

dea înapoi. Dimpotrivă. Părea mai stăruitor şi încăpăţânat. însufleţirea sa religioasă nu se stingea.

„Zeul meu nu mă va lăsa de izbelişte, necredinciosule", continua să spună. Ori de câte ori îi vedeam chipul luminat de avânt şi încredere, eram din ce în ce mai încredinţat că este nebun. Nu era o luptă religioasă, aşa cum ar părea. De fapt nebunia îi luase minţile acestui om născut în viciu.

Apoi a urmat vizita Marelui Preot al lui Amun care ne-a prevenit pentru ultima dată. M-a apucat puternic de mână şi mi-a spus:

— Haremhab, eşti un om al datoriei şi al forţei. Salvează-ţi cugetul şi fă ceea ce trebuie.

Adevărul este că-1 preţuiam pe acest om pentru că era deasupra dorinţei de răzbunare şi că voia să scape ţara de dezastru. Am cerut să ne întâlnim cu regele. Era o împrejurare dificilă, dureroasă şi tristă. Ne lepădăm de credinţa pe care i-o purtam acestui bărbat ce nu cunoştea altceva în afară de iubire şi pe care nebunia l-a făcut să viseze frumos. Avea un vis pe care voia să-1 împărtăşească cu noi.

L-am sfătuit să vestească libertatea religioasă şi să apere numaidecât imperiul de atacatori. Când a refuzat planul meu, l-am sfătuit să renunţe la tron şi să se devoteze religiei sale. L-am lăsat să se gândească. L-a pus pe Smenkhare să

conducă împreună cu el ţara şi, deşi Nefertiti fugise, nu a renunţat la planul său. Am hotărât să-1 părăsim şi să facem pace cu duşmanii pentru unitatea ţării. Am luat această hotărâre doar după ce am căzut la învoială ca nimeni să nu le facă rău, nici lui şi nici lui Nefertiti.

Am jurat credinţă noului rege, Tutankhamon. Acestea erau ultimele clipe din cea mai mare tragedie pe care a înfruntat-o Egiptul. Vezi ce i-a făcut nebunia acestui pământ străvechi ?

Liniştea s-a aşternut. Am început să-mi adun documentele înainte de plecare.

— De ce crezi că l-a părăsit Nefertiti ? l-am întrebat.

— Fără îndoială a înţeles că nebunia lui îi punea în primejdie viaţa, mi-a răspuns fără şovăială. A părăsit palatul pentru a se salva.

— De ce nu a părăsit oraşul împreună cu voi ?

— Era încredinţată că preoţii o socotesc cea dintâi vinovată pentru uriaşa crimă a soţului ei.

— Cum a murit ? l-am întrebat în timp ce-mi luam rămas-bun. ^

— Din cauza slăbiciunii nu a fost în stare să-şi accepte înfrângerea. Credinţa lui a fost zguduită când zeul lui l-a părăsit. A fost bolnav câteva zile, apoi a murit.

TR; > ; ff^r.»!?--. **,v-)?T!,** f;^ **t:>**

— Cum ai primit vestea morţii lui, comandante ?

— Atât am avut de zis, mi-a răspuns trist.

5. Bek

Sculptorul Bek trăia în sihăstrie pe una dintre insulele Nilului, la două mile la sud de Teba, într-o casă mică, dar frumoasă, în mijlocul unei ferme modeste. Deşi era cunoscut drept un maestru în arta sa, Bek nu a fost chemat să ia parte la reconstruirea țării, din pricina credinței pe care o purta vechiului său stăpân. Uneori era învinuit el însuşi de erezie. Era un bărbat de vreo patruzeci de ani, oacheş, înalt, zvelt, puternic, plin de vigoare, cu o privire arzătoare, dar umbrită de tristețe. A zâmbit în timp ce citea scrisoarea de la tatăl meu şi mi-a spus:

— Spiritul frumuseții s-a stins odată cu plecarea lui Akhenaton, iar bucuria a dispărut din culori şi muzică. Prima dată când l-am întâlnit eram un copil care desluşea tainele meseriei acesteia în şcoala tatălui meu, Menn, cel mai mare sculptor al regelui Amenhotep al Ill-lea. într-o zi, ne-a vizitat un tânăr, purtat de doi oameni pe un jilț. Atunci tatăl meu mi-a şoptit:

— Este prințul moştenitor!

Am văzut un băiat de vârsta mea, firav, simplu şi prietenos, cu o privire care te străpungea. Părea îndrăgostit de limbajul miraculos al pietrei. Venise să privească şi să învețe. Vorbea cu noi cu o uşurință şi o apropiere care te făceau să uiți numaidecât că vorbeşti cu unul dintre fiii zeilor. A continuat să ne viziteze în anumite zile şi am devenit prieteni. Tatăl meu era mândru de prietenia noastră, iar eu eram foarte fericit.

— Akhenaton este un om mare sub înfățişarea unui copil, îmi spunea tata.

Şi avea dreptate. Chiar şi Marele Preot al lui Amun i-a recunoscut maturitatea timpurie şi a socotit-o o forță a răului care a pus stăpânire pe Akhenaton. Dar nu era adevărat! Forța aceea a răului sălăşluia în inimile preoților. In ceea ce-1 priveşte pe stăpânul meu, inima lui era neprihănită. Poate că aceasta era nenorocirea lui. Odată, pe când eram tineri, tata sculpta o statuie pentru Amenhotep al Ill-lea, iar Akhenaton, care îl urmărea cum lucrează cu ucenicii lui, i-a spus:

— Maestre, aveți nişte obiceiuri care ucid libertatea... :ı:>i- :Ahij.H.,_iH =.;=^i,c.:.h

Maiestate, prin aceste tradiții ținem piept trecerii timpului, a spus tata cu mândrie.

— De fiecare dată când apare soarele, se naşte ceva frumos, a spus Akhenaton însuflețit.

S-a apropiat de mine şi mi-a şoptit:

— Bek, statuia asta nu-i va fi fidelă tatălui meu. Unde este adevărul ?

Akhenaton a trăit pentru adevăr şi a murit din pricina lui. De mic copil, sufletul său era însufleţit de tot ce era divin, ca şi cum ar fi fost plămădit din spiritualitate.

— Bek, eu ţin la tine, mi-a spus, într-o zi. Dacă vei ajunge un sculptor desăvârşit, te voi însărcina cu artele când voi fi rege. ' " '

Să ştii că-i datorez stăpânului meu totul, atât în ceea ce priveşte religia, cât şi arta. El este cel care mi-a arătat calea spre Aten şi mi-a deschis inima către Zeul Unic Creator căruia Akhenaton i se adresa cu credinţă şi dragoste:

Pământul primeşte lumina ta.

Iar întunericul se risipeşte.

O, Creator al pământului şi al văzduhului

Al omului şi al animalelor.

Mergând de la cariera de piatră spre şcoală, i-am spus cu inima împăcată:

— Prinţe, îţi mărturisesc că şi eu cred în zeul tău.

— Eşti al doilea credincios după Meri-Ra, însă duşmanii vor fi mai numeroşi, mi-a spus bucuros.

Mai târziu, am aflat că şi Nefertiti a început să creadă odată cu noi, pe vremea când încă

locuia în palatul tatălui ei, Ay. Prinţul mi-a povestit pe urmă despre greutăţile cu care a avut de luptat din pricina religiei sale. In ciuda traiului retras în cariera de piatră din afara Tebei, am reuşit să pun cap la cap întâmplările. De asemenea, el m-a îndrumat către arta adevărată. Tatăl meu m-a învăţat fundamentele artei, însă Akhenaton mi-a dăruit spiritul. El şi-a dăruit fiinţa aflării adevărului atât în viaţă, cât şi în artă. Din această pricină, oamenii s-au lepădat de el. Oamenii care trăiau pentru viaţa vremelnică, nu cunoşteau decât vulgaritatea ei şi se mulţumeau cu atât, se năpusteau precum vulturii şi corbii asupra oricărei mese. Maiestatea Sa era altfel. Ascultă-1 cum se spovedea zeului său: „O, creator al vieţii şi al morţii, umple-mi ochii cu lumina ta şi inima cu bucuria ta". *I*

— Fereşte-te de învăţăturile morţilor care vor să te împiedice să lucrezi, îmi spunea. Nu lăsa piatra să fie o piedică în calea adevărului! Zeul a creat lumea şi nu îţi bate joc de ea, tălmăceşte-o în lucrările tale aşa cum este ea. Nu te lăsa înrâurit de teamă, lăcomie sau dorinţe mincinoase. Când îmi faci o statuie, lasă să se vadă fiecare cusur al feţei sau al corpului meu, astfel încât frumuseţea lucrării tale să stea în onestitate.

Acesta era Akhenaton, stăpânul şi învăţătorul meu, care nu sărbătorea prin imnuri vechi şi care era fermecat de ce era nou. A distrus idolii şi a smuls vechile obiceiuri din rădăcini. Akhenaton s-a cufundat în adevăr.

In ziua în care a devenit rege, mi-am mărturisit credinţa încă o dată şi m-a numit primul sculptor al regelui. în ziua în care Zeul i-a poruncit să plece în noua cetate, am condus acolo optzeci de mii de muncitori şi am început să construim cel mai frumos oraş care exista pe faţa pământului, oraşul luminii şi al credinţei : Akhetaten. Am construit drumuri largi, palate înalte, grădini bogate şi lacuri. Era o minunăţie care în cele din urmă a căzut pradă preoţilor şi timpului.

Bek a tăcut pentru o vreme, neputându-şi ascunde tristeţea pentru cea mai dragă creaţie a vieţii sale care acum se pierdea încet în praful uitării. I-am respectat tăcerea şi am aşteptat să-şi reia povestirea.

— Akhenaton era la rândul lui un artist desăvârşit, fiind un bun poet şi pictor. Chiar a încercat să şi sculpteze. îţi spun o taină pe care puţini o cunosc. Akhenaton i-a făcut lui Nefertiti un bust aidoma ei care uimea prin frumuseţe. Cred că încă se află în palatul lui sau al lui Nefertiti. Sau poate a fost distrus odată cu celelalte lucruri. Când regina a plecat, Akhenaton

35

şi-a arătat durerea scoţându-i statuii ochiul drept, lăsând restul neatins ca mărturie pentru dragostea eternă pe care i-o purta şi credinţa de nezdruncinat.

Akhenaton şi Nefertiti erau împreună simbolul viu al Zeului care le era atât tată, cât şi mamă. Erau uniţi printr-o dragoste profundă care a ţinut piept vitregiilor timpului. Nu-ţi poţi închipui cum ne-a uimit faptul că ea l-a părăsit în ultimul ceas! De ce nu a rămas cu el până la sfârşit ? Duşmanii ei au învinuit-o că a părăsit corabia care se scufunda pentru a-şi găsi un loc nou şi sigur în altă parte. Insă ea nu a cerut prietenia nimănui şi nu şi-a mai părăsit palatul care i-a devenit închisoare. Nu a tras vreun folos de pe urma celor întâmplate, dar eu cred că credinţa i-a fost pusă la încercare de faptul că Zeul nu i-a ajutat în acele momente dureroase. A părăsit'tronul şi a renunţat la religia ei într-un moment de orbire. ■■*z.i^j-f.n* uir; î =

însă Akhenaton nu a renunţat. Dar cum ar fi putut să renunţe când lui i se arătase Zeul, îi vorbise şi îl numise fiul lui drag ?! După o asemenea întâmplare, Akhenaton nu a mai ţinut seama de nimeni, nu a mai băgat în seamă nici o altă opinie sau sfat aşa cum trebuie să facă cineva care caută adevărul. Nu el a fost învins, ci noi. Chiar şi pe mine mă cuprinsese îndoiala, mai cu seamă când i-au cerut să renunţe la tron

35

şi când toţi au hotărât să-1 părăsească. L-am găsit stând singur, urmărind, calm şi în tăcere, ce se întâmpla. Când m-a văzut mi-a spus:

— Bek, trebuie să mergi cu ei.

— Maiestate, nimeni nu îndrăzneşte să-mi vorbească de asta, i-am răspuns cuprins de frământare.

— Dar o să pleci şi tu Bek, a zâmbit.

— O să rămân alături de regele meu pe vecie.

— O să mergi de bunăvoie sau silit.

Am tăcut un moment. îndoiala m-a cuprins din nou şi l-am întrebat. S vn'* d; ? i z ujlorr

— Stăpâne, poate răul învinge? .tjiud lui Părea dus pe gânduri. Apoi s-a adunat şi mi-a

spus:

— Binele nu poate fi doborât. Răul nu învinge niciodată. însă noi nu suntem decât martorii acestei clipe. Numai bătrâneţea şi moartea stau între noi şi adevăr, ufş ,ij3 1«,r> .yşinti?.

Atunci a început să cânte: A>mă^v.s:zir, i

JU'-* Iii

,J *Te afli în inima mea.*

Nimeni nu Te cunoaşte în afară de fiul Tău

Tu l-ai învăţat tot ce ştie.

Tu ai puterea pământului. .Jès-u::» 5 -

Nu a încetat nici o clipă să creadă, aşa cum nu a încetat să iubească. Chiar şi când şi-a văzut distrusă piramida pe care o construise, oamenii

36

săi trecând de partea duşmanilor, soţia iubită părăsindu-1 fără să-şi ia rămas-bun, sufletul său nu a cunoscut ura. Nu ştia ce-i aceea pedeapsă, iubea oamenii, animalele şi lucrurile fără viaţă. Când regele a urcat pe tron. Egiptul cunoştea o perioadă de bunăstare, imperiul era nemărginit, iar oamenii iubitori. Ar fi putut alege să se bucure de vinuri, de farmecele femeilor, de odihnă, glorie, însă el a întors spatele tuturor acestora, dăruindu-se cu toată fiinţa adevărului, înfruntând forţele răului, ale egoismului şi lăcomiei. A sacrificat totul cu zâmbetul pe buze. ' v ; t - .

Intr-o zi l-am întrebat, după ce braţele lungi ale răului începuseră să se întindă:

— Stăpâne, de ce nu aperi iubirea şi pacea prin forţă ?

— Criminalii îşi îndreptăţesc mereu setea de sânge, dar eu, Bek, nu sunt unul dintre ei, mi-a spus zâmbind. nx... „?, i i ^, y; s j

Nu pot uita bunătatea pe care mi-a arătat-o când a băgat de seamă că îmi place Mutnejmet, sora soţiei lui, învăţându-mă cum să o cer de soţie. Cu aceeaşi bunătate m-a mângâiat când ea m-a refuzat, spunându-mi:

— Ea este precum un vultur care-şi aşteaptă

prada! .,:jtoS01*>»-i.<::'Iiq[f.î.j a-if-.:»:»:^!.!. i ■

L-am întrebat ce a vrut să spună, dar nu a mai zis nimic. Am stăruit să rămân alături de

37

el, deşi toată lumea părăsea oraşul, aşa cum făcuse Meri-Ra, Marele Preot al Zeului Unic, însă înțeleptul Ay m-a întâmpinat spunându-mi:

— Noi plecăm pentru a opri un atac asupra căruia nu avem nici o putere şi pentru a-i apăra viața. Dacă ar fi permis cuiva să rămână alături de el, eu aş fi fost acela. Eu sunt socrul şi învățătorul lui!

— înțeleptule, dar dacă voi rămâne lângă el lucrurile nu s-ar schimba în nici un fel.

— înțelegerea pe care o avem cu preoții a fost ca Akhenaton să nu pățească nimic cu condiția ca nici unul din oamenii lui să nu rămână în oraş, mai puțin câțiva servitori.

Simțeam cum mi se frânge inima, dar am fost obligat să mă alătur caravanei care părăsea oraşul. Tristețea mă năpădeşte şi acum, când mă gândesc la acele clipe. Atunci, aveam îndoieli în ceea ce priveşte credința mea, în ciuda spuselor înțeleptului meu stăpân. Uneori, mă rog la Zeul Unic, iar alteori nu. Când am aflat că a murit, am fost foarte trist şi am plâns până când mi-au secat lacrimile. Inima îmi spunea că nu a murit. L-au ucis folosindu-se de magie sau alte mijloace murdare. Acum, viața mea şi-a pierdut noima şi bucuria de a trăi m-a părăsit. Aştept moartea precum minunatul meu oraş care se află acum la mila preoților şi a timpului.

37

6. Tadukhipa

Tadukhipa era fata lui Tushrata, regele din Mitani, cel mai sincer prieten al Egiptului. Amenhotep al III-lea a luat-o de soție în ultima parte a vieții sale, la vârsta de şaizeci de ani, în vreme ce ea avea doar cincisprezece. După moartea sa, Akhenaton a devenit rege şi a moştenit haremul tatălui său din care făcea parte şi Tadukhipa. Acum femeia trăieşte în palatul din nordul Tebei înconjurată de trei sute de sclavi. M-a primit doar mulțumită recomandărilor lui Haremhab. Chiar şi la patruzeci-de ani, era de o frumusețe uimitoare, învăluită de taine şi mândrie. Am întâlnit-o în marea sală de primire, aşezată pe un jilț din abanos, poleit cu aur. M-a încurajat cu un zâmbet şi a început să-şi depene povestea.

— Am trăit alături de regele Amenhotep al III-lea o bucată scurtă de timp, în care m-am luptat cu geloziile celorlalți şi am cunoscut amărăciunea vieții. Marea Regină Tiye m-a umplut de mirare când am cunoscut-o. Cum putea o femeie ca ea să ocupe un loc atât de însemnat când zeci de

0

-i

.e

femei asemenea ei slujeau în haremul tatălui meu, Marele Rege Tushrata. Cel mai mult m-a mirat prinţul moştenitor pe care l-am văzut în grădină. O creatură hidoasă care îţi făcea mai degrabă scârbă decât milă. Treptat sănătatea regelui s-a înrăutăţit, iar unii oameni plini de ură m-au socotit vinovată de acest lucru. Adevărul este că, din prima noapte petrecută împreună, mi-am dat seama că sfârşitul este aproape când i-am privit faţa zbârcită. După moartea lui Amenhotep al IlI-lea, am început să mă gândesc că voi ajunge în haremul acelui băieţandru trist. îmi spuneam că viaţa alături de bătrânul său tată era mai bună. Era un bărbat bun, vesel şi în putere, în ciuda sănătăţii şubrede şi a vârstei înaintate. în harem, se vorbea mult despre prinţul moştenitor. Râdeam de dragostea sa pentru artele femeilor precum pictura şi cânta-tul, despre nepăsarea sa îndoielnică faţă de femei şi-1 consideram nepotrivit pentru tron.

Veştile despre nebunia sa religioasă şi necazurile pe care le făcea părinţilor săi au ajuns şi la noi. Am auzit că preoţii erau îngrijoraţi. Veştile îşi făceau drum repede printre noi, însă fără să ne tulbure viaţa. în harem, ne ocupam mai degrabă de trebile zilnice decât de cele ale statului. Doar moartea regelui ne-a zdruncinat lumea şi ne-a aruncat într-o stare de tulburare din care nu ştiam cum să ieşim. Creatura hidoasă a

38

devenit rege, având-o lângă el pe Nefertiti, cu care se căsătorise pe când trăia tatăl său, iar întreg haremul tatălui său a devenit al lui. Ne trata ca pe nişte animale domestice. Nu s-a apropiat deloc de noi, fapt ce Ie-a făcut pe unele femei să se dedea la dezmăţ contra firii. .h ^ = th .:

— De ce nu are grijă de noi şi îi ajunge doar această luptă religioasă ? a întrebat o femeie.

— Dacă nu ar fi fost neputincios, nu şi-ar fi pierdut timpul cu toate discuţiile astea, i-a răspuns alta.

ii; Gelozia şi-a făcut loc în inima lui Nefertiti, aşa că a hotărât să viziteze femeile din harem pentru a le saluta şi a le cunoaşte. Toate femeile au ghicit adevărata pricină ascunsă în spatele acestei vizite. Voia să mă vadă de aproape, în palat vorbindu-se despre frumuseţea şi tinereţea mea. Eram singura din harem care aveam aceeaşi vârstă cu ea şi o întreceam în frumuseţe. Eu eram de viţă nobilă, în timp ce ea era fata unui om simplu, din popor. Ay era primul care-şi declarase credinţa faţă de noua religie în faţa regelui şi cel dintâi care l-a părăsit, trecând de partea duşmanilor, atunci când steaua lui Akhenaton a început să

apună, r 'uwfr.î? S Noua regină a venit înconjurată de sclave, ne-a salutat pe fiecare în parte, în ordinea vârstei. Când a venit rândul meu, fiind ultima dintre femei, s-a uitat la mine cu luare-aminte, plină

39

I

de curiozitate. Am înfruntat-o până când zâmbetul i-a dispărut de pe chip.

Din această pricină s-a mâniat pe Regina Mamă, Tiye, când aceasta l-a împins pe firavul rege să-şi facă datoria faţă de harem, în special faţă de Tadukhipa, fata lui Tushrata, regele aliat şi prieten.

Nefertiti nu a iertat-o pe Regina Mamă pentru că s-a amestecat şi a înnebunit când regele s-a supus dorinţei iubitei sale mame şi a hotărât să facă o vizită haremului. După obicei, l-am aşteptat pe Akhenaton în camera mea, în patul aurit, dezbrăcată, fără să-mi ascund frumuseţea. A venit fără haine, înfăşurat doar în jurul mijlocului şi s-a aşezat pe marginea patului zâmbind cu o linişte nefirească.

— Ai fi fericită dacă mi-ai face un copil ? a întrebat în şoaptă. ■ -, î

— Stăpâne, asta este datoria mea, i-am spus încercând să nu-mi arăt sila pe care-o simţeam faţă de el.

— Eu caut dragostea, a şoptit, şi disperarea i s-a citit în privire. Aceasta este prima şi ultima mea datorie.

— Stăpâne, iubirea te împinge să mă doreşti ?

— lartă-mă, mi-a spus atingându-mi tandru mana. -àii^Mj..tt3(j;T<ii^' i-flti-^:jn < ■■,jt.i< t-.-jü

Mi-a sărutat fruntea şi a părăsit camera aşa cuín venise. Nu am povestit nimănui ce s-a întâmplat

39

în camera mea în acea noapte. în acel moment, femeile au crezut că Nefertiti a pierdut cel puţin jumătate din inima regelui. Zilele au trecut şi noi continuam să primim veşti despre ce se întâmpla în afara palatului. Aşa am auzit de hotărârea regelui de a construi un nou oraş. După câţiva ani ne-am mutat la Akhetaten. Toată lumea era fericită în jurul nostru.

Am fost îndepărtate într-o aripă a palatului unde am trăit în condiţii groaznice, degradante, care au dus la perversitate. Când s-a aflat că regele idiot lupta împotriva păcatului prin dragoste, şi nu prin pedepse, depravarea s-a instalat între gărzi şi femeile din harem, luând în râs toate valorile. Regele a început să-şi

propovăduiască noua religie în provinciile imperiului. Femeile din jurul meu se rugau la Zeul Unic fără să creadă cu adevărat. Am ajuns să cred că religia lui Akhenaton este o religie fără credincioşi, o religie care a creat o națiune de fățarnici şi lacomi de putere şi bani. Nu mi-a trecut prin minte că universul poate avea un singur zeu ! De ce oare fiecare oraş are nevoie de un zeu care să vegheze asupra sa ? De ce fiecare faptă a omului are nevoie de un zeu care să o patroneze? Cum să lucreze oamenii împreună doar bizuindu-se pe dragoste ? Ce prostie ! Pesemne că dragostea mamei lui l-a stricat de tot, dacă este atât de smintit.

40

Uneori îşi recita poeziile în fața unui public numeros, apoi soția lui cânta. Tronul sacru a fost ocupat de un grup de poeți şi cântăreți necopți. Mândria faraonilor a fost nimicită.

Ce a urmat a fost de neocolit. Necazurile au venit precum o noapte lungă care nu lăsa răsăritul să-i ia locul. Au urmat dezastre atât în Egipt, cât şi în imperiu. Tatăl meu şi-a arătat curajul şi loialitatea şi pentru asta şi-a pierdut viața în luptă, apărând un rege netot. Unii oameni credeau că regele este un poet nobil asupra căruia destinul s-a înşelat, urcându-1 pe tron. De fapt Akhenaton era o făptură ciudată, nici bărbat, nici femeie, bântuită de sentimente de inferioritate şi ruşine. Propovăduia iubirea, însă aprindea în inimile oamenilor ura şi răutatea, în cele din urmă, imperiul său a dispărut. Nefertiti, înțeleaptă lui soție, i-a dat ghes în nebunia lui, pentru a pune mâna pe putere şi pentru a-şi ostoi setea de bărbați. Toți credeau că ea şi soțul ei întruchipau dragostea şi fidelitatea şi pentru a adeveri acest lucru se sărutau în fața mulțimii când ieşeau pe străzile din Akhetaten sau la întâlnirile din provincii. ì ;i * / f> ^ ^

însă toate femeile din palat ştiau că ei nu au fost niciodată împreună. Akhenaton nu era în stare să se culce cu o femeie. Nefertiti avea o legătură cu sculptorul Bek, comandantul Haremhab, comandantul Mae şi alții de la care a avut

40

şase fete. Umblau zvonuri că regele are legături trupeşti doar cu mama sa, Regina Tiye !

Am tăcut. A observat uimirea de pe fața mea şi a continuat : ■ — '

— Se ştia în harem că acesta este adevărul. Şi se mai ştia că au împreună o fată. El nu putea să se culce cu altă femeie. Nu o singură servitoare i-a văzut împreună. Fără îndoială, acest lucru nu-i era străin lui Nefertiti. Pentru asta, cele două femei s-au urât toată viața. Faptul era că mulți nu îşi imaginau că omul care a născut un asemenea cutremur în lume poate fi o ființă dezgustătoare, fără şira spinării. însă acesta e adevărul pe care trebuie să-1 cunoşti şi să-1 duci mai departe. Dacă Akhenaton nu ar fi fost urmaşul celei mai mari familii din istorie, ar fi dus o viață de mizerie pe străzile Tebei, ca un nebun de care copiii şi-ar fi bătut

joc. Nu-i de mirare că imperiul a căzut când a fost el pe tron. în ceea ce o priveşte pe Nefertiti, dacă el nu ar fi văzut-o, ar fi fost o umilă prostituată în Teba.

înainte de a se termina totul. Regina Mamă a venit în Akhetaten pentru a salva corabia de la scufundare. între ea şi Nefertiti a avut loc o ceartă. Tânăra regină a acuzat-o pe Tiye că este de partea duşmanilor tronului. Akhenaton s-a supărat când a auzit învinuirile şi şi-a apărat cu toată puterea mama sau, aş putea spune iubita.

41

Nefertiti s-a supărat, dar nu a spus nimic, răz-bunându-se pe el şi părăsindu-1 fără veste, înainte ca şi oamenii lui să se hotărască să-1 părăsească. A încercat să câştige bunăvoința preoților pentru a-şi asigura locul în noua orânduire. Poate chiar năzuia să devină soția lui Tutankhamon, însă preoții au dat-o la o parte. Dacă nu era vechiul ei iubit, Haremhab, ar fi rupt-o în bucăți.

Tadukhipa a tăcut, zâmbind cu scârbă.

— Asta e povestea nebunului de Akhenaton şi a religiei lui fără noimă, şi-a încheiat ea povestea.

ii. 'M}j :,lk..

7. Toto

— Nu am încetat niciodată să cred în Zeul meu şi nici nu m-am alăturat caravanei fățarnicilor şi oportuniştilor, însă l-am slujit pe Eretic în înțelegere cu Marele Preot, fiind ochiul neadormit al lui Amun în palat şi mâna care loveşte la nevoie. n:, k WM;vo;-î

Astfel m-a întâmpinat Toto, ministrul mesager care l-a slujit pe Akhenaton, cu dorința de a se apăra de învinuirea de fățărnicie care plutea asupra tuturor oamenilor acestui faraon. L-am întâlnit în sala sa din templu, undeîşi îndeplinea datoria de cântăreț în timpul lui Tutankhamon, aşa cum făcuse şi pentru Amenhotep al IlI-lea. Era un bărbat cu fața rotundă, ochii bulbucați şi cu o fire neliniştită. Sigur pe el, a început să-mi prezinte propria-i poveste despre tragedie:

— Această familie a dat cei mai mari regi. Necazurile au început atunci când Amenhotep al IlI-lea şi-a ales soția dintr-o familie obişnuită şi aceasta i-a dat un moştenitor prostănac şi nebun. Marii regi au adoptat o nouă politică față de noi, preoții lui Amun. îi recunoşteau acestuia puterea

g41

si însemnătatea, socotindu-1 Stăpânul Zeilor. In acelaşi timp se supuneau preoților altor zei pentru a-i atrage pe toți de partea lor şi pentru a nu face deosebire între slujitorii altor credințe. Noua politică nu ne-a apropiat, însă nici nu am ajuns la înfruntări, fiecare având destule foloase de pe urma acestei situații.

Când Akhenaton a devenit rege, drumul îi era deja bătătorit. Putea să urmeze liniştit aceeaşi cale pe care porniseră strămoşii lui, dar şoarecele s-a văzut pe sine leu. Şi s-a produs tragedia.

Nu avea nimic din puterea şi înţelepciunea strămoşilor săi. Era bântuit de propria-i slăbiciune, urâţenie şi înfăţişare femeiască. O asemenea răutate nu poate izvorî decât din nevolnicie şi gelozie. Astfel a hotărât să scape de toţi preoţii pentru a avea singur puterea. Apoi s-a proclamat zeu unic fără rival, un zeu închipuit pe care l-a folosit drept mască pentru ambiţiile sale.

La început am auzit veşti despre minunile tânărului care devenise bărbat în ciuda vârstei fragede. Apoi am aflat povestea noului zeu care i s-a arătat şi l-a îndemnat să înceteze să-i venereze pe ceilalţi zei.

— Este o uneltire pe care trebuie să o stârpim în faşă, i-am spus, într-o zi. Marelui Preot. Ii bănuiesc pe regina Tiye şi înţeleptul Ay că se află în spatele întregii poveşti. Băiatul nu este decât o unealtă în mâna acestora, am continuat.

văzând că Marele Preot nu e încredinţat de spusele mele. i a^-j u;^ '

— De bună seamă, regina Tiye este vinovată, dar singura ei vină este că a judecat greşit, în ceea ce-1 priveşte pe Ay, socotesc că este la fel de îngrijorat ca şi noi, mi-a răspuns el.

Am crezut ce a spus pentru că judecata lui este dreaptă:

— Atunci, fără doar şi poate, băiatul este posedat de spiritul lui Set, zeul răului. Trebuie să-1 ucidem numaidecât.

— Cred că stă în puterea regelui şi a reginei să îndrepte răul, a spus preotul.

Am fost încredinţat că şovăiala noastră ne va costa scump. M-am rugat lui Amun:

O, Amun, stăpânul celor fără glas. Tu eşti părintele celor săraci. Când te chem,

: i

Te scobori să mă ajuţi. ' ' ■ - ■ O, *Amun, stăpânul Tebei,* . - /i. . ^ *Care îi salvezi pe cei din lumea de jos Omul te cheamă*

Iar tu răsări din depărtări. .. ;| r

Toto a continuat să-mi povestească întâmplările despre care auzisem şi înainte, precum călătoria prinţului în imperiu, întoarcerea sau înălţarea pe tron. - .*mk^-j::.* uini ., ^

n

— Oamenii şi-au mărturisit numaidecât credinţa faţă de noua religie în schimbul unor ranguri înalte în noua rânduiala. Şi-au făcut uitată orice urmă de demnitate şi roiau în jurul Ereticului precum muştele. Nu există nici o îndreptăţire

pentru trădarea lor. Ei toți sunt vinovați pentru distrugerea țării. I-am spus acest lucru şi Marelui Preot.

— Nici o crimă nu scapă nepedepsită. Akhenaton trebuie distrus, la fel şi cei din jurul său, precum soția lui, Ay, Haremhab, Nakht şi Bek.

— Țara nu mai poate îndura să fie ruinată.

— Pentru a-1 mulțumi pe Amun este nevoie de sânge, am insistat.

— Cred că ştiu ce-1 mulțumeşte pe Zeul meu.

Am tăcut, dar furia nu pridideа să mă macine. Credeam că lipsa pedepsei naşte crime şi slăbeşte încrederea în dreptatea divină. Mă durea să-i văd pe unii dintre ei cum se bucură de hnişte şi onoruri ca şi cum le-ar fi meritat. De ce trebuie să-i apărăm pe cei care au înlesnit distrugerea noastră ?

Toto a continuat să-mi povestească despre ridicarea oraşului Akhetaten, exodul către noul oraş şi grija lui Akhenaton de a-şi propovădui religia. .n-ft-i^'tnH''îhffO'>-^- 5.iff>'r--

Cât am fost alături de ei, am lucrat în cabinetul său. Ca şi ceilalți, i-am înfruntat nebunia şi am avut prilejul să-1 cunosc cu adevărat. Putea

să fie poet sau cântăreț, însă el a ajuns pe tronul faraonilor. Era o nenorocire. încă de la început, a hotărât să-şi ascundă slăbiciunea care făcea silă, astfel încât să pară ager la minte şi să pună mâna pe putere. Ar fi dorit să-i spună lui Tuthmes al IlI-lea că „în ciuda puterii tale şi a reuşitelor militare, eu sunt mai puternic".

Unii au crezut în el, alții l-au socotit nebun, însă el a tras foloase din acest şiretlic şi a izbândit. A socotit în sinea lui că poate ivi o lume a plăsmuirilor care nu avea nici o legătură cu viața de zi cu zi. Lumea pe care o născocise, cu legile, tradițiile şi apărătorii ei. S-a numit pe sine însuşi zeu peste ei, întemeindu-se pe vraja pe care o aruncase asupra tronului şi pe puterea pe care i-o dădea. Nu este de mirare că la prima întâlnire cu lumea înconjurătoare imperiul s-a năruit, iar laşii pe care i-a'adunat în jurul său au luat-o la fugă.

Se vorbea mult despre ceasurile în care intra în transă, despre minunile pe care le înfăptuia şi despre cuvintele neobişnuite care-i ieşeau din gură. Ca şi alții, am luat şi eu parte la aceste momente. în timp ce îi înfățişam scrisorile, intra într-o stare de nelinişte, părăsind starea de conştientă şi cufundându-se într-o lume necunoscută. Spunea cuvinte care nu aveau nici un înțeles pentru noi, ca şi cum ar fi vorbit cu făpturi nevăzute. Când se întorcea iar printre

noi, ne povestea despre zeul lui care nu-1 va lăsa de izbelişte niciodată. Mă uitam pe furiş la Ay, Haremhab, Nakht şi mă întrebam dacă ei or fi crezând într-

adevăr acest joc. Se prefăceau a-1 crede pentru a-i obține favorurile. însă, când moartea i-a încolțit din toate părțile, şi-au arătat adevărata față.

Toto mi-a povestit cum răzmerițele s-au răspândit în tot imperiul, despre înşelăciunile din rândul servitorilor, suferințele oamenilor, atacurile asupra imperiului şi moartea celui mai puternic aliat al Egiptului, Tushrata, regele din Mitani.

Eram cuprins de spaimă când mă gândeam la viitorul țării. Pusesem la cale un plan ca să fie ucis pentru a salva lumea de religia şi răul întruchipat de el. Am găsit fără multă trudă pe cineva doritor să-1 ucidă în camera lui înainte de răsăritul soarelui. îi rânduisem un loc ascuns în gradină şi sarcina ar fi fost dusă la bun sfârşit dacă Maho, căpetenia gărzilor, nu l-ar fi văzut în ultima clipă. Fiindcă l-a omorât, Maho a fost blestemat de zei pe vecie. în final, ne-am slujit de vrăjitorie. însă şi de data aceasta am dat greş. Poate că vraja nu avea nici o înrâurire asupra Ereticului şi a celor care-1 înconjurau. - Toto mi-a povestit despre vizita Reginei Tiye în Akhetaten şi despre întâlnirea istorică dintre Marele Preot al lui Amun şi oamenii lui Akhenaton.

Când regele a renunțat a avea încredere în oamenii lui şi a aflat că preoții l-au ales pe Tutankhamon să-i urmeze la tron, i-a cerut lui Smenkhare să ia parte, alături de el, la conducerea țării.

însă, lumea lui s-a destrămat când Nefertiti l-a părăsit. Acesta era sfârşitul. Era însă prea târziu, răul fusese deja făcut. Căsătoria lui cu Nefertiti a însemnat pentru noi toți un mare nenoroc. în fapt, ea era o femeie pricepută, ageră la minte, inteligentă şi foarte frumoasă, dar, ca şi pe el, ambițiile o îmbolnăviseră. Se prefăcea că împărtăşeşte credința lui Akhenaton dar, în fapt, semănau doar când era vorba de înşelătorie. De bună seamă că nu l-a iubit niciodată. Chiar dacă ar fi vrut, nu l-ar fi putut iubi. Singura ei dragoste era cea pentru putere. Poate ea era ultima dovadă a rolului pe-care l-a jucat Ay. Cu diferite prilejuri, Ay şi soția lui primeau daruri din aur pe care sclavii le duceau în coşuri la palatul lui.

Oare această femeie înțeleaptă nu a prevăzut urmările pe care politica dusă de soțul ei le va avea asupra țării şi imperiului ? A crezut cu adevărat în mesajul de iubire şi pace pe care îl propovăduia Akhenaton ? Nu-mi pot închipui aşa ceva. Poate Nefertiti a fost încredințată că înrâurirea pe care o avea asupra tronului era mult mai mare. A socotit că această vrajă nu

avea nevoie de sabie şi armată. Poate şi-a dat seama de greşeală mai devreme, dar s-a temut să-i mărturisească soțului temerile sale pentru a nu-i pierde încrederea. Când oamenii săi l-au trădat, Nefertiti l-a părăsit şi ea, nădăjduind că ibovnicii ei nu o vor trăda. Cred că Haremhab a încercat să-1 convingă pe Marele Preot să o primească în Teba, însă acesta a refuzat. Ereticul a

murit, dar ea a continuat să trăiască în închisoarea ei, plângându-şi tristeţile şi căindu-se.

Nici dacă Amenhotep al III-lea ar fi fost urmat la tron de vreunul dintre cei mai temuţi duşmani ai săi, acesta nu ar fi izbutit să facă atâta rău precum acest Eretic blestemat.

8. Tey

Tey, soţia înţeleptului Ay, era o femeie de şaptezeci de ani, plăcută la fire, mică de statură şi cu o sănătate de fier. Ay s-a căsătorit cu ea după moartea primei sale soţii, mama lui Nefertiti, care a fost crescută de Tey de la vârsta de un an sau doi. După căsătorie, Tey a dat naştere unei fete, Mutnejmet. Când norocul i-a zâmbit lui Nefertiti şi a devenit regină, a ales-o pe Tey să facă parte din suita sa, numind-o doamna de onoare a reginei. Dacă nu ar fi iubit-o atât de mult, nu ar fi făcut toate acestea pentru ea. Tey, la rândul său, o înconjura pe Nefertiti cu multă grijă şi dragoste, fiind departe de ceea ce socotim noi îndeobşte a fi o mamă vitregă.

I-am povestit şi ei ce am aflat despre toate întâmplările.

— Nu e nevoie să-mi spui ce ştiu deja. Dacă nu ai nimic de adăugat, nu-ţi mai pierde timpul cu mine şi am să plec.

— Nu m-am apropiat de rege în ciuda legăturii dintre mine şi soţia lui. Nu mi-a vorbit

decât de câteva ori, însă nu voi uita niciodată felul său plăcut de a fi. Ştiam multe despre el de la soţul meu care a fost ales să-i fie învăţător. Ne-a mirat ce auzisem despre purtarea sa faţă de Amun şi dragostea lui pentru Aten, ca şi despre aşa-zisa lui descoperire a Zeului Unic. In fapt, eram uluite doar eu şi Mutnejmet, pentru că iubita mea Nefertiti era de altă părere. însă înainte de toate trebuie să-ţi vorbesc despre ea.

Era o fată ageră, plină de însufleţire, care iubea frumosul şi era plină de dragoste pentru tot ce însemna viaţă spirituală. Părea mult mai coaptă la minte decât alţii de vârsta ei. într-o zi i-am spus soţului meu: '

— Sunt încredinţată că fata ta o să fie preoteasă !

între cele două surori izbucneau adesea sfade trecătoare, aşa cum se întâmplă între surori, dar, de fiecare dată, Nefertiti avea dreptate. Nu-mi aduc aminte să fi greşit vreodată. îşi împăca mereu sora aşa cum trebuie să facă o soră mai mare. Era foarte bună la învăţătură, încât îmi era teamă că fata mea va face ceva nesăbuit de invidie.

Am băgat de seamă că Nefertiti asculta cu luare-aminte cele ce ne povestea tatăl ei despre prinţ, împărtăşind dragostea acestuia pentru Aten. Apoi ne-a dat de ştire că şi ea crede în Zeul Unic.

— Dar Akhenaton este eretic, i-a spus Mutnejmet.

— A auzit glasul Zeului Unic, i-a răspuns plină de încredere.

— Eşti eretică asemenea lui, a țipat Mutnejmet. Nefertiti avea o voce plăcută şi ne bucuram

să o ascultăm cântând: . , .

Ce să-i spun oare mamei f *în fiecare zi mă întorc la ea cu păsări ' Insă azi nu am pus capcană*

Datorită iubirii care m-a cuprins.

După ce şi-a mărturisit credința, a început să-i cânte singură noului zeu, în grădină, dar nici unul dintre noi nu dorea să-i împărtăşească însuflețirea. Şi acum îmi amintesc o dimineață în care vocea ei mi-a umplut camera:

O, 2eule Veşnic! , i ■Hi'^iwsn nsti, ,1: O, *Minunatule şi Măreţule 2eu! întru tine ne desfătăm,* r-z

Ai umplut universul de lumină. , ,

Palatul nostru era primul loc unde s-au auzit imnurile închinate noului zeu. Intr-o zi, am fost chemați la sărbătorirea a treizeci de ani de când Amenhotep al III-lea era faraon. Pentru prima dată, ni s-a dat voie să luăm parte la

46

petrecerea de la palatul faraonilor însoțiți de fetele noastre. Le-am gătit gândind că poate vor plăcea cuiva dintre tinerii nobili. S-au îmbrăcat amândouă în rochii lungi, subțirele, şi-au pus şaluri brodate în jurul umerilor şi s-au încălțat în sandale aurite. Am intrat într-o sală mai mare decât tot palatul nostru. De-a lungul pereților se înşirau torțe care înconjurau scaunele invitaților. Mijlocul încăperii era pentru muzicanți şi dansatoare dezgolite. Sclavii treceau printre oaspeți arzând răşini înmiresmate şi purtând tăvi pline cu cele mai minunate băuturi şi mâncăruri. M-am uitat la tânăra nobilime şi mi-ar fi plăcut pentru fetele mele Haremhab, un ofițer cu viitor strălucit, şi Bek, un sculptor talentat. Am văzut cum privirile notabililor precum Haremhab, Bek, Nakht şi Mae o urmăreau pe Nefertiti, piai cu seamă atunci când fetele nobilimii au'avut prilejul să danseze şi să cânte înaintea regelui. Draga mea Nefertiti a dansat cu o grație desăvârşită şi a cântat minunat, în-trecând cântărețele profesioniste.

Poate că în acea noapte şi eu am împărtăşit gelozia ascunsă a lui Mutnejmet. M-am liniştit spunându-mi că, dacă Nefertiti se căsătoreşte, Mutnejmet va putea ieşi în lume fără rivală. Din curiozitate, am urmărit-o pe Nefertiti să văd cine îi atrage privirea şi am fost mirată să o văd interesată de liderul ei spiritual, prințul moştenitor.

46

M-am uitat la el. M-am speriat de felul lui neobişnuit de a fi şi de vădita purtare femeiască. Când privirile noastre s-au întâlnit, Nefertiti mi-a şoptit:

— Mi l-am închipuit uriaş ! • **rr * ; - ^** Insă încântarea ei era mult mai puternică decât mirarea. Nu a visat niciodată ce îi pregătise destinul. Ne-am întors la palat şi i-am spus soțului meu:

— Mesagerul va bate curând la uşa noastră aşa că, Ay, pregăteşte-te. , ţ , ,

, , ,î

— Zeii scriu soarta fiecăruia, mi-a spus Ay cu calmul său obişnuit.

După o zi sau două, Ay a venit la mine:

— Regina Tiye vrea s-o cunoască pe Nefertiti. Vestea ne-a uimit pe toți şi l-am întrebat :

— Ce poate să însemne asta ?

— Poate îi oferă o slujbă la palat, mi-a răspuns după ce s-a gândit o vreme.'

— Fără îndoială ştii mai multe.

— Cum aş putea să ştiu ce se întâmplă în mintea reginei? • **î** - ' ,

Ay a început s-o învețe pe Nefertiti regulile protocolului care trebuie respectate la întâlnirea capetelor încoronate, iar eu m-am rugat la Amun s-o aibă în pază.

— Eu i-am cerut Zeului Unic să mă protejeze, a protestat Nefertiti. **, a-**

— Fereşte-te să rosteşti asemenea prostii în fața reginei, a certat-o Ay,

47

Când s-a întors de la întâlnirea cu regina, Nefertiti era foarte tulburată încât mi s-a aruncat în brațe şi a început să plângă. Atunci Ay a spus :

— Regina a ales-o să-i fie soție prințului moştenitor !

Eram copleşiți de fericire. Draga mea Nefertiti a trecut peste orice gelozie, întrecându-şi rivalele. Ea este cea care ne-a deschis calea spre familia faraonilor, iar norocul ei ne-a ridicat deasupra tuturor. Pentru asta, atât eu, cât şi Mutnejmet am fericit-o din tot sufletul. Nefertiti ne-a povestit tot ce s-a întâmplat la întâlnirea cu Marea Regină, însă eu eram aşa de mişcată, că nu am urmărit-o cu atenție. De fapt, nu-mi amintesc nimic din ce a zis. Şi cum altfel, când cuvintele păleau în fața întâmplării în sine?

Nunta ,s-a încheiat cu o petrecere fără seamăn care; le-a amintit oaspeților de nunta lui Amenhotep al III-lea. Acum eram rude cu familia faraonului, iar pe mine, draga mea Nefertiti m-a ales să-i fiu doamnă de onoare, un rang care mă aşeza în rândul prințeselor !

Prin căsătorie, Nefertiti şi prințul au devenit unul şi nu puteau fi despărțiți decât prin moarte. Ea i-a fost alături atât în momentele fericite, cât şi în cele triste, până aproape de sfârşit. L-a ajutat în treburile tronului, ca şi cum ar fi fost născută pentru asta. ^ **.y .....- .....**

I-a fost alături când şi-a propovăduit religia, ca o preoteasă aleasă cu adevărat de Zeul Unic. Crede-mă, a fost o regină măreață în cel mai cuprinzător înțeles al cuvântului. De aceea am fost uimită când am aflat că şi-a părăsit soțul în cele mai grele clipe ale vieții sale. Cred că aceasta este prima hotărâre pe care a luat-o fără să se sfătuiască cu mine. Când am aflat, m-am grăbit la palat şi m-am aşezat la picioarele ei, năpădită de lacrimi. Nu părea mâhnită de starea în care mă aflam şi mi-a spus calmă:

— Mergi în pace...

— Cei care l-au părăsit vor doar să-1 apere de orice rău... - u'i 4i'x=KM , / i /

— Mergi în pace, mi-a spus cu răceală.

— Dar tu, Maiestate ? am întrebat-o neîncrezătoare.

— Nu mă voi întoarce la palat^ a spus încet. Voiam să spun mai multe, dar m-a oprit cu

glas poruncitor: -'"'■^ ■;LVA''r?*^.

— Mergi în pace!

Când am părăsit-o m-am simțit cea mai nefericită femeie din lume. M-am gândit mult timp la ce a făcut-o să dispară şi să se însingureze. Nu există decât o singură pricină: nu a răbdat să fie martoră la căderea regelui şi a zeului său şi a preferat, într-o clipă de deznădejde, să fugă. Sunt încredințată că voia să se întoarcă la el după ce plecau toți, aşa cum sunt încredințată

că a încercat să se întoarcă, dar a fost oprită prin forță.

Să nu crezi ce se spune despre plecarea ei de la palat! O să auzi lucruri care se bat cap în cap, iar fiecare o să stăruie că spune adevărul.

Viața m-a învățat să nu am încredere în nimeni. Timpul a trecut, iar eu mă tot întreb dacă Akhenaton merita un sfârşit atât de trist. Era o persoană nobilă, de încredere, iubitoare şi milostivă. De ce nu l-au răsplătit oamenii cu respect, încredere, iubire şi milostivire ? De ce s-au repezit la el precum nişte fiare gata să-1 ucidă ca pe un duşman ? Acum câțiva ani, l-am văzut în vis, întins pe pământ, cu sângele şiroindu-i dintr-o rană de la gât. Sunt încredințată că l-au ucis si au mințit că a murit de moarte bună.

Tey a tăcut tristă, cu privirea ațintită înainte, apoi a murmurat:

— Am aVut printre noi un om cum n-o sa mai fie vreodată altul.

9. Mutnejmet

Mutnejmet era o femeie de vreo patruzeci de ani, frumoasă şi delicată, ai cărei ochi de culoarea mierii sclipeau de agerime. în purtarea ei am simțit că între noi era o prăpastie de netrecut. Mutnejmet era fata lui Ay şi a lui Tey şi sora lui Nefertiti. Locuia într-o aripă a palatului lui Ay. Nu a fost niciodată căsătorită, deşi a

avut câteva cereri. De îndată ce m-am aşezat în fața ei şi i-am arătat documentele a început să vorbească:

— Soarta a vrut să fim martcrri la tragedia ereticului Akhenaton care 1-a ales pe tata, înțeleptul Ay, să-i fie învățător. Aşa am aflat despre el şi am auzit despre gândurile sale nefireşti. De la bun început nu mi-a fost pe plac. M-am îndoit că ar fi sănătos la minte, iar timpul a dovedit că am avut dreptate. Nefertiti însă a văzut lucrurile altminteri. îi plăcea să fie mereu în centrul atenției, deseori stârnind discuții aprinse pentru a se amuza. Fără îndoială, era isteață, însă prefăcută. A încetat să-1 mai venereze pe Amun şi s-a îndreptat spre Aten. în cele din

m

urmă a dat la o parte toți zeii şi şi-a mărturisit credința față de un zeu al cărui nume nu-1 mai auzisem.

— Tată, spune-i prințului moştenitor că şi eu cred în zeul lui, am auzit-o odată zicându-i tatei.

— Nu spune prostii, Nefertiti, a certat-o tata. Nu-ți dă prin gând ce primejdioase sunt spusele tale.

Din pricina purtării ei, m-am temut că lumea ne va blestema şi pe noi. Credința mea în zei a rămas neclintită, iar dacă mi-am arătat credința față de noul zeu, am făcut-o pentru că eram înrudiți cu familia faraonilor. De asemenea, m-am gândit că, de la înălțimea noii mele demnități, puteam să-mi apăr zeii, dar, repet, credința mea în zei nu a dispărut niciodată.

Prima dată l-am văzut pe Eretic cu ocazia sărbătoririi a treizeci de ani de la urcarea pe tron a luj Amenhotep al III-lea. Am fost uimită de asemănarea neobişnuită dintre părerile şi înfățişarea sa, amândouă fiind la fel de scârnave şi urâte. Să nu crezi ce auzi despre iubirea nobilă care îl lega de Nefertiti. Pe ea o cunosc foarte bine şi ştiu cum ar fi trebuit să arate bărbatul visurilor ei. Şi nu era nici pe departe băiatul acesta scârbos, urât, neputincios, care nu era nici femeie, nici bărbat, ixurni, r ▪j- Amândoi credeau că trăiesc în adevăr, însă el era nebun, iar ea trăia în minciună şi înşelătorie.

Nu iubea decât tronul şi puterea care venea odată cu el.

în timpul sărbătorii, fața ei ascunsă a ieşit la iveală. Şi-a arătat frumusețea dinaintea tuturor, fără ruşine, precum o femeie uşoară. A încercat să-1 prindă în mreje pe Haremhab, dar lui nu-i erau pe plac femeile obişnuite.

Când fetele nobililor au fost chemate să danseze şi să cânte m-am ridicat şi am dansat cuviincios şi am ales un cântec dedicat faraonului:

Ai venit să ne potoleşti setea. Ai venit să ne acoperi goliciunea. Eşti precum cerul liniştit după furtună. Ai venit să oferi căldură celui înfrigurat.

Nefertiti a uimit pe toată lumea cu dansul ei necuviincios, însă a smuls aplauzele păcătoşilor. Apoi, a cântat un cântec neruşinat:

. în sănătatea ta. . :,;.-rj ,3? iov ; . ; ,.. Să bei până uiţi. ' .f^ |. ? ,

Şi să nu te saturi de fericire. .-r' ' . ,; în seara asta, am să vin săpun o capcană în care să ne prindem amândoi, t -1 *Doar tu şi eu.*

Nu este nimic mai frumos decât să fii cu

mine.

50

■*10*

Tata şi-a plecat capul de ruşine, iar mama a rămas fără grai. Cântăreţele tocmite anume au ridicat glasul mânioase, spunând că această fată nu este vrednică să cânte alături de ele.

Ne-am întors acasă în acea noapte. Nefertiti visa ca dimineaţa Haremhab să ne bată la uşă, însă soarta ne orânduise atât nouă, cât şi Egiptului, altceva. Nefertiti a fost poftită să o întâlnească pe Regina Tiye, iar când s-a întors de la palat era soţia prinţului moştenitor.

— Prinţul nu trebuie să se căsătorească cu ci-neva cu sânge nobil pentru a-şi întări puterea ? am întrebat-o pe mama.

— Nu are nici o însemnătate, atâta vreme cât faraonul a încuviinţat alegerea unei soţii din popor pentru fiul său. Când s-a căsătorit şi el a făcut întocmai.

Apoi m-a sărutat pe frunte şi mi-a şoptit:

— Fii înţeleaptă, Mutnejmet. Fii încredinţată Că eşti mai bună decât ea, însă nu ne putem pune de-a curmezişul norocului. Gândeşte-te că vei sta în rând cu prinţesele! Nu uita că norocul o să ajungă şi la tine, dacă îi vei rămâne credincioasă surorii tale!

— Voi urma această povaţă, dar îmi voi păstra onoarea şi credinţa, i-am răspuns sincer.

Când am găsit-o singură pe Nefertiti, am întrebat-o :

— Tii cu adevărat la el ? . - • ir^î •

50

Prefăcându-se a nu înţelege, m-a întrebat:

— Despre cine vorbeşti ? ^ ,

— Despre viitorul tău soţ!

— Este un miracol printre ceilalţi bărbaţi, mi-a răspuns plină de însufleţire. iii

— Şi ca soţ? .:>i:.:..ici:ji.L,

— Nu se poate face deosebire între preot şi soţ, mi-a răspuns nedesluşit.

O cunoşteam foarte bine, îi puteam citi gândurile. Va împărţi cu el tronul ca regină şi ca preoteasă şi nu se va înfrâna să ademenească orice om care să-i astâmpere poftele trupeşti. Şi a făcut acest lucru cu sufletul împăcat, prinzând

curaj din pricina neputinței soțului ei şi a politicii lui care înlătura pedeapsa şi propovăduia iubirea.

Am aflat de neputința şi de apucăturile scâr-bavnice ale lui Akhenaton cu prilejul vizitelor mele zilnice în harem. Acolo se ştiau toate ade-vărurile ascunse față de cei mai apropiați oameni ai săi. Femeile din harem se veseleau pe seama lui. Ele au dat la iveală legătura împotriva firii dintre Akhenaton şi mama lui, singura femeie care izbutea să-1 lecuiască de neputința trupească, legătură din care s-a născut o fată.

Egiptul nu mai cunoscuse o asemenea nenorocire. De aceea, am fost încredințată că țara mea va trăi vremuri neguroase. Mi-am jurat că voi fi de partea adevărului orice s-ar întâmpla.

51

Amenhotep al IlI-lea a murit, iar Nefertiti i-a luat locul Marii Regine Tiye. Viața pe care am dus-o în Teba a fost tristă, apoi ne-am mutat la Akhetaten, cel mai frumos oraş care i-a fost dat omului să vadă. Am avut parte de zile fericite şi îmbelşugate. Chiar dacă a încetat să-i mai venereze, zeii l-au ajutat pe Eretic şi i-au dat pricini să fie fericit, până când acest neştiutor a socotit că noul său zeu a învins, iar solia sa de dragoste şi pace s-a răspândit.

— Unde sunt zeii ? De ce nu fac nimic ? mi-am întrebat mama când am găsit-o singură.

— Mutnejmet, acesta este un semn că noul zeu este unul adevărat.

M-am uitat la ea cuprinsă de mirare. Mi-a trecut prin minte că lumea pe care o cunoşteam eu dispăruse şi fusese înlocuită de alta. Dar visul lui Akhenaton s-a destrămat la fel de repe-de cum se ivise, iar tristețea a ravaşit totul ca o fuftună. i

— în sfârşit, Amun se răzbună, i-am spus tatălui meu.

— Parcă ai fi unul dintre preoții pHni de ură. ' — Spune-mi, tată, care e datoria ta în aceste împrejurări ? rsr.. *'rxii-y-mti: iammtii'Jin^^^mft',* ' — Nu trebuie să-mi amintească nimeni de datoria mea, Mutnejmet, mi-a răspuns mâniat.

— Nu faci nimic ca să-ți aperi tronul ? am întrebat-o odată pe Nefertiti.

51

— Murim pentru Zeul Unic, mi-a răspuns cu prefăcută înflăcărare.

Nu a fost devotată. De fapt, în viața ei nu a ştiut ce înseamnă credința. îi era teamă că, dacă îi atrage luarea-aminte asupra consecințelor încăpățânării sale, acesta şi-ar pierde încrederea în ea şi ar alege o altă femeie să-i fie regină şi preoteasă. Când am încercat să-i înştiințez pe oamenii lui Akhenaton, am aflat că Toto, ministrul mesager al regelui, îşi păstrase credința în Amun. Mai târziu, Toto a devenit un mijlocitor între mine şi Marele Preot al lui Amun. A fost dureros pentru că a trebuit să aleg între devotamentul față de noua mea familie şi credința față de

țară și zei. Alăturându-mă preoților, am pus în primejdie fericirea familiei mele și chiar siguranța mea personală.

— Marele Preot îți cere să o atr-agi pe regină de partea noastră, mi-a spus într-o zi Toto.

' -— Am încercat lucrul acesta înainte să-mi spună el, dar ea este la fel de nebună ca și Ereticul.

Date fiind împrejurările. Marele Preot a trimis-o pe Regina Tiye la Akhetaten. Apoi a venit el însuși în oraș, prevenindu-i încă o dată pe oamenii lui Akhenaton. Lui Toto nu-i era pe plac această mișcare. Sfatul lui a fost să fie luați pe nepregătite, să-i arunce pe toți în închisoare și să dea foc orașului. Țineam foarte mult să-1

câștigăm pe Haremhab de partea noastră, el fiind deținătorul adevăratei puteri în oraș. Haremhab era cunoscut drept o persoană așezată și hotărâtă.

Când am avut prilejul să vorbim, am băgat de seamă că îmi împărtășește gândul. Cu toate acestea, l-am simțit cam precaut, însă nici eu nu aveam încredere în el. •

— Trebuie să cercetăm din nou planurile de bătaie, i-am spus când războiul civil părea că nu mai poate fi ocolit.

S-a uitat la mine întrebător și am continuat pe un ton sincer: .r, ; /

— Nu putem să lăsăm Egiptul să ardă în flăcări și să se prefacă în cenușă.

— Ai vorbit cu sora ta despre asta ? m-a întrebat. , ^

— Ea eSte la fel de nebună ca și regele. ' Sinceritatea mea 1-a umplut de mirare. Apoi

m-a întrebat curios, yy-' jZ'.->-k^. •.'mm?

— Și ce ne sfătuiești să facem ?

— Orice este îngăduit, dacă vrem să ne salvăm tara...

Mutnejmet a continuat să povestească sfârșitul pe care-1 cunoșteam deja.

— Tragedia a fost mai mare decât cea din timpul cotropirii lui Hyksos. De data aceasta.

tragedia a fost izvodită de un nebun care a ajuns să conducă țara și care s-a folosit de natura sacră a tronului. Fără îndoială, Nefertiti purta o vină mai mare pentru ce s-a întâmplat pentru că ea era o persoană ageră la minte. Insă ei nu-i păsa decât să-și vadă împlinite ambițiile. Când puterea lui Akhenaton a început să pălească, 1-a părăsit. A trecut de partea dușmanilor, nădăjduind să devină regina noului tron. Dar planul ei nu a dat roade și a ajuns să se îngroape în singurătate, tristă și plină de căință.

10. Meri-Ra

Meri-Ra era un bărbat de vreo patruzeci de ani, zvelt, cu un ten măsliniu, cu o privire tristă care prevestea tragedia ce avea să vină. Trăia singur, fără tovarăşi sau servitori, într-o căsuță. Cândva fusese Marele Preot al Zeului Unic în Oraşul Luminii, Akhetaten.

M-am dus să-1 vizitez în oraşul său, Desha-sha, aflat în partea de nord, la o depărtare de două zile de Teba. Când a citit scrisorile de la tatăl meu, m-a întrebat zâmbind: v :>/<).; , >

— De ce te oboseşti atât? <..ii.^ >

— Ca să aflu adevărul, i-am răspuns. !

— Este bine că există fie şi un singur om care este în căutarea adevărului, a spus cu tristețe. Poate că sunt singura persoană dată afară cu forța din Akhetaten după ce a refuzat să-şi abandonez regele. Zeul meu amuțise, templul a fost distrus, însă soarta nu-şi spusese ultimul cuvânt. as« utev-1:

încă din copilărie, a purces el uitându-se lung la mine cu ochii lui căprui, am avut norocul să mă număr printre apropiații prințului. Ca şi el,

eram atras de misticism. Am învățat împreună despre religia lui Amun şi a lui Aten. Ca mulți alții, am fost fermecat de Akhenaton şi m-am lăsat vrăjit de noutatea părerilor sale. Am fost uimit de maturitatea sa timpurie, neobişnuită. M-a binecuvântat cu vorbele sale care au mers drept la inimile urmaşilor lui:

— Meri-Ra, te iubesc. Nu-ți înfrâna dragostea pentru mine.

Iubirea lui mi-a pătruns în suflet aşa cum nu mi se mai întâmplase până atunci. Mi-a dat voie să-1 întovărăşesc, ori de câte ori voiam, pe malul Nilului, la vest de palat, acolo unde se odihnea. Acest loc umbros era sprijinit pe patru coloane, fiind înconjurat de lotuşi şi palmieri. Pe jos, peste iarba proaspătă, era aşternut un covor verde şi deasupra o pernă. Se trezea înainte de ivirea zorilor şi se îndrepta spre locul său. Aici aştepta răsăritul soarelui din spatele câmpiilor şi începea să-i cânte, încă îi mai aud glasul ca o mireasmă sfântă:

c, *Lumina ta străluceşte în înaltul cerurilor,*
■ ■} i q; f *Aten, zeule care ai prins viață,*
ibnMi *Tu, întâi Stătătorul, iinu ,^iyu^,,:l*
Când lumina ta se naşte la răsărit,
,Sinui t *Toată lumea se umple cu frumusețea ta.*
i?. Iu: Eşti minunat, eşti măreț!
rh 1?. Luminezi toată țara, q i£;ntii! *tai*

Razele tale țin laolaltă lumea şi toate
lucrurile pe care le-ai creat, ιι- ‹*Eşti departe, dar razele tale sunt pe ' pământ.*

Când soarele era pe cer, fața i se lumina. Apoi, se plimba prin grădină spunând:

— Nu este bucurie mai mare decât venerarea Zeului!

Nici măcar atunci, viața lui Akhenaton nu era tihnită. Odată mi s-a plâns:

— Tatăl meu stăruie să mă preschimbe într-un războinic, Meri-Ra. • »?'if 3j cu-;-;*: 'Mjţwî^i;;

Pregătirea lui militară a dat greş, iar asta i-a lăsat răni în suflet.

— Nici putere, nici frumusețe, zâmbea, privind în oglinda aurită.

Moartea fratelui său mai mare,-Tuthmes, 1-a rănit adânc. Poate că nu s-ar fi tămăduit, dacă rana lăsată de moartea fratelui nu ar fi fost înlocuită de una mai puternică pricinuită de pierderea iubitei sale fiice, Meketaten. Mai apoi a plâns foarte mult după fratele lui a cărui dispariție 1-a pus față în față cu adevărul morții, ii';' — Ce este moartea, Meri-Ra ? < Nu am zis nimic, şovăind să-i dau răspun^^^ obişnuit pe care-1 ura. ^

— Nici măcar Ay nu ştie, a urmat el. D*^ soarele răsare de fiecare dată după ce apu*^^

Tuthmes, în schimb, nu o să se întoarcă printre noi.

După aceste întâmplări, a declarat război pe vecie slăbiciunii, urâțeniei şi tristeții. Şi-a făurit un drum precum o rază de soare, făgăduind o zi luminoasă cu fiecare dimineață în care răsărea.

Intr-o zi, l-am întâlnit în locul unde îi plăcea să se ducă să se linişească. Era palid, privea neclintit, iar în ochi i se citea neînfricarea. Mi-a vorbit fără să-mi răspundă la salut:

— Meri-Ra, soarele nu înseamnă nimic. Nu am înțeles ce voia să spună. M-a împins

să şed pe covor.

— Ia aminte la adevărul vorbelor mele, Meri-Ra. Noaptea trecută m-am îmbătat, dar fără să mă ating de vin. Bezna nopții mi-a fost tovarăş apropiat precum o mireasă răbdătoare. Acest parfum m-a purtat în spațiu, unde prin mijlocirea a mii de năluciri adevărul a ieşit la iveală mai puternic decât orice poți vedea cu ochii. Am auzit o voce mai dulce decât mireasma florilor care mi-a spus:

— Umple-ți inima cu suflarea mea. Lasă în urmă tot ce nu izvodeşte de la mine. Eu sunt puterea, care a plămădit tot ce există. Eu sunt izvorul din care țâşneşte viața. Eu sunt iubirea, pacea şi fericirea. Poartă-mă în inimă, ostoieş-te setea tuturor sufletelor chinuite de pe pământ.

I

— Meri-Ra, nu te teme, mi-a spus strălucind de încântare. Nu te îndepărta de fericire.

— Ce lumină minunată, am îngânat cu răsuflarea tăiată.

— Vino să trăieşti alături de mine în adevăr... M-am ridicat şi i-am spus: . > ι
»< n

— Sunt alături de tine până la moarte.

Din acel ceas fericit, Akhenaton a fost primul preot al Zeului Unic, care nu are egal. A devenit profesorul şi povăţuitorul meu, gata să-mi răspundă la toate întrebările.

— Cred în Zeul tău, i-am spus. ' i'^ i;- -

— Minunat. O să fii primul preot în templul

lui. . - -~

Akhenaton şi-a mărturisit credinţa în faţa celor apropiaţi, însă nu şi-a arătat necredinţa faţă de ceilalţi zei decât târziu şi încetul cu încetul. Apoi a întors spatele celorlalţi zei, le-a confiscat templele şi le-a împărţit averile celor săraci. în timpul domniei tatălui său, nu a putut să facă tot ceea ce ar fi voit. Când s-a căsătorit cu Nefertiti era încă prinţ moştenitor.

Căsătoria i-a adus o mare bucurie, fiind foarte fericit că şi Nefertiti îi împărtăşea credinţa, în Akhetaten, am devenit Mare Preot al Zeului Unic. Când a hotărât să închidă templele, i-am spus:

— întărâţi o putere care a durat de-a lungul vremurilor din Nubia până la mare.

— Ce sunt preoţii dacă nu nişte şarlatani ? a spus cu încredere. Ii fac sclavi pe cei slabi, răspândesc superstiţii pentru a pune mâna pe avutul celor săraci. Templele lor s-au prefăcut în bordeluri, iar sufletele sunt stăpânite de pofte trupeşti. .....

Sub înfăţişarea aceasta firavă am aflat o forţă pe care nimeni nu o ştia. Curajul lui era mai mare decât al lui Haremhab sau Mae. Pentru ceilalţi oameni, Akhenaton rămânea o taină, însă pentru mine era la fel de limpede ca lumina soarelui. Şi-a istovit vigoarea devotându-se iubirii pentru zeul său şi şi-a pus viaţa în slujba acestuia, neluând în seamă cele ce s-ar putea întâmpla. Nu m-a mirat deloc purtarea sa din timpul faimoasei călătorii prin imperiu şi nici faptul că nu a renunţat la solia sa de dragoste şi pace chiar şi^în cele mai vitrege împrejurări. De

asemenea, nu m-a mirat nici purtarea sa din ultimele chpe, când cei mai apropiaţi dintre oamenii lui l-au părăsit. Akhenaton trăia în lumea zeului său, îndeplinindu-i poruncile.

Pentru Akhenaton, gândirea politicienilor şi puterea militarilor nu avea nici o însemnătate. El preţuia doar adevărul. Ei l-au învinuit că trăieşte într-o nălucire şi că lumea sa este stăpânită de nebunie. j - ■y-*piuii^ma-^i,*

însă, adevărul era că ei erau cei care trăiau în miezul plăsmuirilor acestei lumi stăpânite de

minciună. Nu tronul sau domnia celor mulţi îl frământau pe Akhenaton. îmi amintesc cât de trist era când s-a întors din călătoria sa pentru a se înscăuna rege, după moartea tatălui său.

— Crezi că îndatoririle mele faţă de imperiu mă vor îndepărta de Zeul meu ? m-a întrebat supărat. ;o:r r-/-;, r,a;v.. J\ o-;3.':.

— Maiestate, i-am spus înflăcărat, ai fost ales să pui puterea tronului în slujba Zeului, aşa cum înaintaşii tăi au făcut-o pentru zeităţile lor.

— Meri-Ra, ai dreptate. Au jertfit vieţile celor săraci pentru zeii lor, dar eu voi ucide răul şi-1 voi da Zeului meu. Voi fi unealta Lui pentru a sparge cătuşele celor fără de putere. <

A urcat pe tron pentru a duce cea mai înspăimântătoare luptă. A luptat pentru adevăr, iubire, pace şi fericirea oamenilor. De-a lungul acestei înfruntări a arătat că este de zeci de ori mai puternic decât însuşi Tuthmes al IlI-lea. Oamenii lui stăteau în faţa tronului, iar când Nefertiti isprăvea de rezolvat trebile zilnice, Akhenaton le vorbea din nou despre religie pentru a fi pregătiţi cu adevărat să primească bunătatea Zeului. Şi-a propovăduit religia în toate colţurile imperiului. Oamenii erau fericiţi şi îşi arătau iubirea faţă de el, întâmpinându-1 cu flori. .. gyqs. iXMî'-i *fsoti'^ovjmtă'rto*

Meri-Ra a tăcut o vreme, apoi şi-a continuat povestirea: , . . , ; . . _ , . .

— Au urmat, una după alta, zile triste pricinuite de vremurile potrivnice pe care le simţea atât ţara, cât şi vecinii ei. Fiecare bărbat s-a luptat cu aceste vitregii după puterea credinţei sale. Akhenaton însă nu s-a dat bătut. „Zeul meu nu mă va lăsa de izbelişte", spunea el.

într-o zi, pe când ne aflam la templu, mi-a spus:

— Oamenii mei m-au sfătuit să fiu mai cumpătat, dar Zeul meu îmi porunceşte să-mi păstrez credinţa. Meri-Ra, ce să fac ?

întrebarea nu avea nevoie de nici un răspuns. Când ne aflam în toiul nenorocirilor, Haremhab a venit să mă întâlnească la templu:

— Meri-Ra, eşti Marele Preot, cel mai apropiat de rege dintre toţi oamenii săi,

— Este bunăvoința pe care Zeul mi-a arătat-o, i-am răspujis, presimțind ce voia să spună,

— Aceste vremi ne silesc să schimbăm politica, mi-a spus sincer, - - ► ■ ^ ■
'

— Ascult doar de vocea adevărului, i-am răspuns ferm. n.-..

— Nădăjduiam să putem vorbi cu judecată.

— Doar cei care cred cu adevărat se pot înțelege, i-am răspuns încrezător.

— Eu nu pot primi să mă întorc la lumea necredincioşilor, i-am spus lui Ay, când am aflat că plănuiesc să-1 părăsească pe rege chipurile din pricină că vor să-i apere viața. - ..^; . -4

57

Regele nu a primit să cadă la învoială. Avea un plan pentru a ocoli un război civil, chitind să țină singur piept oamenilor săi şi răzvrătiților. Avea deplină încredere în puterea lui de a-i îndupleca să se întoarcă spre religie.

Dar oamenii lui erau convinşi că Akhenaton o să fie ucis şi că, dacă nu îl vor părăsi, vor avea aceeaşi soartă. Toți l-au părăsit. Soldații m-au obligat să mă alătur lor. Cei care au rămas cu Akhenaton aveau poruncă să-1 împiedice să părăsească palatul şi să-i înfrunte pe oamenii care voiau să ajungă la el. Devenise prizonier în propriul palat. Chiar şi Nefertiti li s-a alăturat celor care l-au părăsit. Tristețea a pus stăpânire pe el când a văzut şubrezenia credinței căreia şi-a închinat viața. Pe urmă am aflat că este bolnav şi, mai apoi, că a murit. Mă îndoiesc de adevărul acestor spuse. De bună seamă mâinile murdare ale preoților l-au împins spre însingurare şi i-au pângărit sufletul său nevinovat. A murit fără să ştie că am fost silit să-1 părăsesc. Eu cred că şi Nefertiti a fost împinsă să-1 părăsească, nu-mi vine a crede că ar fi făcut una ca asta de bunăvoie.

Meri-Ra a tăcut din nou, apoi m-a privit îndelung şi a spus: i' ; t

— însă Akhenaton nu a murit. Nu poate să moară! El întruchipează adevărul şi nădejdea noastră. Va veni o zi în care va fi învingător.

57

Oare nu a auzit vocea Zeului care i-a făgăduit că nu-1 va lăsa de izbelişte ?!

Meri-Ra s-a întins spre o cutie de unde a scos un papirus şi mi 1-a dat:

— Aici sunt solia şi imnurile sale religioase. Citeşte-le, tinere, şi poate inima ta iubitoare de adevăr îşi va afla liniştea. Nu ai pornit în această călătorie fără o pricină întemeiată... ■

r.D £11«. îUDJiJ -A ifi;iî^ tbyîOfi Oii.?'/ ..I:.m.{MZ

11. Mae '

M-am grăbit spre întâlnirea cu Mae de la Ra-no Kolbura, la hotarul țării. Mae locuia într-un cort printre soldații lui din armata de străjeri. în timpul lui

Akhenaton, a fost unul dintre comandanții lor, rang pe care şi 1-a păstrat şi în noua orânduire, ^q.u-^^H^jnmKrți

Am dat peste un bătrân uriaş, cu trăsături hotărâte şi foarte încrezător în sine. După ce a citit scrisorile tatălui meu, s-a arătat foarte fericit de prilejul de a-şi descărca sufletul.

— Ereticul! Un bastard care i-a,umilit cu depravarea lui pe cei mai puternici oameni! Tobele morții au tăcut, steagurile de izbândă au fost coborâte, iar sunetul cântecelor şi al imnurilor s-a făcut auzit de deasupra tronului faraonilor, din pieptul unei femei urâte, ascunsă în haine bărbăteşti. ■

Eu, comandant al armatei fiind, am fost silit să tac în timp ce imperiul se ruina şi cădea, încetul cu încetul, în mâinile răzvrătiților şi ale duşmanilor. Strigătele de ajutor ale prietenilor noştri credincioşi au fost zadarnice şi nu i-am

58

putut ajuta. Din pricina acestui nebun, ne-am pierdut virtutea militară şi am ajuns de râsul tuturor, o pradă uşoară pentru bandiți.

Din fericire, nu am făcut parte din grupul apropiaților săi, dar rangul meu mă silea să mă înfățişez în fața lui Akhenaton, când şi când. Niciodată, nu înțelegeam cum oameni precum Ay, Haremhab sau Nakht cădeau în capcana lui. Mereu am fost credincios zeilor strămoşilor noştri. în ziua în care am aflat despre erezia lui, am fost foarte mânios.

Atunci când a poruncit închiderea templelor şi alungarea preoților am fost încredințat că un blestem grozav, care nu va alege între cei buni şi cei răi, se va năpusti asupra tuturor. în timpul unei călătorii pe care am făcut-o la Teba, într-o noapte, am primit vizita Marelui Preot al lui Amun.

— Socoteşti această întâlnire stânjenitoare ? m-a întrebat, i :Ai'ujSR')i'' .tu-jy,, ui. ij.:.^-. -it?o

— Este o onoare pentru mine, i-am spus sincer, ceea ce 1-a mirat. Palatul meu se află la poruncile tale.

— Mae, tu faci parte din rândul celor credincioşi, mi-a mulțumit. Uită-te la ceilalți oameni cum şi-au pierdut liniştea. Obişnuiau să-şi afle liman în credința față de zeii lor, cărora le aduceau ofrande. Când aveau necazuri se grăbeau spre preoții lor cerând povață pentru viața de zi

58

cu zi şi viața de după moarte. Bieții de ei, s-au rătăcit precum nişte oi de turmă.

— La ce bun să te plângi ? am întrebat mânios. Nu crezi că este de datoria noastră să scăpăm de el ?

— Un asemenea gând ne va arunca într-un război distrugător, mi-a spus după ce a cugetat puțin. • , ; .

— Nu există nici o cale ?

— Să-i convingem pe cei care îi sunt apropiaţi.

— Nu tragem mare nădejde să reuşim.

— Nu vom lua măsuri disperate înainte de a străbate toate căile cu putinţă, UD ^ F .

— Armata o să fie în spatele vostru la timpul potrivit.

Reuşita campaniei de întărâtare împotriva lui a durat destul de mult. Nenorocirea începuse să ameninţe ţara. Nu ne-a rămas decât să salvăm ce era deja în ruină. » i»> - ^ l î n /

Mulţi oameni se întrebau care să fie pricina ascunsă a nenorocirii. Eu cred că totul era prilejuit de slăbiciunea Ereticului, atât cea a trupului, cât şi cea a minţii sale. Mama lui 1-a cocoloşit şi i-a ascuns adevărul despre boala sa. Devenea pizmaş când era asemuit cu oamenii de seamă din jurul lui, precum Haremhab, Nakht şi Bek. îşi ascundea ruşinea în spatele unui văl de modestie femeiască şi dulcegării, în timp ce într-ascuns

59

năzuia să nimicească orice putere, fie zeu sau preot. Totul pentru a rămâne singur. Cei care i-au aflat slăbiciunea i s-au alăturat fără să le fie teamă de puterea lui, mărturisindu-şi credinţa în religia sa. Când oamenii au început să se răscoale, el le trimitea solii de dragoste, în loc de armate care să-i apere. Slăbiciunea lui a fost o invitaţie pentru făţarnici, lacomi şi hoţi. îi cântau imnurile în templu, apoi luau banii celor săraci şi îi înşelau pe credincioşi. Când au fost în primejdie, l-au abandonat şi s-au alăturat duşmanilor, încărcaţi de bogăţii. Când criza s-a înteţit i-am spus părerea mea Marelui Preot.

— Nu te duce la Akhetaten. Nu-i înştiinţa. Lasă-mă să-i atac cu armata şi să-i nimicesc. Doar aşa se va face dreptate.

Toto a fost de partea mea, dar Marele Preot a voit să **iiţ** pace şi să se împiedice vărsări de sânge.

— Ajunge cât am pierdut. , • r, I-am înţeles tulburarea. Era un bărbat ager

la minte, care ştia să vadă în viitor. Fără îndoială, dacă mi-ar fi dat învoire să atac şi i-aş fi ucis pe Eretic şi pe oamenii lui, aş fi ajuns un erou şi aş fi fost pe deplin îndreptăţit să urc pe tron. Atunci, Marele Preot ar fi avut de înfruntat un rege puternic şi nu ar fi putut să facă mai mult decât i-ar fi îngăduit rangul. Din această pricină a dorit pacea şi a ales pentru tron un

59

băieţandru fără nici o putere. Acum Marele Preot, Ay şi Haremhab dau târcoale tronului ca vulturii.

Orişicât, suntem mai bine decât eram în acele vremuri. Ereticul a fost lăsat de izbelişte şi a murit înconjurat de tristeţe. Nefertiti îşi aşteaptă sfârşitul, singură printre ruinele oraşului necredincioşilor.

Mae a tăcut, dându-mi a înţelege că şi-a terminat povestea.

— Comandante, dar Nefertiti ?

— O femeie frumoasă născută pentru a fi o depravată. Soarta ei a fost să-şi potolească poftele trupeşti, ademenindu-i pe bărbații aflați pe tron. Să nu crezi ce se spune despre însuşirile ei de regină. Dacă ar fi ceva adevărat din toate astea, în timpul ei, țara nu ar fi fost măcinată de înşelăciuni şi nimicită. L-a părăsit în clipa în care el pierduse orice putere, însă nu a izbutit să urce pe noul vas.

12. Maho

î

M-am dus să-1 văd pe Maho în satul său din sudul Tebei, unde îşi câştiga traiul din agricultură după ce înainte fusese una dintre căpeteniile însărcinate cu ordinea, în Oraşul Luminilor. Maho avea vreo patruzeci de ani, era un bărbat bine făcut, cu ochi mici şi plini de tristețe. După ce mi-a citit scrisorile, şi-a sprijinit fruntea în palme şi, copleşit de aduceri-aminte, a început să povestească:

— Izvoarele fericirii au secat după moartea lui. O, Egiptule, zeii să te ierte! -

L-am cunoscut pe Akhenaton într-o împrejurare neobişnuită. Eram strajă la palatul faraonilor şi îl văzusem în grădină de departe. Intr-o dimineață, l-am zărit venind spre mine de parcă acum mă vedea pentru prima dată. Dinaintea lui am încremenit. S-a uitat la mine lung şi i-am simțit privirea învolburându-mi sângele care parcă dădea să-mi țâşnească din trup odată cu răsuflarea. : .„ i

— Cum te cheamă ? m-a întrebat. *trmjSJ'v*

— Maho.

— De unde eşti ?

— Din satul Fina.

— Şi familia ta cu ce se îndeletniceşte ?

— Sunt țărani.

— De ce te-a ales Haremhab în armata stră-jilor?

— Nu ştiu.

— I-a ales pe cei curajoşi.

Inima a început să-mi bată mai tare de fericire şi am tăcut. Apoi mi-a zis prietenos:

— Maho, tu eşti un băiat cinstit. Nu mai puteam de bucurie.

— Nădăjduiesc că o să fim prieteni, mi-a spus. : ; . .

— Nu sunt vrednic de cinstea ce-mi faceți, am îngăimat, silindu-mă să îmi vin în fire din mirarea ce mă covârşise.

— Prietepe, ne vom întâlni adesea, mi-a spus zâmbind. '

Chiar aşa s-a întâmplat. Aşa îşi alegea Akhenaton oamenii. Am aflat că-1 venerează pe Aten şi că i s-a arătat un zeu nou. De asemenea, l-am auzit adesea, cântând imnuri către Aten. Am fost cu inima deschisă față de tot ce venea de la el.

Vraja făpturii sale m-a legat de el pentru totdeauna şi i-am purtat o dragoste adâncă. Poate nu înțelegeam decât o mică parte din ce auzeam, poate eram cuprins de tulburare în fața zeului său nevăzut căruia nu i se făcea nici o

61

statuie, dar care iubea oamenii şi nu-i osândea pentru greşelile lor.

Nu am încetat a crede în Amun, dar credeam în iubirea față de stăpânul meu. Era cel mai bun dintre oameni şi cel mai milostiv. Trăia din dragoste pentru dragoste. Nu ar fi făcut rău nici vreunui om, nici vreunui animal. Nu şi-a murdărit mâna de sânge şi nu a osândit pe nimeni. Când a ajuns pe tron, m-a chemat la el şi mi-a spus: ....;..r,i ▪ ı H . *

— Maho, nu te voi sili să faci ceva ce nu vrei. Iți vei câştiga traiul oriunde. Primeşti să-ți mărturiseşti credința față de Zeul Unic ?

— Da, Maiestate. Primesc, am spus fără să şovăi. Sunt gata să mor pentru El.

— Vei fi unul dintre căpeteniile însărcinate cu păstrarea ordinii, mi-a spus calrn, însă nimeni nu îți va cere să-ți jertfeşti viața. " : jrr '

Eram gata să lupt împotriva preoților cărora am fost învățat să le dau ascultare şi pe care am fost deprins să-i iubesc. Chiar şi aşa, câtă vreme am slujit pentru Akhenaton nu am ridicat mâna asupra nimănui, mai puțin o dată, când am făcut-o fără voia lui. ^ '

— începând de azi, mi-a spus în ziua numirii mele, armele doar să-ți înfrumusețeze uniforma. Să-i aduci pe oameni sub ascultare prin dragoste, aşa cum te-am învățat. Cine nu este

61

învățat prin dragoste are nevoie de şi mai multă dragoste...

Când prindeam un hoț îi luam doar ce furase, apoi îl trimiteam să lucreze la ferme şi îl învățam religia iubirii şi a păcii. Pe ucigaşi îi trimiteam să muncească în mine unde aveau linişte şi cele necesare să-şi ducă viața. Când nu munceau, îi învățam despre noua religie. Mulți dintre ei nu ne răsplăteau mărinimia, însă dragostea de oameni a lui Akhenaton rămânea la fel de mare.

— Veți vedea copacul nădejdii noastre dând roade, obişnuia să spună.

Credința îi era de neclintit. Akhenaton aducea fericire în Oraşul Luminilor, iar în inimile bărbaților, ale femeilor şi a toată făptura răsunau imnurile lui religioase. îşi petrecea zilele altminteri decât strămoşii, se ruga în cămara lui, le vorbea oamenilor de pe terasa palatului şi cânta imnuri în templu. Fără străji, împreună cu Nefertiti, se plimba în carul regal pe străzile din Akhetaten.

îi plăcea să se amestece printre oamenii din popor, sfărâmând stavilele ridicate din vechime între conducători şi oamenii simpli. Peste tot îndemna poporul la rugăciune şi iubire. Toată lumea, de la miniştri până la gunoieri, cânta imnul stăpânului lor închinat Zeului Unic.

într-o zi, unul dintre oamenii mei a venit la mine şi mi-a spus:

— Printre nobili umblă zvonuri urâte.

înşelăciunile s-au înstăpânit în rândul funcţionarilor, ţăranii sufereau, iar răzmeriţele erau tot mai dese în tot imperiul. Insectele au ieşit din ascunzişurile lor tainice, iar Nilul a adus trădarea odată cu apele. Mă temeam cât de mult l-ar putea nelinişti toate acestea, dar întâmplările nu au făcut decât să-i sporească râvna, credinţa şi nădejdea în victorie. Era încredinţat că dragostea va birui, aşa cum eşti încredinţat că noaptea vesteşte zorii.

In acele zile de amărăciune, preoţii au trimis un criminal să-1 ucidă pe rege. S-a furişat în camera de odihnă a lui Akhenaton şi era cât pe ce să izbutească, dacă nu l-aş fi săgetat în piept. Atunci, regele meu şi-a dat seama de primejdia care-1 pândea. S-a mâniat foarte. S-a uitat ţintă la chipul criminalului care îşi dădea ultima suflare. Apoi m-a privit şi mi-a spus cu năduf:

— Ţi-ai făcut datoria, Maho.

— îmi dau viaţa pentru regele meu, i-am spus.

— Nu puteai să-1 prinzi în viaţă ? m-a întrebat cu acelaşi glas. **n u^rif h**^ics ^ , > ,

— Nu, stăpâne, i-am răspuns sincer.

— Preoţii au plănuit un omor şi au dat greş. însă noi am căzut în păcat, ^t.- a,^.., ... ^..u, ^ ,

62

t

— Unele rele nu pot fi îndreptate decât prin sabie, am spus cu tărie.

— Aşa s-a zis mereu, încă înainte ca Menés să unească cele două regate. Dar oare au stârpit răul ?

Dintr-odată a părut cuprins de înflăcărare şi a spus : . f

— Aşteaptă clipa când locuitorul din est şi cel din vest o să vadă o singură revărsare de lumină.

Ne mergea din ce în ce mai rău. Oamenii s-au dovedit a fi simple făpturi vremelnice, care pier precum frunzele veştejite suflate de vântul de toamnă. Nu cunoşteau nici ce înseamnă credinţa şi nici devotamentul. Au minţit până în cel din urmă ceas, când au hotărât să-1 părăsească pe Akhenaton minţind că-i apără viaţa.

Haremhab mi-a poruncit să părăsesc oraşul' în fruntea soldaţilor mei. Nu am izbutit să-1 înduplec. Nu mi s-a îngăduit să-mi iau rămas-bun de la rege. Am mers la Teba cu o durere în suflet pe care o mai simt şi astăzi. Am fost dat afară din armată, cum de altfel au păţit şi o parte din oamenii care îmi erau credincioşi. M-am întors în satul meu pentru a-1 plânge pe Akhenaton. Am aflat că regele era prizonier în propriul său palat. Apoi am auzit că s-a îmbolnăvit şi a murit. Sunt sigur că l-au omorât.

Cum se poate ca un vis atât de frumos să se risipească aşa repede ?! De ce zeul său l-a părăsit după ce Akhenaton i-a auzit glasul divin ? Ce noimă mai are viaţa acum, dacă el nu mai este ?

Maho nu a mai spus nimic, cufundându-se în amărăciune. I-am respectat mâhnirea şi am tăcut. După o vreme, l-am întrebat:

— Crezi că poţi să mi-1 zugrăveşti în câteva vorbe ?

— Era întruchiparea bunătăţii şi a cinstei, mi-a răspuns tulburat. Nu pot să-ţi spun mai multe despre el decât o fac faptele pe care le-ai auzit.

— Şi Nefertiti ?

— Era deopotrivă frumoasă şi desăvârşită.

— S-a spus atât de mult despre ea, i-am zis şovăielnic.

— Eu, unul, ca mai-mare peste oamenii însărcinaţi cu ordinea nu am ştiinţă de nici o întâmplare care s-o pună într-o lumină urâtă, chiar dacă am văzut privirile pline de dorinţă din ochii lui Haremhab, Nakht sau Ay. Dar îţi dau cuvântul că ea nu i-a încurajat pe nici unul dintre ei.

— De ce crezi că l-a părăsit ?

— Este o taină pe care nu am izbutit s-o dezleg.

— De bună seamă că nu a mai crezut în zeul stăpânului tău!

— Şi eu am încetat să mai cred în vreun zeu.

13. Nakht

Nakht se trăgea dintr-o famihe nobilă. Trecut de patruzeci de ani, avea o linişte pe care n-o cunoscusem la alţi oameni. Nu era foarte înalt, avea o faţă de un alb roşiatic. Avusese rangul de ministru în timpul lui Akhenaton. Acum îşi ducea viaţa într-o provincie din regiunea Dekma, în mijlocul deltei Nilului. Nu a mai dobândit nici un rang în noua orânduire, dar uneori, când era vorba de împrejurări însemnate, mai era rugat să-şi spună părerea. M-a primit bine amintindu-şi de vechile legături dintre familiile noastre, apoi a început să-mi povestească, lăsând la o parte lucrurile pe care le cunoşteam deja. . ,M ,o

— Iţi mărturisesc că nu sunt un om fericit. Nu am izbutit să-mi fac datoria aşa cum ar fi trebuit să o fac. Am pierdut prilejul de a ajunge rege şi am fost şi martor la căderea imperiului. Am încetat să mai fac politică, dar căinţa îmi

pârjoleşte încă sufletul. Deseori mă întreb oare ce om a fost regele Akhenaton, pe care acum toti îl numesc Ereticul ?

139

cv

Ca şi Haremhab sau Bek, eram unul dintre prietenii lui din copilărie. Oricât de mult aş vorbi despre slăbiciunea, apucăturile femeieşti şi firea lui neobişnuită, trebuie să mărturisesc că a reuşit să ne facă să-1 iubim, să-i admirăm agerimea minţii şi maturitatea. Insă eu am fost acela care a băgat de seamă înaintea celorlalţi că Akhenaton mai avea o slăbiciune: nu-i păsa de nici un lucru care-1 înconjura. I se ura numaidecât de tot ce avea legătură cu lumea noastră. Făcea haz de viaţa pe care o ducea tatăl său, înflăcărat păzitor al tradiţiilor sfinte ale tronului, precum trezitul, îmbăiatul, masa de dimineaţă, rugăciunea, primirea mai-marilor imperiului sau mersul la templu. Mereu îl zeflemisea în şoaptă: „Adevărată sclavie!"

Lua în derâdere tradiţiile precum un copil răsfăţat care, se veselea întărâtând oamenii mari şi spărgând vase scumpe. Pe de altă parte se arăta doritor să cunoască taina creaţiei, a puterii asupra vieţii şi a morţii. Aplecarea sa pentru aceste lucruri a crescut după ce fratele lui mai mare, Tuthmes, a murit. Această pierdere i-a zdrobit inima, dar l-a îndârjit să înfrunte fără milă orice lovitură. Avea o închipuire uimitoare care-i dădea putere, dar care, în cele din urmă, a pus stăpânire pe el fără să-şi dea seama. Şi noi aveam o închipuire bogată, dar nu se asemuia cu a lui. -------u->

64

Akhenaton voia să-şi vadă visele cu ochii. De aceea lumea îl socotea nebun. Nu era nici nebun, nici smintit, dar nici sănătos nu era. Faptele sale îi îngrijorau pe părinţii lui şi pe preoţi, iar pentru noi, prietenii lui apropiaţi, erau de neînţeles. Punea la îndoială puterea lui Amun, stăpânul zeilor, îl venera pe Aten, apoi ne vorbea despre noul zeu fără seamăn. Nu îi pun la îndoială cinstea, aşa cum nu pun la îndoială nici faptul că greşea. Sunt încredinţat că era cinstit pentru că nu minţea niciodată. Dar nu auzise vocea vreunui zeu, inima lui fusese cea care îi vorbise. Ar fi fost de înţeles dacă un preot ar fi zis una ca asta, dar, ca moştenitorul tronului să spună aşa ceva, era greu de priceput.

Şi nu s-a oprit aici. A început să le vorbească oamenilor despre solia sa de iubire, pace şi fericire. In taină, dorea pieirea zeilor, a templelor şi a imperiului. Când poetul a ajuns rege, visul său a fost mai presus de orice. Balanţa vieţii a fost distrusă, născând tragedia.

După ce a urcat pe tron, ne-a chemat şi ne-a poftit să trecem la noua religie! Eram de părere că nu trebuie să ne învoim. ,-«v* . f - -

— Poate că, dacă nu va avea adepţi, va renunţa, i-am spus lui Haremhab. *yu^vnu^vt^i..,*

— Se vor găsi alţii fără cinste, necopţi la minte şi vor duce ţara spre pierzanie, mi-a spus.

65

— Dar nu e cu putință să se întâmple acelaşi lucru şi în mâinile noastre ?

— Este prea slab ca să nu țină seama de părerea noastră, mi-a spus zâmbind zeflemitor. Nu are decât cuvinte, în timp ce noi avem puterea, a şoptit Haremhab ridicând din umeri.

Din această pricină m-am alăturat lui Akhenaton şi i-am împărtăşit credința. M-a numit ministru, iar temerile mi s-au risipit. îl întâlneam în fiecare zi, ori în Teba, ori în Akhetaten. îi făceam cunoscute chestiuni de administrație, financiare, legate de apă sau de pază. Nu spunea nimic, lăsând totul în seama reginei ale cărei însuşiri de conducător întreceau orice închipuire. El nu vorbea decât despre zeu şi solia lui şi dădea povețe doar dacă aveau legătură cu religia sa.

Prima în^ntare am avut-o când a vrut să renunțe la ceilalți zei. Atunci i-am atras luarea-aminte cu privire la ce se poate întâmpla, dar el mi-a spus dojenitor: -

— Credința ta este slabă! ■ ' ^ ' '■ ' ' Am mers împreună pe terasa care dădea spre

locul unde era adunată mulțimea. Avea puterea de a le fermeca sufletele. I-a înştiințat despre hotărârea lui cu o forță înfricoşătoare, iar din mulțime s-au auzit țipete. Am simțit că nu mai exist şi că acea făptură slabă avea o putere tainică aşa cum nu mai existase alta până atunci.

65

în ciuda înțelepciunii ei, Nefertiti i s-a supus şi îi sprijinea cu înflăcărare solia, de parcă ea ar fi izvodit-o. Uimit de cele văzute, îmi spuneam în sinea mea că această femeie ori este sufletul lui pereche, ori este cea mai mare înşelătoare pe care a cunoscut-o omenirea.

Credeam că reuşita sa era pricinuită de faptul că nimeni nu a cutezat să-1 înfrunte, în afară de mine. Haremhab nu a vorbit decât în clipa în care criza era în toi. Ay l-a încurajat tot timpul, prefăcându-se devotat noului zeu. Nu mă feresc să-1 învinuiesc pe Ay de înşelăciune şi gânduri ascunse. îşi făcuse un plan să ajungă conducătorul Egiptului. Ales să-i fie profesor prințului moştenitor, Ay i-a aflat toate slăbiciunile. El este cel care l-a îndrumat pe Akhenaton spre religia lui Aten şi i-a vârât în suflet gândul Zeului Unic. El a pus la eale căsătoria dintre Akhenaton şi Nefertiti, deşi ştia că prințul este neputincios şi a îndemnat-o pe fată să se prefacă a crede în noua religie. Astfel a ajuns socrul şi sfătuitorul regelui, şi s-a făcut cunoscut în tot Egiptul sub numele de înțeleptul Ay.

L-a îndemnat să renunțe la toți zeii pentru a sădi sământa vrajbei între el şi preoți. Ay trăgea nădejde ca cearta să se termine fie cu abdicarea lui Akhenaton, fie cu uciderea lui. Cunoştea foarte bine pricinile care-i făceau cu putință urcarea pe tron: era socrul regelui, era înțelept şi.

65

pentru că era în vârstă, ceilalți doritori să ajungă pe tron nu ar fi aşteptat mult să le elibereze locul. Poate pusese la cale, de asemenea, să se căsătorească cu propria-i fată, Nefertiti, pentru a asigura succesiunea, ea rămânând în continuare regina Egiptului. Ce spun acum nu se întemeiază doar pe părerea mea, ci şi pe ce mi-au spus alții.

Planul lui nu a izbândit mai cu seamă datorită credinței poporului față de faraon. La momentul potrivit, preoții l-au numit pe Tutankha-mon la tron. Cred că Ay încă se mai gândeşte la vechiul său vis.

Nu puteam să spun nimănui ce credeam şi am continuat să-i dau sfaturi regelui.

— Fără îndoială că zeul tău este cel adevărat, i-am spus. Dar trebuie să le dai voie oamenilor să creadă îiî zeii lor. Construieşte-i un templu în fiecare regiune şi biruința va fi a ta. Scuteşte țara de aceste lupte! oit ru ^î.T: ,

Mi-ar fi fost însă mai uşor să mişc din loc o piramidă decât să-1 conving pe Akhenaton să-şi uite gândul.

— Credința ta e slabă, era tot ce-mi spunea. Am mai făcut o ultimă încercare să scap țara

şi imperiul de la pieire: ^'i ijforsn-A ttr'

— Să aperi sufletul cuiva este un drept care nu e potrivnic iubirii şi păcii. >

66

— Chiar şi cei mai răi oameni vor cădea sub vraja iubirii pentru că ea este mai puternică decât sabia. ... , . ;

Când norii negri s-au adunat deasupra imperiului, m-am întâlnit în taină cu Marele Preot al lui Amun şi comandantul Mae.

— Trebuie să facem ceva înainte să ne pierdem onoarea. , r . .

S-au uitat la mine curioşi şi am urmat: • — Preoții trebuie să înceteze a mai sădi sămânță de scandal în țară. Mae să-şi conducă armatele pentru a apăra imperiul.

— Să conduc armatele fără să am poruncă de la faraon ? m-a întrebat Mae.

— Da, am spus calm.

— Şi apoi ? m-a întrebat preotul care avea cea mai mare putere dintre noi trei. ^ irU,,-,

— După ce Mae va ieşi biruitor, regelui i se va cere să încuviințeze libertatea religiilor, am spus. ..w.

— Nu e un plan înțelept, a spus preotul. Conducătorii armatelor ar putea să nu se supună poruncii lui Mae, dacă ordinul nu vine de la faraon...

Preotul s-a încruntat înfuriindu-se atât de tare, încât sângele i-a năvălit în obraji: urun

— Nakht, tu eşti de partea stăpânului tău, nu a noastră. Fără îndoială că ai aflat de izbânda

noastră în provincii şi ai hotărât să ne iei soldaţii care ne urmează...

Mâhnit de purtarea preotului am plecat. Eram încredinţat că fiecare îşi vedea interesul şi că Egiptul se afla în mâinile unor oameni de nimic. Ori că-1 sprijineau pe rege, ori că erau duşmanii lui, toţi se făceau vinovaţi de distrugerea ţării. Cea mai mică vină o avea Akhenaton, care a încercat să purifice cugetul criminalilor. Planul lor era să se folosească de Akhenaton, iar când nu ar mai fi avut nevoie de el să se descotorosească de el şi să ceară tronul. El le-a crezut minciunile.

Credinţa lui a fost izvorul unei puteri cum nu mai văzuse nimeni. S-au folosit de el în vremea când a cucerit inimile cu vraja sa, până când s-a zdrobit de stânca tare a realităţii. S-a îndepărtat de tragedie, de ruine şi lacrimi. Apoi,' oportuniştii nesătui s-au refugiat în barca salvatoare în ultimul ceas, lăsându-şi victima să se înece singură. Nu-i venea să creadă că Zeul l-a părăsit cu adevărat.

Toată lumea şi-a scos măştile, în primul rând Ay şi Nefertiti. Destinele lor nu s-au asemănat, fiecare pornind pe alt drum, însă nici unul dintre ei nu a plătit cu adevărat, în afara săracului Eretic. Poate şi Nefertiti, atunci când preoţii nu au dat crezare căinţei sale false. »

67

în schimb, Egiptul a îndurat greşelile tuturor, adunând pe trupul său toate rănile...

Ministrul a tăcut o vreme, apoi a îngânat ceva cu durere:

— Aceasta este povestea înşelăciunii, a nevinovăţiei şi a tristeţii nesfârşite...

14. Bento

Bento fusese doctorul personal al lui Akhenaton şi lucra şi acum tot la palatul lui Tutan-khamon. Era un bărbat de şaizeci de ani, de viţă nobilă şi se trăgea dintr-o famiHe de nubi-eni. I-am fost oaspete în frumosul său palat din centrul Tebei. Mi s-a părut un bărbat liniştit. Era îmbrăcat în haine foarte elegante. Vorbea pe un ton potolit, dar plin de forţă.

Lăsându-se în voia amintirilor, a început să povestească.

— Orice se spune despre Akhenaton sau Ereticul, cum este cunoscut astăzi, când îi aud numele, inima mi se umple de iubire. Mă întreb dacă acest om chiar a trăit printre noi ?! Cum de a putut să lase în urma lui atâta răutate şi ură ? Ori de câte ori mă gândesc la el îmi amintesc că, atunci când era copil, toată lumea era îngrijorată pentru el. Intr-o zi, Marea Regină Tiye m-a întrebat: > *ouu* ;,.î a a«,'.G u

— Care e secretul slăbiciunii lui, Bento ? Tulburarea mea a crescut când am auzit întrebarea. Akhenaton nu era bolnav deloc. Era

doar firav, slab, palid şi, faţă de fratele lui, Tuthmes, care era puternic şi frumos, se îmbolnăvea numaidecât. Nu-i plăcea să se joace, să facă sport şi nici să mănânce. De obicei mă rugam zeului ştiinţei, Tahut, cerându-i să mă ajute să aflu care este boala lui Akhenaton. Siropul de plante binecuvântate de Isis, amuletele lui Tahut nu i-au făcut nici un bine. M-am speriat foarte tare când, în timpul vântului de cincizeci de zile Akhenaton s-a îmbolnăvit, dându-i boala şi fratelui său cu care împărţea aceeaşi cameră.

— Uită-te, Bento, ce chipuri palide au, mi-a spus regina...

— Au fierbinţeală, i-am spus după ce i-am cercetat cu atenţie, iar burta le este umflată. Trebuie să bea ceva care să le curețe măruntaiele. Amestecaţi ceva dulce cu malţ şi făină şi lă-saţi-1 o noapte. Daţi-le să mănânce din acest amestec timp de patru zile.

în mai puţin de patru zile, Tuthmes a murit, iar fratele cel slab a fost salvat. îndurerat, Akhenaton s-a învârtit prin tot palatul căutându-şi fratele şi de câte ori mă vedea îmi spunea:

; — Mi-ai lăsat fratele să moară! Când o să ajung faraon o să ucid moartea, zicea uitându-se la tatăl lui. ;U..-..!,,..c -.-.f,.......

— Oare Tuthmes nu se poate întoarce măcar pentru o zi ? m-a întrebat.

150

— Roagă-te la zeii care te-au cruţat! Nimeni nu se poate întoarce după ce a murit. Toţi o să murim într-o zi.

— De ce ? a stăruit el.

— Repetă cântecul pe care obişnuiai să-1 cânţi împreună cu fratele tău, i-am spus încet.

Unde s-au dus cei pe care oamenii îi

pomenesc?

Vorbele lor nu le-am uitat.

Osiris, nu vreau să aud cuvinte de jale.

Lacrimile nu aduc morţii înapoi.

Pentru multă vreme, lumea lui a rămas învăluită de tristeţe, încât am fost încredinţat că îşi plânge fratele mai mult decât o face mama lui. Odată, pe când îl cercetam m-a întrebat:

— De ce facem atâtea sforţări, dacă într-o zi tot vom muri ? 't n"u;-v / i-r;*' ■*ii.-* *iff.* nt^; ■

Am zâmbit cercetându-i trupul.

— Zâmbeşti de parcă tu nu vei muri niciodată, mi-a zis.

— întreabă-1 pe înţeleptul Ay, i-am răspuns pentru a scăpa de el.

— Ay nu ştie mai multe decât tine, mi-a spus cu dispreţ. *:^mvi^ zi:qH*

Maturitatea de care dădea dovadă la o vârstă atât de fragedă mira pe oricine. I-am urmărit căutarea spirituală cu luare-aminte şi plin de

admirație. Mi-am spus că acest tânăr are însuşiri minunate pe care nimeni nu şi le poate închipui. Avea puterea să înfrunte orice forță care i-ar fi stat în cale. Oare ce i-ar fi pregătit soarta dacă într-o zi ar fi ajuns pe tronul strămoşilor lui? în ciuda slăbiciunii sale, avea multă vigoare. Dormea foarte puțin şi se ruga mult, asemenea unui preot. Citea precum un înțelept şi nu se plictisea niciodată să pună întrebări şi să discute.

Tatăl său, regele, era foarte îngrijorat şi spunea cu amărăciune:

— Băiatul este bun pentru orice, dar nu pentru tron.

într-o zi, am băgat de seamă că se uita la tatăl lui cu ură şi i-am zis:

— înțelegi multe lucruri, dar încă nu înțelegi măreția păriptelui tău.

— Nu sufăr să-1 văd cum mănâncă.

îr ura pe cei care se dedau plăcerilor trupului. Eu, unul, gândeam că un trup sănătos era cum nu se poate mai trebuitor pentru un suflet sănătos, dar el mi-a dovedit că şi sănătatea sufletului îmbogățeşte trupul firav cu o tărie care depăşeşte puterile fizice. Nu am uitat ce mi-a spus în glumă: ;;e... c: .ivt-»«>¿h t<-,

— Tu socoteşti trupul ca fiind cel mai important lucru, când, de fapt, puterea adevărată sălăşluieşte în suflet. Este o putere care nu se

mistuie niciodată, în schimb, trupul este o alcătuire firavă, murdară care se ruinează la simpla atingere a unei aripi de insectă.

Apoi a țipat ca şi cum uitase că eram împreună :

— Nu ştiu ce vreau, dar ştiu că sunt plin de dorință. Cât de tristă este noaptea asta lungă!

Stătea pe întuneric aşteptând răsăritul soarelui, pentru ca, la vederea luminii, să fie peste măsură de fericit. Până când, într-o zi, odată cu prima rază de soare, a auzit vocea Zeului Unic. Din acel ceas, în Teba nu a mai fost linişte.

— Akhenaton nu este ca un vânticel de primăvară, îmi spuneam. Este ca o furtună de iarnă.

Regele şi regina m-au chemat la ei. • =

— Bento, ce înseamnă vocea asta ? m-a întrebat regina. ..ifiv' ym.:îr:M

— Poate înțeleptul Ay este mai în măsură decât mine să vă răspundă, i-am răspuns încurcat.

— Te-am întrebat ca doctor, mi-a spus regele mâniat.

— Maiestate, nu cunosc pe cineva mai copt la minte decât Akhenaton, i-am răspuns sincer. ;

— îşi bate joc de noi ? ***țhm-brMm.*** «î^'țți:';:^ *o — Este sincer. :• .nr/i ***aituâuh***^*i.m* .*kI:* r;t— Se pare că nu cunoşti nici o altă pricină pentru ce se întâmplă.

— Asta e adevărul. Maiestate. :> «Rm h.jij

4

— Crezi că este sănătos la minte ? m-a întrebat încruntat.

— Da, Maiestate.

— E cu putință să fi auzit vocea diavolului ?

— Doar cuvintele prințului o pot spune.

— Aceste cuvinte nu ne vor aduce decât furtuni, a țipat nervos.

Numaidecât după aceea a urmat căsătoria cu Nefertiti. Părinții lui, ca şi noi toți de altminteri, au nădăjduit că această căsătorie îi va potoli pornirile religioase iar prințul va fi iar cu picioarele pe pământ. Insă soția lui era preoteasă şi au pornit amândoi pe acelaşi drum până când Akhenaton a pierit. Erau atât de puternici, că nu se afla forță care să-i poată opri. Amenhotep al III-lea a murit, iar Akhenaton a ajuns faraon purtând solia Zeului Unic. Toată lumea aştepta să s^ întâmple ceva rău, dar ne era frică: să prezicem ce avea să vină. M-a chemat şi pe mine, aşa cum făcuse cu toți oamenii lui, şi m-a pus să aleg între a-i împărtăşi credința şi a trăi o viață departe de palat. Nu am şovăit şi mi-am mărturisit credința în Zeul Unic. Nu eram în stare să mă despart de el. , -.t , *i*

Şi eu îi iubeam zeul şi îl socoteam în sinea mea ca fiind cel mai mare dintre zei, dar mi-am păstrat credința şi în ceilalți zei. Am stăruit să cred mai cu seamă în Tahut, zeul ştiinței, ale

cărui talismane le foloseam ca să vindecăm oamenii. Ce a urmat nu-ți mai este necunoscut.

Oamenii au început să-i construiască Zeului Unic oraşul în care ne-am mutat toți cântân-du-i imnuri. Regele era în culmea bucuriei, chipul îi strălucea de fericire. • r.

— O, Zeul meu, noi suntem oaspeți în oraşul tău care nu a fost pângărit de zei falşi.

Eram atât de fericiți, încât doream să nu murim niciodată. în fiecare dimineață, puneam în balanță ce auzisem în templu despre Zeul Unic şi ritualurile vechilor zei şi ce era scris în Cartea Morților. Eram încredințat că raze de lumină pură ne umpleau sufletele cu fericire divină.

Primul semn de nelinişte a apărut odată cu moartea lui Meketaten, prințesa multiubită.

— Bento, salvează-mi iubita inimii, m-a implorat Akhenaton. ^ "

' Când frumoasa prințesă a murit atât Akhenaton, cât şi Nefertiti, au plâns îndelung. Mai mult decât atât, regele şi-a învinovățit Zeul pentru cele întâmplate până când Meri-Ra i-a spus :

— Maiestate, nu-1 supăra pe Zeu cu lacrimile tale.

Auzind aceste cuvinte, Akhenaton a plâns şi mai tare. Nimeni nu ştia însă dacă plângea din pricina tristeții sau a vinovăției pe care o simțea.

— Nu este decât vrăjitoria preoților lui Amun, a țipat Nefertiti.

71

De fiecare dată când dădea naştere unei fete, iar sorții de a avea un băiat se risipeau, repeta aceste cuvinte. Akhenaton îi împărtăşea durerea şi tristețea.

— Bento, m-a întrebat odată, ai vreun leac pentru a avea un băiat ?

— încerc din răsputeri. Maiestate.

— Crezi că la mijloc este vrăjitoria preoților ? a continuat.

— Nu trebuie să-i trecem cu vederea.

— Zeul Unic va birui şi va umple lumea cu bucuria Sa, a spus după un moment de gândire, însă, noi, oamenii, nu vom scăpa de măruntele noastre tristeți.

Avea putința de a se rupe de tot ce era trist în viața lui pentru a se devota în întregime adevărului sfânt, singurul care avea însemnătate. Când încor4^rea şi înfruntările de tot felul s-au întețit în Egipt şi la granițe. Marele Preot al lui Amun mi-a trimis în taină un sol. Amintin-du-mi de legământul făcut în templul lui Amun, m-a întrebat:

— Pot să mă încred în tine ca să salvăm țara de ruina spre care se îndreaptă? }.n. vr! A

Am înțeles numaidecât că preotul îmi cerea, ca doctor, să-1 omor pe rege. sn». ^, s •

— Datoria mea nu este să fiu trădător, i-am răspuns.

71

M-am întâlnit cu Maho, şeful poliției, şi i-am cerut să crească numărul celor care păzesc palatul, mai cu seamă printre bucătari. Cu toate acestea, lucrurile s-au înrăutățit.

Bento a tăcut un moment, îndepărtându-se de aceste amintiri împovărătoare. Mi-am amintit câteva dintre poveştile ce se băteau cap în cap, pe care le-am auzit despre viața de alcov a lui Akhenaton şi m-am îndoit că acest om va pomeni despre asta. Aşa că, mânat de curiozitate, l-am întrebat.

— în trupul lui Akhenaton se regăseau atât trăsăturile bărbăteşti, cât şi cele femeieşti. Dar era un bărbat care putea iubi şi zămisli, mi-a răspuns.

O întrebare nu-mi dădea pace şi, după un răstimp de şovăială, mi-am făcut curaj şi am întrebat:

— Ai auzit vreodată despre legătura nefirească pe care o avea cu mama lui ?

— Am auzit aşa cum ai auzit şi tu, mi-a spus încruntat. Dar cred că este o minciună sfruntată, ca să-1 ponegrească.

A tăcut scârbit, apoi a urmat:

— Akhenaton a fost un om care s-a ridicat deasupra tuturor şi care propovăduia un regat divin ce nu se potrivea cu firea umană. Le-a dezvăluit oamenilor nimicnicia lor si i-a înfruntat

72

aşa cum nu o mai făcuse nimeni, iar ei l-au atacat cu furie animalică şi disperare.

îmboldit de purtarea lui deschisă, l-am întrebat:

— Ce crezi despre Nefertiti ?

— A fost fără doar şi poate o regină minunată.

— Şi atunci cum e cu putinţă să-1 fi părăsit ?

— Nu am decât un singur răspuns, şi anume că ea nu a mai putut îndura toate loviturile care s-au năpustit asupra lor. S-a simţit slabă şi a fugit.

Tragedia a ajuns pe culme când oamenii lui au hotărât să-1 părăsească, şi-a continuat Bento povestirea. I-am cerut lui Haremhab să mă lase să rămân alături de Akhenaton ca doctorul său personal, însă mi-a spus că preoţii au hotărât să-i trimită alt doctor. Cu toate acestea, m-a lăsat să-1 mai cercetez încă o dată înainte de a pleca. M-am d^s într-un suflet la palat, unde nu, rămăseseră aecât el, câţiva sclavi şi câteva gărzi alese de duşmanii lui. L-am găsit în camera sa rugându-se în şoaptă:

I

158

O, *cât eşti de frumos şi de măreţ!*

Aduci sărbătoare în inima omului.

Dai viaţă copacilor şi plantelor.

Şi faci păsările să cânte.

Te port în inima mea • i,:q - ;

Şi nimeni nu te cunoaşte

Aşa cum te cunoaşte fiul tău, Akhenaton.

Când şi-a isprăvit rugăciunea s-a uitat la mine zâmbind. Mi-am ferit privirea să nu-mi vadă lacrimile.

— Bento, cum ţi s-a dat voie să vii aici ?

— Am fost lăsat să te cercetez înainte de a pleca.

— Mă simt minunat, mi-a spus calm.

— Nici unul dintre cei care-ți sunt credincioşi nu vrea să plece.

— Ştiu cine a ales să plece şi cine a fost forțat, a spus zâmbind.

— Mă doare că trebuie să rămâi singur, i-am spus apropiindu-mă de el şi sărutându-i mâna.

— Nu rămân singur! Bento, credința ta a slăbit ! a spus împăcat. Ei cred că Zeul meu şi cu mine am fost învinşi, a strigat. Dar El nu trădează niciodată pe nimeni şi nici nu iese înfrânt.

Am părăsit palatul cu ochii roşii de atâta plâns. Eram încredințat că doctorul trimis de ei să mă înlocuiască avea să-1 ucidă pe cel mai nobil om care s-a născut vreodată. Din acel ceas, simțământul de singurătate nu m-a părăsit niciodată...

15. Nefertiti

Am fost lăsat să intru în Akhetaten după ce am obținut o învoire specială a generalului Haremhab. De-a lungul malului Nilului, distanța dintre punctele de pază era foarte mică. Am străbătut jumătatea de nord a oraşului, între port şi palatul reginei prizoniere, întovărăşit de un gardian. în tot acest timp, am fost copleşit de amintiri care m-au întristat şi m-au mirat deopotrivă. Străzile mărețului oraş au fost înghițite de praf, dispărând sub frunzele uscate ale copacilor şi grămezile de lemne smulse de furtuni de la uşi şi ferestre. Uşile uriaşe stăteau închise precum pleoapele peste ochii plânşi. Grădinile şi-au pierdut culorile, din ele neră-mânând decât trunchiurile moarte ale copacilor precum trupurile unor mumii. O tăcere grea acoperea oraşul. în centru, se găseau ruinele templului Zeului Unic, locul unde, odată, se cântau imnurile sfinte, *tivim* -i ă;i1)'h: >

La prânz, am ajuns la palatul reginei, aflat în nordul oraşului. Se înălța semeț, înconjurat de o grădină bogată. Ferestrele închise, mai puțin

r I

I

una la vederea căreia inima a început să-mi bată cu putere, dădeau palatului un aer trist. Toamna era în toi şi Nilul încă se mai revărsa. Apa noroioasă umplea lacul din curtea palatului.

Inima îmi bătea din ce în ce mai tare pe măsură ce mă apropiam de sfârşitul călătoriei, ca şi cum singurul țel al strădaniilor mele nu era decât să mă întâlnesc cu această femeie, în singurătatea ei.

Am fost poftit într-o cămăruță frumoasă cu pereții decorați cu papirusuri sacre. în mijlocul ei, trona un jilț din abanos cu brațele şi picioarele de aur, în formă de leu.

în cele din urmă, am văzut-o! O femeie frumoasă, elegantă înainta spre mine îmbrăcată în straie albe, subțiri. Cei patruzeci de ani de tristețe şi suferință nu au lăsat urme asupra ei. S-a aşezat şi mi-a făcut semn să fac la fel. M-a privit liniştită; în ochii ei frumoşi şi calmi se putea citi îngrijorarea. A început prin a-şi arăta prețuirea pentru tatăl meu, apoi m-a întrebat cu amărăciune:

— Ce părere ai despre Oraşul Luminii ? Mi-am dat seama că mă uitam fix la ea, fermecat de frumusețea ei, şi am tăcut.

— Cred că ai auzit multe despre Akhenaton şi despre mine. Acum însă vei auzi adevărul.

Am crescut în spiritul adevărului, călăuzită de înțelepciunea tatălui meu, Ay. Nu am simțit

lipsa mamei, pe care am pierdut-o când aveam un an, pentru că am găsit în Tey înțelegere şi o mamă iubitoare care mi-a făcut copilăria fericită. Am privit-o ca pe o adevărată mamă, şi nu ca pe soția tatălui meu.

Simțămintele ei nu s-au schimbat, nici după naşterea surorii mele, Mutnejmet. Era o femeie înțeleaptă. Mutnejmet şi cu mine am crescut ca două surori care se iubeau, dar, pentru că eram mai bună decât ea în cele ce făceam, Mutnejmet a devenit pizmaşă. Insă acest lucru nu s-a văzut decât mai târziu. Tey nu a luat partea nimănui, cel puțin pe față. Ii eram recunoscătoare şi, când a venit timpul s-o răsplătesc, am numit-o doamna de onoare a reginei şi am făcut-o prințesă. , ,

Intr-o zi, tatăl meu a venit la noi cu un bărbat care avea darul să prezică viitorul, s-a uitat la noi şi a spus:

— Aceste fete vor sta pe tronul Egiptului. Tatăl meu s-a arătat uimit şi l-a întrebat:

— Amândouă ?

— Amândouă, l-a încredințat bărbatul. Mult timp nu am dat crezare acestui om şi

ciudățeniei profeției lui. ■ • - -li • ^ *y*

— Poate una dintre noi va ajunge prima pe tron, pentru a fi urmată de cealaltă, am spus râzând.

75

Cuvintele mele nu au liniştit-o pe Tey şi a spus ferm:

— Să dăm uitării prezicerile acestea şi să lăsăm soarta în voia zeilor!

Am încercat să uităm, dar, din când în când, prezicerea bărbatului revenea în gândurile noastre, până când lucrurile au luat o întorsătură neaşteptată.

Prima dată am auzit de Akhenaton de la tatăl meu după ce a fost numit învăţătorul lui. Când ne întâlneam în familie, tata obişnuia să ne vorbească despre maturitatea şi agerimea lui.

— Este o persoană neobişnuită, a spus odată, îi vorbeşte de rău pe zei şi pe preoţi şi nu mai crede decât în Aten!

Chiar dacă asupra mamei şi surorii mele aceste cuvinte nu^ au avut nici o înrâurire, pe mine m-au mişcat adânc. Şi eu îl iubeam pe Aten şi preţuiam faptul că acest zeu îşi întindea puterea atât în ceruri, cât şi pe pământ, în timp ce alţi zei trăiau doar în întunericul templelor.

— Tată, Akhenaton nu putea să aibă mai multă dreptate, am spus. -•. >

Spusele mele nu le-au fost pe plac mamei şi surorii mele, însă tata a spus zâmbind: > »

— Planul nostru este să devii soţie, nu preoteasă.

75

Dar eu eram făcută să devin preoteasă, deşi iubeam ideea de a fi mamă şi plăcerile pe care le oferea viaţa!

Când tata ne-a vorbit prima dată despre noul zeu, unicul, zeul fără seamăn, am fost cuprinşi de mirare, iar prinţul a fost ţinta unor vorbe pline de răutate.

— Ce părere au regele şi regina ? a întrebat mama. !^r,; j ■ : : .

— Palatul este în mare tulburare, aşa cum nu a mai fost niciodată, a spus Ay.

— Mi-e frică să nu dea vina pe tine pentru că eşti învăţătorul lui.

— Este fiul lor şi ştiu prea bine că Akhenaton nu se ia după nimeni, oricât de însemnat ar fi. '

— Akhenaton este nebun, a spus,Mutnejmet. O să-şi piardă tronul. Nu este un alt moştenitor în afară de el ? i , ^ . .

— Nu mai are decât o soră mai mare care e bolnavă.

în timp ce vorbeau, simţămintele mele erau atât de puternice, încât îmi era frică să nu leşin. Prinţul moştenitor mă ducea cu gândul la personajul unei legende încântătoare. Atunci n-am ştiut ce să gândesc despre toate astea, dar seara, mi-am auzit tatăl cântând, în taină, imnurile prinţului: ,............v ,......

75

I

o, *Teu al frumuseţii şi al măreţiei, Inima omului se bucură de existenţa Ta. Dai viaţă copacilor şi plantelor. Faci păsările să cânte. O, Zeule, sălăşluieşti în inima mea.*

Aceste cuvinte mi-au rămas în minte pentru totdeauna. Inima mi s-a deschis şi mi s-a umplut de fericire. Cuvintele lui m-au fermecat asa cum un fluture este fermecat de lumină. Soarta mi-a hărăzit să fiu acel fluture care se apropie de lumină până este ars. Credinţa în Zeul Unic a pus stăpânire pe mine. Mă simţeam împăcată şi liniştită.

— Zeule Unic, am murmurat, voi crede în tine pe vecie.

M-am dus lângă tatăl meu şi am cântat un imn cu el. /

—-Ai ascultat ? m-a întrebat încruntat.

Nu am luat în seamă dojana şi l-am întrebat:

— Ce crezi despre vocea pe care a auzit-o Akhenaton ?

— Nu ştiu ce să spun, a spus cu băgare de scamă. cr.f.

— Minte? ■•■■'^ -!;•!•„,;'

Tata a tăcut o vreme, apoi a spus: .

— El nu minte niciodată. ••>...'? ti fii f?i

— Deci spune adevărul ? : í - i i i > q

— Poate vocea pe care a auzit-o a fost în vis, a şovăit.

— Tată, i-am mărturisit eu, cred în Zeul Unic. S-a schimbat la faţă şi a strigat:

— Ai grijă Nefertiti, păstrează taina asta numai pentru tine până când te vei putea elibera de ea. , . .

Aşa cum ştii, am fost poftiţi la petrecerea tronului. înainte de a pleca, Tey ne-a spus :

— Cei mai nobili dintre tinerii Egiptului trebuie să se uite la voi pentru că sunteţi cele mai frumoase.

Dar eu doream să văd o singură persoană, aceea care mi-a dăruit lumina adevărului. în măreaţa sală am văzut persoane alături de care, mai apoi, am străbătut oceanul vieţii, la bine şi la greu: Haremhab, Nakht, Bek, Mae şi alţii. Dar, în fapt, inima mea nu privea decât spre prinţ. îţi mărturisesc că am fost peste măsură de tulburată. Mi-1 închipuisem de o frumuseţe desăvârşită, dar am aflat o persoană firavă. Recunosc însă că mi-am venit numaidecât în fire. Am trecut peste înfăţişarea lui demnă de milă pentru a afla partea ascunsă a sufletului său pe care Zeul Unic a înnobilat-o cu iubirea şi solia lui. I-am dezvăluit în taină dragostea pe care i-o purtam, y «.,>;=s^.j uiuuuţou^v'.i" *r--'::ti* ***.:MJVji*** *:y.-*

Akhenaton stătea la dreapta tatălui său, urmărind, fără prea multă însufleţire, dansurile şi

77

cântările. Nu l-am scăpat nici o clipă din ochi. Mulţi din oaspeţi şi-au dat seama că nu aveam ochi decât pentru prinţ. Nu am să uit ce mi-a spus Mutnejmet plină de pizmă:

— Ţi-ai găsit ţelul, acum trebuie să-1 atingi, îmi doream să se uite spre mine. Ceea ce s-a

şi întâmplat. Ne-a aruncat o privire scurtă, iar ochii noştri s-au întâlnit pentru prima dată. Era cât pe ce să-şi mute privirea obosită de tot acest spectacol, dar s-a oprit asupra mea. Părea mirat sau se întreba cine este această fată care l-a ţintuit cu priviri pline de dorinţă. Din întâmplare, m-am uitat la Marea Regină Tiye pe care am prins-o privindu-mă. în acel moment, am simţit că inima îmi sparge pieptul şi visurile îmi fug spre zări îndepărtate. Dar niciodată nu am presimţit ce urma să se întâmple. Ne-am întors acasă plini de visuri şi nerăbdare. Doar Mutnejmet era tristă. , ,c , ; . ,

— Acum sunt sigură, mi-a spus când am rămas singure în camera mea. Akhenaton este bolnav şi nebun, mi-a răspuns.

— Nu i-ai văzut decât înfăţişarea, nu ai privit în inima lui.

— Regina Tiye a cerut s-o întâlnească pe Nefertiti, ne-a încunoştinţat tata a doua zi.

Această veste a cutremurat toată familia şi ne-am aruncat priviri pline de întrebări.

1 U-.1..

77

— Fără îndoială că în spatele dorinţei reginei se află o intenţie frumoasă, a spus el.

— Cred că vrea să o ia în suita sa, şi-a dat Tey cu părerea.

M-am dus la palat însoţită de tatăl meu. Am fost condusă în camera de odihnă a reginei, care dădea spre grădina interioară. M-am închinat în faţa ei, apoi mi-a făcut semn să mă aşez pe canapeaua din dreapta. A început să mă cerceteze fără să ţină seama de sfiala mea, apoi m-a întrebat :

— Nefertiti te cheamă, nu-i aşa ?

Nu am putut să fac altceva decât să dau din

cap. ^ • '-"^ > — - , r >i4 ,i.rvâ: ■ -

— Un nume binemeritat! > irA Am roşit de plăcere. • ' j '

— Câţi ani ai? ; .

— Am şaisprezece ani. -

— Pari mai mare. De ce crezi că te-am chemat aici ? a spus aproape în glumă. ^-^ -

. — Este o cinste de care nu sunt vrednică.

— Un răspuns bun, a răspuns zâmbind. Ce ai învățat până acum ?

— Ştiu să citesc, să scriu, să socotesc. Recit poezii, am cunoştințe de istorie, religie şi, în plus, am învățat să țin o casă.

— Ce părere ai despre Egipt? i • ■ >' •

— Egiptul este mama lumii, iar conducătorul acestei țări este regele regilor.

78

4)

— Ce zeitate îți place cel mai mult ? a întrebat interesată.

— Aten, Maiestatea Voastră, am spus nevoită să ascund adevărul.

— Şi Amun ?

— Amun a construit imperiul, dar Aten este cel care îl înconjoară în fiecare zi.

— Nimeni nu poate să aleagă ce iubeşte inima, dar trebuie să înțelegi că Amun este mai mare peste toți zeii.

— Aşa este. Maiestatea Voastră.

— Te rog să-mi spui drept dacă inima ta a gustat până acum din dulceața dragostei ?

— Nu, Maiestate, am răspuns fără ezitare.

— Nu ai avut până acum nici un curtezan ?

— Au fost mulți, dar tatăl meu a socotit că nici unul nu este potrivit pentru mine.

S-a uitat cp luare-aminte la mine, apoi m-a întrebat:

— Se spune că prințul moştenitor i-a întors spatele zeului Amun. Cinstit, ce crezi despre acest lucru ?

Pentru prima dată de când mă aflam în fața ei, nu am putut scoate nici un cuvânt.

— Răspunde-mi cinstit, mi-a spus cu glas poruncitor, (ixar* i"î fl!* fft f r i n -

— Orice-ți porunceşte inima, trebuie să păstrezi legăturile tradiționale stabilite între tron şi preoți. , - ,з..... :

78

— Un răspuns bun, a spus regina zâmbind uşurată. Vorbeşte-mi despre bărbatul visurilor tale. Cum ai vrea să fie ?

— Trebuie să fie puternic ca un războinic şi să aibă sufletul unui preot.

— Eşti foarte ambițioasă, a spus râzând. Pe cine ai alege, dacă ai putea ?

— L-aş prefera pe cel cu suflet.

— într-adevăr ?

— Da, Maiestate.

— Nu eşti precum celelalte fete.

— Pentru mine, nu este viață fără religie.

— Este religie fără viață ?

— Nu este nici religie fără viață, am repetat. A tăcut vreme îndelungată în vreme ce eu încercam să-mi ascund tulburarea.

— L-ai văzut pe prințul moştenitor ? m-a întrebat.

— Da, la sărbătoarea tronului.

— Ce crezi despre el ? m-a întrebat cu glas ciudat.

— Are în el o forță tainică ce-1 deosebeşte de restul bărbaților.

— Vreau să spun ce crezi despre el ca soț ? Această întrebare m-a luat pe nepregătite şi

nu am mai putut spune nimic. Regina a fost nevoită să-mi repete întrebarea.

— Nu-mi găsesc cuvintele. Maiestate, am răspuns cu voce tremurândă.

79

— Nu ai visat niciodată că vei ajunge regina Egiptului ?

— Visurile mele nu sunt decât în umila mea inimă.

— Nu ai fost fermecată de gândul de a ajunge pe tron ?

— Visurile mele nu țintesc atât de sus.

— Te aleg să fii soția prințului moştenitor, a spus după o clipă de tăcere.

Am închis ochii din pricina simțămintelor puternice. Când am prins curaj, i-am spus:

— Dar el nu mă cunoaşte şi nici nu este interesat de mine.

— Se va supune dorinței mele pentru că îmi poartă o dragoste nemărginită. Este important pentru mine să îi găsesc o soție potrivită, a continuat să vorbească cu mândrie. Când te-am văzut, mi-am datf seama că tu eşti soția pe care o căutam. Cred în presimțirile mele, aşa cum cred în înțelepciune.

Tăceam în continuare copleşită de tulburare.

— înainte de toate, regina trebuie să se devoteze îndatoririlor, a urmat ea. Ce crezi despre asta? ■Ar.j.^j'.

— Nădăjduiesc să vă fiu pe plac. r.. ..f.

— Făgăduieşte-mi că te vei sfătui cu mine totdeauna ori despre ce ar fi vorba, mi-a cerut cu un glas pătrunzător.

79

— Făgăduiesc, am spus neînțelegând prin ce mă leagă făgăduiala făcută.

— Am încredere în vorbele tale. Recunoştința pe care o simțeam pentru ce

mi se întâmpla mă împiedica să gândesc, dar, de îndată ce am plecat de la regină, m-am simțit descătuşată. Regina era ea însăşi o putere de care nu puteai să nu ții seama. Mi-am amintit de prințul moştenitor şi am înțeles că măreția lui nu-1 făcea mai atrăgător ca soț şi că voi plăti această fală foarte scump.

Familia mea a fost mirată de vestea căsătoriei cu prințul. îmi imaginez ce prost s-o fi simțit Mutnejmet şi cred, de asemenea, că şi Tey împărtăşea, în taină, aceste simțăminte. Cu toate acestea, toată familia s-a bucurat de vestea primită.

Urcarea mea pe tron însemna că ei aveau să facă parte din familia regală. De aceea m-au acoperit de sărutări şi mi-au făcut cele mai bune urări. Mi-am amintit prezicerile bătrânului şi m-a mirat înfăptuirea acestui miracol. Dar oare se vor îndeplini şi pentru Mutnejmet ? Poate şi ea îşi amintea profeția, iar asta o făcea să fie şi mai răbdătoare. ; - .

— Astăzi, mama ta se odihneşte în pace, mi-a spus tata când m-a chemat în camera lui.

— Nădăjduiesc să fie aşa, am spus.

— Cum te simți ? m-a întrebat zâmbind, r

80

— Toate astea îmi întrec cele mai îndrăznețe visuri, i-am răspuns sinceră.

— Nici că puteai să ai sorți mai bune de fericire.

— Oare o să fiu fericită cu adevărat, tată ?

— Tronul îți va aduce fală, dar fericirea se află în inimă.

— Te cred, tată.

— Mă voi ruga pentru izbânda şi fericirea ta.

Căsătoria s-a petrecut în mare grabă. Sărbătoarea care a avut loc la palat era demnă de regele Amenhotep al III-lea şi patima lui pentru plăcerile vieții. Tey a mers cu mine în camera aurită şi mi-a şoptit vorbe ce aveau să-mi prindă bine. M-a aşezat pe patul de aur. Purtam o rochie străvezie care de-abia îmi ascundea trupul gol. Prințul moştenitor a apărut în uşă. Lumina torțelor dansa jucăuşă pe pereți. Şi-a dat jos veşmântul subțire pe care îl purta şi s-a îndreptat spre mine, cu ochii plini de dorință. Mi-a spus să stau pe pat şi mi-a ținut picioarele la pieptul lui.

— Eşti soarele meu, mi-a şoptit la ureche. Eram fericită, dar trupul meu dădea înapoi

şi tremura în fața înfățişării lui nefireşti. A început să vorbească sincer. iSi ; ,i

,

— M-am îndrăgostit de tine la sărbătoarea tronului. M-am dus la mama mea şi i-am mărturisit că vreau să mă căsătoresc cu tine.

80

A râs fericit, apoi a continuat:

— Regina nu a vrut să-mi îndeplinească dorința de a mă căsători cu o fată care nu face parte din familia regală. Când i-am spus că şi ea e la fel, s-a enervat foarte tare. Apoi te-a chemat la ea, după care mi-a spus că este de acord cu această căsătorie. ^ - ,

Mi-am amintit că regina îmi spusese că ea se gândise cea dintâi la această căsătorie. M-am ținut să nu râd. Am simțit că trebuie să spun ceva care să vină din inimă.

— Am crezut în Zeul tău şi în tine înainte de a te vedea.

— Mulțumită lui Ay, nu-i aşa ? a țipat el de bucurie. Nefertiti, tu eşti prima care crede în El. . . . . . . ■ ' ; ;

Voiam să vorbesc în continuare pentru a amâna cât puteam de mult clipa în care trebuia să ne apropiem trupeşte unul de altul.

— Voi fi prima care îi va cânta imnuri în templu.

— îți promit că aşa se va întâmpla. ' Apoi, m-a sărutat pe buze şi mi-a şoptit:

f- — Trebuie să-mi dai un moştenitor pentru tron ! îr|U ■ vi '**KI** . *m* ıfı,. *}iMiJff^-Ma<j imi'îMnr*

Dintr-odată, toate simțămintele divine pe care le încercam au dispărut, fiind înlocuite de ruşine si furie.

81

Ne-am continuat viața, unul lângă altul, atât ca soț şi soție, cât şi ca credincioşi. M-a ajutat să-mi desăvârşesc viața religioasă, umplân-du-mi inima cu lumină, încât mă aşteptam ca zeul să-mi vorbească aşa cum îi vorbise şi lui înainte. Insă, de fiecare dată când se apropia de mine, deveneam tăcută, iar corpul meu simțea scârbă. M-am îmbolnăvit şi am devenit palidă. Sarcina pe care o purtam şi-a bătut joc de trupul meu frumos şi zvelt.

Akhenaton ducea o viață întru adevăr, pentru care înfrunta toate puterile care-i stăteau în cale. Nu ura depravarea atât de mult cum ura minciuna şi mincinoşii.

îngrijorată, m-am întrebat ce i-aş răspunde când m-ar întreba dacă îl iubesc. Nu aş fi avut curajul să-1 mint pentru că am învățat de la el să iubesc ad,^vărul şi să urăsc minciuna. Din această pricină, aveam un răspuns pregătit:

— Iubirea va veni cu timpul, te rog să mă ierți, dar şi eu urăsc minciuna ca şi tine.

Un astfel de răspuns ar fi pus poate capăt viselor mele şi m-ar fi îndepărtat de cinstea şi lumina spre care mă îndreptam. Dar nu m-a întrebat niciodată nimic. în privința asta, Akhenaton a continuat să trăiască în întuneric, în vreme ce eu eram mereu îngrijorată că ar putea să-mi pună întrebarea cu pricina. .

într-o zi, Regina Tiye m-a chemat în camera ei de odihnă şi a început să-mi cerceteze corpul zâmbind.

— Cred că-ți faci griji pentru corpul tău, a spus ea. în pântecul tău, porți o viață care în curând va fi parte din istoria acestei țări.

Am înțeles că vorbea despre aşteptările prințului moştenitor. - ʟ ɪ ' o ; .

— Roagă-te pentru mine. Maiestate.

— Ai toată viața în fața ta, mi-a spus cu încredere.

— Nu pot să fac nimic în privința asta. Unele lucruri depăşesc puterile omului, m-am plâns eu.

— Nu lăsa frica să-ți pună stăpânire pe gânduri. O regină nu este ca orice om, mi-a şoptit.

Nu mai aveam cale de scăpare. Regina era o femeie puternică, ageră la minte, care îşi merita pe deplin numele de Mare Regină, aşa cum o descrisese tatăl meu. Soțul meu o iubea nespus de mult, iar ea îl socotea proprietatea ei, chiar şi după ce s-a căsătorit cu mine. Mă simțeam încătuşată.

Veştile despre noul zeu au început să umble, ajungând la urechile preoților. Aşa au început toate nenorocirile. La acea vreme, am ajuns să cunosc puterea pe care soțul meu o avea asupra corpului său firav. I-am simțit tăria cugetului,

82

hotărârea şi curajul cu care trecea peste piedicile ivite-n cale.

— Chiar dacă toate pietrele piramidelor s-ar aduna, pe mine nu ar putea să mă clintească, mi-a spus odată.

— Sunt alături de tine, i-am spus stârnită de însuflețirea lui.

— Zeul nostru nu ne va lăsa.

Nici chiar părinții lui nu au reuşit să-1 facă să-şi schimbe purtarea. Intr-o zi, Tiye m-a chemat la ea. Cred că a fost cea mai importantă zi din viața mea.

— Sarcina pe care o porți te-a împiedicat să afli necazurile prin care trece Teba ? m-a întrebat.

— Necazurile Tebei sunt şi necazurile noastre, i-am spus pregătindu-mă să o înfrunt.

— Cuvintețe tale nu au nici o înrâurire asupra lui ? m-a întrebat. *'

— Cuvintele Zeului său sunt mai puternice.

— Nu prea pari tristă sau îngrijorată.

— Maiestate, cred în vorbele sale. In sfârşit, am reuşit să rup lanțurile.

Prin aceasta, am dezvăluit că dragostea pe care o purtam Zeului Unic era mai puternică decât dragostea pentru tron. Eram eliberată.

— Chiar crezi în noul Zeu ? m-a întrebat uimită. ...

— Da, Maiestate. *(tm-i ..i-.^-.- v.;;^ lulucruo*

82

— Dar asta înseamnă că te lepezi de toți zeii Egiptului...

— Este unic, fără seamăn, am spus.

— Crezi că ceilalți nu au dreptul să-şi venereze zeii ? m-a întrebat furioasă.

— El nu este împotriva celorlalți.

— O să vină o zi când Akhenaton va fi rege şi va trebui să slujească toți zeii. '

— Nu slujim decât un singur Zeu. : ^

— Iți dai seama de urmările acestei nesupuneri ?

— Zeul nostru nu ne va părăsi niciodată, i-am spus cu încredere.

— Mi-ai promis credință în orice împrejurare, a spus cu amărăciune.

— Eşti stăpâna mea, dar Zeul este deasupra tuturor. ., i^/,

M-am întors în camera mea cu ochii în lacrimi, tristă, întrebându-mă ce mi-e sortit. De îndată, prințul a primit ordin să plece în călătorie prin întreg imperiul. La

acea vreme, se spunea că prințul a dorit să întreprindă această călătorie pentru a cunoaşte ce se întâmplă în imperiu. însă eu simțeam că Tiye dorea să mă pedepsească îndepărtându-mă de soțul meu în momentul în care urma să nasc. Când a plecat, am avut de înfruntat noi probe la care nu mă gândisem niciodată. Lumina lumii mele dispăruse,

83

nici soarele nu mai lumina lăsându-mi lumea în întuneric. îmi era frică.

Nimic nu mă putea mângâia pentru lipsa soțului meu, nici chiar mama mea vitregă. Tristețea pusese stăpânire pe mine. Oriunde mă aflam şi la orice ceas, îmi era dor de el. Nu-mi venea să cred că ocupa un loc atât de însemnat în viața mea. Mi-am dat seama că el era comoara vieții mele, dar nu ca un învățător, ci ca soț şi iubit. Plângeam din pricina neştiinței de care dădusem dovadă până atunci. îmi doream să se întoarcă pentru a-mi pune inima la picioarele lui.

Durerile naşterii m-au apucat în acelaşi timp cu Regina Tiye. Eu am născut-o pe Meketaten, iar regina a dat naştere la doi gemeni, Smenkha-re şi Tutankhamon. Când am aflat că am o fetiță, m-a cuprins tristețea.

în harem,/se spunea c ă . era blestemul lui Amun şi că nu voi da niciodată naştere unui băiat.

în acea vreme, Tadukhipa, fata regelui din Mi-tani, a venit la Teba. Regele Amenhotep al IlI-lea a auzit de frumusețea ei şi a cerut-o în căsătorie, întărind astfel legăturile de prietenie dintre ei. Tadukhipa intrase în Teba cu mare fast, înconjurată de trei sute de sclavi. Tey încerca să mă binedispună, povestindu-mi despre triumful micii prințese şi despre frumusețea ei.

83

— Dar nici un soare nu străluceşte mai tare decât al tău, mi-a spus în final.

în palat se vorbea că bătrânul rege îşi venera noua soție care era de vârsta nepoților săi şi că plutea într-un ocean de fericire. Boala însă se făcea simțită. Nu a mai trecut mult timp şi am aflat că prințul moştenitor îşi propovăduia religia în timpul călătoriei. Am fost chemată de rege şi regină. Nu mă aşteptam să-1 văd pe rege atât de slăbit, dar pesemne că plăcerile iubirii îl istoviseră.

— Akhenaton este nebun, a țipat în ciuda stării sale. .• . . ▪▪;'--.î,.K.. -i-.:

— Putem trimite armatele în imperiu pentru a repara ceea ce a stricat Akhenaton, a spus Tiye.

— A pierdut tronul şi nu-1 va putea căpăta înapoi orice am face.

— Nu este cu putință ca ei să fie-atraşi de frumusețea caracterului său ? am spus şovăielnică.

— Şi tu eşti ca el! Nu gândeşti deloc, a țipat la mine.

— Puteai să-1 faci să fie mai înțelegător, a spus Tiye. Dar tu l-ai încurajat.

— Cum aş fi reuşit eu acolo unde tu ai dat greş? i-am răspuns, căutând să-mi potolesc mânia. ««-Giif^^oisi?:;* mKitîf;^:

— Când se va întoarce îl voi pune să aleagă între tron şi religia lui, a spus Amenhotep al III-lea dând din mâini.

84

Când s-a terminat, m-am întors la tristeţile mele. Ziua următoare, Tey m-a trezit şoptin-du-mi la ureche:

— Maiestate, regele a murit.

La auzul veştii, am devenit şi mai tristă. Mă întrebam dacă regele reuşise să-şi ducă la bun sfârşit făgăduiala, înainte de a muri. Oare Tiye îşi va sacrifica prea iubitul fiu ? în timp ce veghea îmbălsămarea soţului său, regina m-a chemat la ea. S-a uitat la mine cu ochii înroşiţi de atâta plâns şi mi-a spus:

— Preoţii m-au povăţuit să-1 numesc pe Smenkhare sau pe Tutankhamon rege, iar eu să fiu regent.

Fără îndoială că, în acel moment, regina se răzbuna pe mine.

— Tu întotdeauna iei hotărârea cea mai înţeleaptă; mă voi supune oricare este aceasta.

— Spui adevărul ? m-a întrebat.

— Am altceva în afară de adevăr ? i-am răspuns disperată.

— Iubirea pentru fiul meu a învins înţelepciunea. Nu m-am învoit să ascult povaţa preoţilor.

Simţeam că abia învăţasem să respir. Nu mai puteam scoate nici un cuvânt.

— Eşti fericită acum ? KO)' < > -

— Da, Maiestate, am spus sincer. Urăsc să mint.

84

— îmi făgăduieşti să respecţi tradiţiile ?

— Nu pot să făgăduiesc aşa ceva.

— Meriţi să fii pedepsită. Dar, în acelaşi timp, te preţuiesc. Voi doi v-aţi ales calea. Urmaţi-o, dacă aceasta e voia zeilor!

M-am întors în camera mea fericită, în ciuda doliului care întristase palatul.

Am acoperit-o pe Meketaten cu sărutări. N-a trecut mult timp şi iubitul meu s-a întors din lunga sa călătorie. Când l-am văzut, am alergat spre el şi l-am îmbrăţişat cu toată puterea pe care ţi-o dă dragostea. S-a uitat la mine timp îndelungat şi mi-a spus:

— Nefertiti, dragostea a venit în cele din urmă. Eram mirată de aceste cuvinte. , .■.

— Te-am iubit înainte să te văd.

— Da, dar nu m-ai iubit ca soţ decât acum. Puterea lui de a citi în inimile oamenilor m-a

uimit. în faţa trupului tatălui său, s-a întors spre mine şi cu ochii în lacrimi mi-a spus, ca şi cum şi-ar fi cerut iertare:

— Moartea mă înspăimântă. Nu l-am iubit aşa cum ar fi trebuit!

Am urcat pe tron într-o vreme plină de frământare şi vrăjmăşie. Akhenaton le-a arătat oamenilor lui calea spre religia sa, iar aceştia au împărtăşit-o de bunăvoie. Nu m-am gândit niciodată să mă îndoiesc de cinstea lor, dar întâmplările ce au urmat au dovedit că cei mai mulți

85

dintre ei nu fuseseră cinstiți sau că credința lor nu era atât de puternică. Toți, mai puțin Meri-Ra, Marele Preot. Sunt încredințată că Akhenaton ştia că nu erau cinstiți. Avea încredere însă că iubirea era răspunsul la toate greutățile şi că vor trece de credința superficială şi vor ajunge să cunoască credința adevărată. Aşa se întâmplase şi cu mine. în cele din urmă, am ajuns să îl iubesc şi ca soț. O parte din aceşti oameni visau să-i urmeze la tron după ce criza avea să ia sfârşit. Haremhab şi chiar tatăl meu, Ay, se numărau printre ei.

Să nu crezi că ce-ți spun acum sunt doar gândurile mele. Am ajuns aici după ce am discutat cu oamenii lui Akhenaton în zilele dinaintea înfrângerii sale. Am fost foarte mulțumită că preoții l-au ales pe Tutankhamon să-i urmeze la tron. Eram îneredințată că unii dintre ei încă visau să-şi ducă la îndeplinire visurile, într-un fel sau altul. în orice caz, domnia noastră a început în vremuri tulburi, dar noi eram fericiți. Meketaten începuse să facă primii paşi şi o nouă ființă a prins viață în pântecul meu. De data aceasta era vorba de rodul dragostei dintre mine şi Akhenaton. Deşi era moştenitorul haremului tatălui lui, aşa cum cere tradiția, şi frumoasa Tadukhipa era la cheremul său, eram singura femeie din viața lui. . , ^

85

A urmat vizita Reginei Mamă, dar nu mă aşteptam să fie de bun augur. Şi am avut dreptate. Fiind în apropiere, am auzit ce i-a spus:

— Acum tu eşti regele şi nu trebuia să-ți nesocoteşti haremul.

— Am o singură dragoste, aşa cum am doar o singură religie, a spus râzând.

— Trebuie să fii drept. Nu uita că Tadukhipa face parte din haremul tău şi că are dreptul la o atenție specială, măcar de dragul tatălui ei...

Tiye s-a uitat la mine şi mi-a văzut mâhnirea.

— Nefertiti a dovedit în fiecare zi că este o regină înțeleaptă, a continuat calmă, şi poate că îmi împărtăşeşte gândurile cât priveşte haremul.

Am tăcut în continuare, încercând să-mi ascund supărarea în timp ce ea începuse să vorbească despre îndatoririle unei regine.

Nu am putut să-mi birui dorința de a face o vizită în harem. Am mers acolo să le cunosc chipurile pe acele femei, dar, în fapt, doream să o văd pe frumoasa prințesă.

Era într-adevăr necuprins de frumoasă, dar acest lucru nu mi-a clătinat încrederea în mine. Am schimbat câteva cuvinte politicoase şi ne-am despărțit duşmance. Ziua următoare, pe când stăteam cu soțul meu în grădina palatului, l-am întrebat: i .ipai^t' i-.

— Ce ai de gând să faci cu haremul ? *s'-*. — Nu-1 vreau, mi-a spus simplu. .

86

— Dar Reginei Mamă nu-i pasă de dorințele tale, i-am spus.

— Mama iubeşte tradițiile.

— Dar tu eşti cel dintâi duşman al tradițiilor.

— Ai dreptate, iubirea mea, mi-a spus râzând.

Cred că în acea perioadă m-am văzut cu Marele Preot al lui Amun. îmi ceruse această întâlnire prin mijlocirea tatălui meu.

— Maiestate, poate ştiți de ce am venit.

— Te ascult. Mare Preot, i-am răspuns.

— Regele poate să venereze orice zeu voieşte, dar toate zeitățile, în frunte cu Amun, au dreptul să fie venerate.

— Dar noi nu ne opunem nici unui zeu.

— Sper ca, atunci când va veni timpul, să ne sprijini.

— Nu pot să făgăduiesc decât ce ştiu că pot face, i-am spus sinceră. ı -

— De tatăl maiestății voastre mă leagă o prietenie veche pe care nimic nu o poate distruge.

— Mă bucur să aud acest lucru.

Când a plecat, eram încredințată că mi-am făcut un duşman în afara palatului. Akhenaton era devotat răspândirii soliei sale, îndemnând la iubire prin iubire, renunțând la toate pedepsele şi anulând datoriile celor nevoiaşi. Toată lumea credea că noua rânduială va aduce bunăstare Egiptului. Am dat naştere unei alte fetițe, Sekataten.

86

I

încă o dată eram dezamăgită, iar discuțiile despre vraja pe care o făcuseră preoții s-au întețit. Soțul meu însă a iubit-o pe fetiță din primul moment.

— Prințul moştenitor va veni când va fi momentul. - ^ ;

Construcția unui nou templu pentru Zeul nostru în Teba a fost isprăvită şi am luat parte la ceremonia de inaugurare. în afara templului, preoții îşi adunaseră un grup de sprijinitori care scanda numele lui Amun.

Palatul trecea printr-o perioadă grea din cauza acestor răzmerițe. Regele şi-a petrecut noaptea pe balconul camerei noastre foarte trist, adresându-se oraşului:

— O, Teba, oraş al păcatului, alcovul zeului mincinos şi al preoţilor fără milă. După ziua de azi, nu mai doresc să locuiesc aici!

Zeul a poruncit să i se construiască un oraş nou. Bek a plecat însoţit de optzeci de mii de ingineri şi muncitori să construiască oraşul Zeului Unic. în toată această vreme, am trăit fericiţi în palatul nostru, înconjuraţi din toate părţile de duşmani. Am mai dat naştere la alte două fete, Anhasenpaten şi Neferaten. Când totul a fost gata, ne-am mutat în oraşul cel nou împreună cu Smenkhare şi Tutankhamon. Insă Regina Tiye a hotărât să rămână în Teba, lângă

87

preoţii lui Amun, pentru a păstra cea din urmă legătură dintre tron şi temple.

Când am ajuns la Akhetaten, Oraşul Luminilor, am ţipat de fericire:

— Cât de frumos eşti, cât de bun este sufletul tău, Zeul meu.

Am deschis oraşul rugându-ne în templu şi cântând imnuri atât de frumos cum în nici un alt templu nu se mai auziseră vreodată. Meri-Ra a fost uns Mare Preot. Aici, viaţa ne-a fost binecuvântată cu fericire, până într-o zi, când regele a venit la mine din camera sa foarte hotărât.

— Zeul mi-a poruncit ca nici o altă zeitate să nu mai fie venerată în ţara lui.

Imediat mi-am dat seama de însemnătatea spuselor sale şi l-am întrebat:

— Ce se va întâmpla cu ceilalţi zei ?

— O să poruncesc să li se închidă templele şi să li se ia bunurile, mi-a spus cu glas hotărât.

Nu am mai scos nici un cuvânt, până când, în cele din urmă, mi-a spus că nu par fericită.

— Ii înfrunţi pe toţi preoţii din ţară, i-am răspuns.

— îmi stă în putere să fac acest lucru. îo h.

— Vei fi nevoit să foloseşti forţa, iar tu propovăduieşti iubirea şi pacea, i-am spus după o clipă de tăcere.

— Nu voi folosi forţa cât voi trăi! ,,./>i

87

— Dacă nu se vor supune poruncii tale ?

— Voi împărţi bunurile templelor celor nevoiaşi, îmi voi chema poporul să slujească Zeul Unic şi să se lepede de celelalte zeităţi.

Auzindu-1 vorbind aşa, am simţit că mi se ia o greutate de pe suflet. L-am sărutat şi i-am spus:

— Zeul nu te va părăsi niciodată. Porunca a fost făcută cunoscută şi pusă în

fapt fără să nască tulburările la care ne aşteptam. Această purtare neaşteptată era pricinuită de Zeu şi puterea pe care coroana o avea asupra oamenilor. încrederea noastră nu mai avea margini. Seara, în carul regal, neînsoţiţi de gărzi, vizitam străzile din Akhetaten. Oamenii se adunau în jurul nostru plini de

entuziasm. Coboram din trăsură şi ne plimbam alături de ei printre palmieri şi curmali, lăsând deoparte tradiția care despărțea coroana de popor.

Aproape că-i cunoşteam pe toți aceşti oameni. Le ştiam trăsăturile feței, meseriile şi la unii chiar numele. într-adevăr, iubirea luase locul fricii care dăinuise până atunci. împreună cântam cele mai frumoase imnuri pentru

Zeul Unic. -Ţf-.i"-i>iA n-'.-^r'-v..ţrv:r...v-- -r;^

— Mi-e teamă că voi nimiciți fala regelui, mi-a spus tata odată. ,<

— Tată, noi trăim întru adevăr, i-am răspuns râzând.

88

Apoi am pornit în călătorii prin imperiu chemând oamenii să ni se alăture şi să-1 venereze pe Zeul Unic. Ne-am uimit adversarii şi prietenii datorită izbânzilor pe care le aveam. Maho, şeful poliției, ne-a spus despre faptele tainice ale preoților şi încercările lor neobosite de a întoarce oamenii împotriva noastră. Nimeni nu era mirat de felul lui Akhenaton de a-şi venera Zeul sau de credința lui deplină. De fapt, eu devenisem pentru mulți o taină. Cum aş fi putut să mă interesez de viața religioasă, când trebuia să mă ocup de problemele administrative şi financiare ale țării ? Poate că ei îmi puneau la îndoială credința şi înflăcărarea față de solia lui Akhenaton. Ii eram tovarăşă în tot ce făcea în viață şi credeam fiecare cuvânt pe care-1 spunea, pentru că el nu mințea niciodată.

— Când toate sufletele se vor lepăda de murdărie, obişnuia să spună cu glas de biruință, toți vor auzi vocea divină şi vor trăi întru adevăr.

Acesta era visul lui, să trăiască toți oamenii întru adevăr.

Când ne-am întors din călătorii, am găsit-o pe Meketaten bolnavă. Fața îi era atât de palidă, că nu am recunoscut-o. Akhenaton a rămas la căpătâiul ei şi a început să se roage. L-am tras pe doctorul Benko într-un colț al camerei şi i-am spus: ......

— Benko, fata va muri.

88

— Am făcut tot ce mi-a stat în putere, mi-a răspuns trist.

— Preoții au făcut vrăji pentru a lua de lângă el ființa pe care o iubeşte cel mai mult, am țipat îngrozită.

L-am auzit rugându-se în şoaptă Zeului:

— Nu mă chinui! O iubesc atât de mult şi nu pot trăi fără ea. Este mult mai matură decât o arată vârsta ei. Doar pe Tine Te va sluji.

Dar sufletul lui Meketaten s-a stins încet, încet, până când ne-a părăsit, chemată fiind să li se alăture stelelor. Ne-am aruncat peste trupul ei plângând şi nemaiavând puterea să îndurăm durerea, i i :

— De ce, Zeule ? plângea Akhenaton. De ce îmi pui credința la încercare fără milă ? Chiar trebuie să-mi arăți cu atâta cruzime că încă nu îți cunosc puterea ? De ce eşti aspru eu mine, tu, atât de milostiv de obicei ? De ce eşti atât de rece,

când de fapt eşti iubitor ? De ce eşti atât de mânios, când eu mă supun ție ? De ce aduci atâta nefericire, când tu eşti plămădit din lumină? De ce ai creat-o atât de frumoasă şi ai înzestrat-o cu atâta agerime ? De ce ne-ai făcut să o iubim nemărginit şi să o pregătim să te slujească în

templu? ;■n,'/

Am continuat să o plângem până când necazurile au cuprins țara din toate părțile. Ne-am întâlnit cu ministrul Nakht care ne-a înştiințat

89

ce se întâmpla. Trebuie să recunosc că hotărârea mea nu mai era atât de puternică şi îngrijorarea începuse să pună stăpânire pe mine. Dar Akhenaton făcea față furtunii la fel precum cea mai mare dintre piramide.

— Zeul nu ne va părăsi, spunea cu o încredere nemărginită. Nu voi cădea la nici o învoială.

Puterea lui neobişnuită mi-a dat curaj, iar sufletul meu s-a ridicat biruitor, învingând neîncrederea care îmi otrăvea sufletul. în acel ceas, m-am căit de această slăbiciune trecătoare. Când situația se înrăutățise şi mai tare. Regina Mamă, Tiye, a venit în vizită. Ne-a adunat la ea după ce îi primise pe oamenii noştri în palatul ei, din sudul oraşului.

— Cerul este pUn de nori negri, a spus ea. Oamenii tăi mi-au promis că-ți vor rămâne credincioşi orice se va întâmpla. ^ *

— Ai încre(fere în ei ? am întrebat-o.

— împrejurările în care ne aflăm ne forțează să avem încredere în ei, mi-a răspuns cu reproş.

— Zeul meu nu ia în seamă vremurile grele în care ne aflăm, a spus Akhenaton.

— In curând răzmerițele vor izbucni. .....'

— Zeul Unic nu mă va lăsa niciodată, a spus Akhenaton cu încredere. ■■.^uifn-'

— Nu am nici un drept să vorbesc în numele zeilor, dar ştiu ce se întâmplă în lumea oamenilor.

89

— Mamă, tu nu crezi, a spus Akhenaton cu tristețe.

— Nu-mi vorbi despre necunoscut. Vorbeşte-mi ca un rege şi tratează-mă ca pe o regină! Trebuie să iei măsuri înainte să fie prea târziu. Trimite-ți în imperiu armata de grăniceri condusă de Mae. Foloseşte poliția şi gărzile ca să loveşti înşelăciunea şi pe cei robiți de ea. Gră-beşte-te înainte ca tronul să cadă în mâinile duşmanilor !

— Nu voi vărsa nici o picătură de sânge, a spus el cu furie.

— Nu mă face să mă căiesc că ți-am dat coroana, a spus Tiye cu tristețe adâncă.

— Vorbeşte cu el, Nefertiti, eşti regina acestei ţări! Poate voinţa zeilor a fost să te aleg tocmai ca să ne salvezi...

— Mamă, Zeul nu ne va părăsi niciodată, am spus cu însufleţire. ' v , , ^

— Sorţii au câştigat, iar nebunia a pus stăpânire pe noi, a adăugat disperată.

Tiye a părăsit Akhetaten bolnavă de tristeţe. Nu a mai trăit mult după ce a ajuns în Teba. A mai durat puţin şi Ay, împreună cu Nakht şi Haremhab au cerut să se întâlnească cu regele. Când Akhenaton i-a văzut, le-a spus zâmbind:

— Nu aduceţi veşti bune.

— Maiestate, am venit pentru că iubim tronul. Egiptul şi imperiul, a spus Ay.

90

— Şi ce s-a întâmplat cu credinţa voastră în Creatorul lumii ? a întrebat Akhenaton.

— Ne-am păstrat credinţa, dar suntem răspunzători pentru poporul nostru, a continuat Ay.

— Această răspundere nu are nici o valoare, dacă nu izvorăşte din credinţă, a adăugat soţul meu.

— Duşmanii au trecut graniţele imperiului, ne-a dat Nakht de ştire. Provinciile se răzvrătesc, iar noi suntem blocaţi în Akhetaten.

— Zeul nu mă va părăsi niciodată, iar eu nu mă voi lepăda de solia Sa, a stăruit Akhenaton.

— Suntem în faţa unui război civil ! a spus Haremhab.

— Nu o să fie nici un război civil, a răspuns Akhenaton.

— Renunţăm la luptă ca să fim măcelăriţi precum oile ? a întrebat Haremhab.

— Eu însumi, singur şi neînarmat, voi înfrunta armatele care ne vor ataca, a spus regele.

— întâi te vor ucide pe tine, apoi pe noi. Dacă eşti atât de devotat religiei tale, renunţă la tron !

— Nu voi părăsi tronul Zeului meu. Ar fi o trădare. Vă eliberez de credinţa pe care mi-o purtaţi, a spus regele uitându-se la ei.

— îţi lăsăm timp să te gândeşti, a adăugat Haremhab.

90

Au plecat imediat ce au dat acest ultim avertisment. Nu mi-am închipuit niciodată că un faraon poate fi umiUt astfel. Mă întrebam până când va fi Zeul nostru aşa de aspru cu noi. Admiram credinţa de neclintit a lui Akhenaton.

Haremhab a venit să mă vadă când eram singură. '

— Fă ceva, mi-a spus. Fă orice îţi stă în putere ! O să fie ucis dacă nu-şi schimbă purtarea. O să fie ucis de propriii lui oameni. Trebuie să faci ceva înainte să fie prea târziu.

Vedeam duhul morţii şi al înfrângerii apro-piindu-se. Credinţa îmi era zdruncinată şi mă întrebam cum îmi pot salva iubitul de la moarte. M-am gândit că, dacă-1 părăsesc, poate încrederea îi va scădea, va asculta sfaturile oamenilor lui şi va părăsi tronul. O să creadă că l-am părăsit şi eu, aşa cum au făcut-o ceilalţi. Nu ştiam ce altceva să fac!

Cu ochii în lacrimi şi cu inima sfâşiată de durere, mi-am părăsit iubitul şi mi-am aflat scăpare în palatul din nordul oraşului. Am primit vizita surorii mele, Mutnejmet, care mi-a spus că regele nu se lepădase de ideile sale şi că oamenii lui au hotărât să părăsească oraşul şi să-şi declare loialitatea faţă de noul faraon pentru a împiedica izbucnirea războiului civil.

— Când te muti la Teba ? m-a întrebat.

91

— o profeţie s-a îndeplinit, i-am spus ci-tindu-i gândurile cu uşurinţă. Este rândul celeilalte profeţii să se îndeplinească. Mergi în pace. Eu voi rămâne lângă soţul şi Zeul meu...

Au urmat zile pline de tristeţe care au reuşit să şteargă toate amintirile fericite pe care le-am adunat, ca şi cum nu aş fi gustat niciodată din dulceaţa fericirii. Mă simţeam vinovată când priveam de la fereastra mea Oraşul luminilor şi pe locuitorii lui cum se pregăteau să-1 părăsească înainte să fie loviţi de blestem. Auzeam planşetele oamenilor, ţipetele copiilor şi lătraturile câinilor. Vedeam valurile de oameni care părăseau oraşul luând cu ei tot ce puteau. Se grăbeau să ajungă la Nil, spre sud sau spre nord. Am zăvorât toate ferestrele şi uşile. I-am urmărit cu privirea până au dispărut de tot. Apoi am văzut urâţenia care pusese stăpânire pe case, grădini, străzi''şi copaci.

— Akhetaten! am ţipat din toată inima. Oraş al luminilor, unde sunt imnurile şi muzica, unde au dispărut biruinţele şi iubirea. Unde eşti Zeule ? Ţi-ai părăsit slujitorii ?

Oraşul era pustiu, toate sufletele sale muriseră, unul câte unul. Doar doi prizonieri mai rămăseseră: iubitul meu şi cu mine, alături de un grup de gărzi. Am hotărât să mă duc să-1 văd şi să vorbesc cu el, dar am fost oprită să părăsesc palatul. Nu puteam nici să-i scriu. Mi-am

91

dat seama că nu-mi rămânea altceva de făcut decât să aştept moartea în închisoare, ca şi iubitul meu. Am încercat să trimit scrisori în care ceream lucruri mărunte către noul faraon, către tatăl meu, Ay, sau către colonelul Haremhab.

— Nu-ţi este îngăduit să ai legătură cu lumea din afara zidurilor, mi-a spus şeful gărzilor cu asprime.

Am avut răbdare în toate acele zile de singurătate si tristețe chiar dacă nu mai aveam nici o nădejde. Nu-mi mai păsa nici de trecerea timpului. Mă rugam încontinuu, până când, în cele din urmă, mi-am redobândit credința în Zeul Unic. Credeam din nou că biruința finală va fi a lui. îmi era prea greu să-mi închipui că iubitul meu, pe care îl cunoşteam mai bine decât pe orice altă ființă, poate să-şi piardă încrederea în Zeul care îl alesese să-i fie unicul sol printre oameni. Pierduse totul, dar eram încredințată că nu a renunțat să trăiască în adevăr.

într-o zi, şeful gărzilor a venit la mine şi mi-a spus:

— Mi s-a ordonat să vă înştiințez că regele eretic a murit după o suferință îndelungată. Un grup de nobili a fost trimis să-1 îmbălsămeze şi să-1 înmormânteze după datinile faraonilor.

Nu am crezut nici un cuvânt din ce îmi spusese. Iubitul meu nu se îmbolnăvise şi nu murise. Poate că ei l-au ucis pentru a-şi asigura o

92

biruință mincinoasă. Intr-o zi, îl voi urma şi eu. îi voi spune de ce l-am părăsit şi mă voi aşeza alături de el pe tronul împărăției adevărului.

Vocea sa dulce nu se mai auzea. Regina mea a rămas tăcută şi tristă. Mi-am luat rămas-bun de la ea şi am plecat, chiar dacă inima mea, care se hrănea cu frumusețea ei, se împotrivea.

Când m-am întors la Sais, am fost primit cu mare bucurie de tatăl meu. A început să mă întrebe despre călătoria mea şi i-am răspuns la toate întrebările. Discuția a durat câteva zile. I-am povestit aproape tot ce aflasem, dar i-am ascuns două lucruri: interesul meu crescând pentru imnuri şi dragostea profundă pe care o nutream pentru frumoasa Nefertiti.

f

I

Cuprins

1. începutul poveştii.................... 5
2. Preotul lui Amun.................... 9
3. Ay................................ 33
4. Haremhab......................... 57
5. Bek............................... 71
6. Tadukhipa......................... 81
7. Toto.............................. 89
8. Tey............................... 97

9. Mutnejmet..........................105
10. Meri-Ra...........................115
11. Mae...............................125
12. Maho 131
13. Nakht.............................139
14. Bento.............................149
15. Nefertiti...........................161
La preţul de vânzare se adaugă 2%, reprezentând valoarea timbrului
literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România, Cont nr. R044 RNCB 5101 0000 0171 0001 BCR Unirea, Bucureşti
Tehnoredactor MANUELA MÂXINEANU
Corector MĂRIA PÂDUREAN
Apărut 2007 BUCUREŞTI - ROMÂNIA
Lucrare executată la C.N.I. „CORESI" S.A.

în colecţia Raftul Denlsei **au apărut:**
ARTHUR GOLDEN *Memoriile unei gheişe*
SARAH HALL *Michelangelo Electric*
KURT VONNEGUT *Pianul mecanic*
ŞTEFAN HEYM *Relatare despre regele David*
JOHN FANTE ^ *întreabă praful*
NICKHORNBY *Turnul sinucigaşilor*
L.P. HARTLEY *Mesagerul*
SALMAN RUSHDIE *Furie*
RAYMOND QUENEAU *Florile albastre*
MARGUERITE DURAS *Stăvilar la Pacific*
, LAURA RESTREPO *Delir*

NIKOS KAZANTZAKIS *Zorba Grecul*
ANAÎS NIN
Incest
ALMUDENA GRANDES *Castele de carton*
MITCH ALBOM *Marți cu Morrie*
D.M. THOMAS *Hotelul alb*
CHRISTOPHER ISHERWOOD *Adio, Berlin*
GUILLERMO MARTÍNEZ *Crimele din Oxford*
ANTHONY BURGESS *Portocala mecanică*
ANAÎS NIN *Foc*
KURT VONNEGUT *Bufoniada*
ANDREW SEAN GREER *Confesiunile lui Max Tivoli*
în pregătire
LEO PERUTZ *Călărețul suedez*
A M

JEANETTE WINTERSON *Pasiunea*

Laureatul Nobel Naghib Mahfuz s-a născut în 1911 la Cairo, într-o familie musulmană. în ciuda voinţei tatălui său, care l-a îndrumat spre medicină Mahfuz alege să studieze filozofia. însă în 1936 decide să se dedice literaturii şi-şi abandonează studiile. Şase ani mai târziu SC angajează la Ministerul Afacerilor Islamice şi publică primul roman, yoc«/ *destinului.* Până la Revoluţia Egipteană din iulie 1952 îi apar încă zece romane, în perioada 1956-57 publică *Trilogia,* care-i aduce notorietatea şi-1 consacra drept cel mai important scriitor al literaturii egiptene contemporane. în 1959 îi apare romanul *Băieții din cartierul nostru* (care a stat la baza filmului mexican *El callejón de los milagros,* cu Salma Hayek în rolul principal), roman considerat blasfcmator şi interzis în Egipt. De altfel, toate scrierile sale de după 1950 - printre care se numără şi *Akhenaton, cel ce sălăşluieşte în adevăr* (1985) - au accente satirice, adesea alegoriile şi simbolurile ascunzând judecăţi politice. Din această cauză autorul şi-a atras furia extremiştilor islamici şi a fost victima unui atac armat în 1994. Activitatea literară de peste şaptezeci de ani a lui Naghib Mahfuz însumează treizeci şi patru de romane, mai bine de trei sute cincizeci de nuvele, precum şi peste treizeci de scenarii de film. Se stinge din viaţă la 31 august 2006 şi este înmormântat cu onoruri naţionale la moscheea Al Rashdan.

Naghib Mahfuz a primit Premiul Nobel pentru literatură în 1988.

Dragoste şi moarte în Valea Regilor. Intrigi care fac şi desfac imperii. Un tânăr călătoreşte pe firul istoriei pentru a afla povestea, scrisă cu lacrimi şi sânge, a lui Akhenaton, faraonul nebun, şi a soției sale, preafrumoasa Nefertiti, fecioara cu trup de curtezană care a înflăcărat imaginația bărbaților din vechime.

„*Akhenaton* este un roman fabulos despre Egiptul antic şi totodată o privire sfredelitoare proiectată asupra lumii de azi."

Los Angeles Times Book Review

„O poveste emoționantă şi tulburătoare, care dezleagă şi sporeşte deopotrivă tainele unei lumi împovărate *ăt*

The New

patimi.

Times Book Review

Ycrk

„Bogăția de imagini, sunete, culori şi arome nebănuite care răzbate
până la noi din paginile romanului continuă să ne încânte mult timp
după ce am închis cartea." , ,

The washington Post

„Mahfuz este un Charles Dickens arab, istorisind poveşti fascinante în penumbra unei cafenele din Cairo."

Newsweek

ISBN 978-973-50-1543-5
5948353010022